

Ügyiratszám: DH-4018-2/2008.

Tárgy: piacmeghatározás, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása és kötelezettségek előírása (13. számú piac)

A Nemzeti Hírközlési Hatóság Tanácsa (a továbbiakban: **Tanács**) az érintett piacok azonosítására, az érintett piacokon fennálló verseny hatékonyságának elemzésére, az érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására, illetve a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók jogszabályban meghatározott kötelezettség előírására hivatalból indított eljárása során meghozta a következő

h a t á r o z a t o t.

A Tanács a „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense*” elnevezésű nagykereskedelmi piac szolgáltatási és földrajzi kiterjedését meghatározta, amelynek eredményeként érintett piacként azonosította a következő piacot: „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense a Magyar Köztársaság területén”.

Ezen érintett piacon a Tanács a fennálló verseny hatékonyságát elemezte és ismételten jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosította a **Magyar Telekom Távközlési Nyrt.-t** (1013 Budapest, Krisztina krt. 55.; cg.: 01-10-041928).

I. A Tanács az érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított **Magyar Telekom Távközlési Nyrt.** (a továbbiakban „**Kötelezett Szolgáltató**”) tekintetében a jelen határozatban (a továbbiakban „**jelen határozat**” vagy „**Határozat**”) az alábbi kötelezettségeket határozza meg:

- a) A Tanács az érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított Kötelezett Szolgáltatóra a DH-664-174/2005. számú határozatában kirótt, az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: **Eht.**) 102.-103. § szerinti „*átláthatóság*” kötelezettséget fenntartja, az alábbi módosításokkal:

A Tanács DH-664-174/2005. sz. határozata rendelkező része I. sz. melléklete második bekezdése hatályon kívül helyezésre kerül és az alábbi szövegrész lép a helyébe:

„A Kötelezett szolgáltató köteles a nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás nyújtására vonatkozó feltételeit, valamint díjait internetes honlapján nyilvánosságra hozni, jelen határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül, illetve ezt követően változás esetén a változást megelőzően 30 nappal, oly módon, hogy ezen információk a Kötelezett nyitó honlapjáról legfeljebb két egyértelmű menüpont lépésben elérhetők legyenek. A Kötelezett szolgáltató továbbá köteles díjtáblázata Internetes azonosító címét (URL) a jelen határozat hatálybalépését követő 30 napon belül a Tanácsnak bejelenteni, z „atlatathatosag@nhh.hu” elektronikus levélcímre történő megküldéssel, az NHH honlapján

(www.nhh.hu) való közzététel érdekében. A Kötelezett szolgáltató köteles az URL cím változása esetén az aktuális URL címet a fenti e-mail címre megküldeni.

A Tanács DH-664-174/2005. sz. határozata rendelkező része I. sz. melléklete i) és k) pontja az alábbiak szerint módosul, valamint új m) pont kerül beiktatásra:

- „i) a szolgáltatásmínőséggel kapcsolatos vállalatokat (beleértve az üzemeltetés, karbantartás feltételeit is) és a rendelkezésre álló kapacitásokat,*
- k) a fenti szolgáltatások árait és alkalmazási feltételeiket, beleértve az alkalmazott kedvezmények részletes ismertetését.*
- m) a létesítésére vonatkozó általános szabályok, beleértve a létesítés vállalt konkrét (napokban meghatározott) határidejét.”*

A kötelezettség módosításokkal nem érintett része változatlan formában hatályban marad.

b) A Tanács az érintett piacon a Kötelezett Szolgáltatókra a DH-664-174/2005. számú határozatban kirótt, az Eht. 104. § szerinti „*egyenlő elbánás*” kötelezettségét változatlan formában fenntartja.

c) A Tanács a Kötelezett Szolgáltatóra a DH-664-174/2005. számú határozatában kirótt, az Eht. 105. § szerinti „számviteli szétválasztás” kötelezettségét úgy módosítja, hogy a Kötelezett Szolgáltató a DH-664-138/2005. számú határozat rendelkező részének II. számú mellékletében foglalt tartalomhoz képest a „*Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból*” elnevezésű nagykereskedelmi piac DH-26149-19/2007. sz. piacelemzési határozata rendelkező része I. sz. mellékletében meghatározott módon köteles új számviteli szétválasztási kimutatást készíteni, azzal, hogy ezen kötelezettséget a rá más piacokon kirótt számviteli kötelezettségekre tekintettel egységes szerkezetben, egy modellel, és ezen egyetlen modellel alapuló beadványnak a Tanács részére jóváhagyásra történő benyújtásával köteles teljesíteni.

A Kötelezett Szolgáltató a számviteli szétválasztási kimutatást a kötelezettség hatálya alatt az Eht. 62. § (1) bekezdése szerint naptári évenként az üzleti év zárásától számított hatodik hónap végéig köteles a Tanács részére benyújtani, amelynek jóváhagyásáról a Tanács az Eht. 62. § szerinti eljárásában dönt. A DH-664-138/2005. számú határozat alapján a Kötelezett Szolgáltatót terhelő számviteli szétválasztás kötelezettsége a jelen határozat közzétételének napját követő napon hatályát veszti azzal, hogy a folyamatban lévő, a számviteli szétválasztási kimutatások jóváhagyására vonatkozó eljárásokban még a jelenleg hatályos kötelezettség szerint kell eljárni.

d) A Tanács az érintett piacon a Kötelezett Szolgáltatóra a DH-664-174/2005. számú határozatában kirótt, az Eht. 106. § szerinti „*hozzáférréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettségeket*” változatlan formában fenntartja.

e) A Tanács az érintett piacon a Kötelezett Szolgáltatóra a DH-664-174/2005. számú határozatában kirótt, az Eht. 108. § szerinti „*költségalapúság és a díjak ellenőrizhetősége*” kötelezettséget változatlan tartalommal fenntartja, azzal, hogy a Kötelezett Szolgáltató az DH-664-174/2005. számú határozat rendelkező része V. sz. mellékletének III. pontja szerinti

adatokat (2 Mbit/s sávszélesség alatti digitális bérelt vonali szolgáltatásokra, 2004. évre vonatkozó adatokat) a 2 Mbit/s és az ez alatti sávszélességű digitális bérelt vonalakra egyaránt, a 2007-es évre vonatkozóan köteles benyújtani, valamint a tőkeköltségek számításánál alkalmazandó tőkeköltség-ráta (WACC) mértéke 16,3%-ra változott.

A Kötelezett Szolgáltató a költségalapú díjakat a jelen határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül köteles a Tanácshoz jóváhagyás céljából benyújtani.

Jelen határozat ellen fellebbezésnek helye nincs. A határozat felülvizsgálata a határozat kézbesítésétől számított 15 napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, a Tanácshoz 3 példányban benyújtott keresettel kérhető.

A keresetlevél benyújtásának e határozat végrehajtására halasztó hatálya nincsen.

I n d o k o l á s

A Tanács – eleget téve az Eht. 57. § (1) bekezdésében foglaltaknak – az Eht. 14. § (1) bekezdés c) pontja értelmében az Eht. 10. § f) pontjában foglalt hatáskörében eljárva ismételtlen lefolytatta az Eht. 52-57. § rendelkezései szerinti, a piacmeghatározásra, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató azonosítására és kötelezettségek előírására, hatályban tartására, valamint módosítására irányuló eljárását. A Tanács a tárgyi eljárás során az Európai Unió Bizottsága 2003/311/EC számú Ajánlásában, valamint a piacmeghatározás, a piacelemzés és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása, valamint a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírása során alkalmazandó alapelvekről szóló 16/2004. (VI. 24.) IHM rendeletben (a továbbiakban „**IHM rendelet**”) foglaltak mellett a piacmeghatározás, a piacelemzés és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása, valamint a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírása során a Nemzeti Hírközlési Hatóság (a továbbiakban „**Hatóság**”) által alkalmazandó alapelvekről (vizsgálati szempontokról) szóló 8001/2004. (IHK. 8.) IHM tájékoztató (a továbbiakban „**IHM tájékoztató**”) által a piacmeghatározás és a piacelemzés körében meghatározott jogalkalmazói elvek és szempontok, valamint az ott rögzített módszertan, eljárásjogi intézmények, eszközök, fogalmak, meghatározások alapján, valamint a korábbi piacelemzési eljárások során kikristályosodott jogalkalmazói gyakorlat szerint járt el.

A Tanács a piacelemzési eljárás érdekében – azt megelőzően – lefolytatott piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárása keretében megszerezett és feldolgozott adatok és információk értékelése alapján, valamint az Eht. 57. § (1) bekezdésében foglalt, a piacelemzés ismételt lefolytatására irányuló törvényi kötelezettségének eleget téve megindította a „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense*” elnevezésű nagykereskedelmi piac vonatkozásában a piacelemzési eljárást, amelynek eredményeként továbbra is érintett piacként azonosította a tárgyi nagykereskedelmi piacot.

A Tanács az elkülönült érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként a Magyar Telekom Nyrt.-t azonosította. A piacelemzési eljárás során feltárt versenyprobléma, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató a „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense*” piacon jelentkező jelentős piaci erejének orvoslása érdekében a Tanács a piacelemzési eljárást lezáró jelen határozatának rendelkező részében a DH-664-174/2005. ügyszámon hozott határozatával kiszabott „átláthatóság”, „egyenlő elbánás”, „számviteli szétválasztás”, „költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” és „hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos” kötelezettséget a rendelkező részben foglaltak szerint módosította, illetve változatlan formában fenntartotta.

A határozat (a továbbiakban „**Határozat**”) felépítését és tartalmát az egyedi ügy jellegéből fakadó sajátos gazdasági, jogi és műszaki jellemzők alapvetően meghatározzák. A Határozat indokolásában került meghatározásra, valamint részletesen bemutatásra a piacmeghatározás, a piacelemzés, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának, valamint értékelésének menete. A Határozatban megmutatkozó hatósági döntés indokolása azon túl, hogy magában foglalja a hatósági eljárás egészének folyamatát, együttesen, összefüggésében tartalmazza a ténybeli, azaz a Tanács által feltárt releváns közgazdasági, műszaki és jogi

tényállási elemeket, a tényállás tisztázásának rendszerét, a tények, bizonyítékok hatósági jogalkalmazáshoz szükséges értékelését, és a tényekből az egyedi ügyre levonható következtetéseket, valamint a jogi indokolást is, amelynek keretében a Tanács az érdemi döntéshez, jogérvényesítéshez vezető valamennyi eljárási és anyagi jogi normát tételesen és részletezően megjelölt és azok egyedi ügyre vonatkozó alkalmazását, értelmezését, tartalmát és jelentőségét ki is fejtette.

A Tanács a piacelemzési eljárás lefolytatása érdekében az Eht. 52. § (2) bekezdése, valamint a 151. § (1) és (2) bekezdései alapján 2005. november 9-én kelt DH-18709/2005. számú határozatával 30 napos határidő tűzésével adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő Hatóság által nyilvántartott valamennyi, a „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense*” elnevezésű nagykereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltató (a továbbiakban „**Szolgáltatók**”) számára.

A Szolgáltatókat terhelő adatszolgáltatási kötelezettség meghatározására a piacelemzési eljárást megelőző, annak eredményes lefolytatása érdekében megindított, az adatszolgáltatás mellett a megismert adatok feldolgozását és értékelését is magában foglaló piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében került sor, melynek során a Hatóság a felügyelt piac szerkezete, a piacon jelenlévő piaci szereplők közötti viszonyrendszer, az általuk nyújtott szolgáltatások vonatkozásában szerzett olyan információkat, adatokat és tapasztalatokat, melyek alapján a felügyelt piac érdemi vizsgálata körében megalapozottabb döntést hozhatott. Azon túl, hogy a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás eredményeképpen a Hatóság megvizsgálta a piac szerkezetét, illetve megállapította, hogy annak körében mely szolgáltatók minősülnek majd az Eht. 27. § szerint az adott piacon ügyfélnek, a tárgyi ellenőrzési tevékenység azt az adminisztratív célt is szolgálta, hogy a Hatóság a megismert, valamint a rendelkezésére álló adatok összességét – az eredményes piacelemzési eljárás érdekében – összegezni, összefoglalni, valamint rendszerezni tudja. A Hatóság fent részletezett, a piacelemzési eljáráshoz szorosan kapcsolódó döntés-előkészítési célú tevékenységének köszönhetően a Hatóság már a piacelemzési eljárás megindításakor rendelkezett azokkal az információkkal, amelyek az eredményes piacelemzési eljárás lefolytatásának, valamint az azt lezáró hatósági döntés megalapozottságának garanciáját hordozzák magukban.

A piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében a Tanács megállapította, hogy a vonatkozó piacon az összes, gazdasági ereje alapján számításba vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét. Az adatszolgáltatás körében megismert adatokon túlmenően a Tanács megvizsgálta a 13. számú piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl.: általános szerződési feltételekben, nyilvános ajánlatokban, statisztikákban) hozzáférhető adatokat, valamint a társhatóságok által nyilvánosságra hozott információkat. Ennek megfelelően a Tanács az adatszolgáltatás beérkezésének időpontját követő esetleges piaci változásokra tekintettel konkrétan megvizsgálta annak lehetőségét is, hogy vannak-e olyan korábban nem ismert piaci folyamatok, amelyek miatt indokolt lenne újabb adatszolgáltatást elrendelni az érintett szolgáltatókkal kapcsolatban, valamint 2006. november 6-án értesítette a Szolgáltatókat a piacelemzési eljárás megindításáról. A Tanács úgy értékelte, hogy további adatszolgáltatásra van szükség a 2005. valamint 2006. évekre vonatkozóan a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok aktualizálása érdekében, valamint azon szolgáltatók

vonatkozásában, akik a 2004.-es adatokat hiányosan szolgáltatották, illetve azon szolgáltatók vonatkozásában, akik az adatszolgáltatás elrendelésekor még nem szolgáltatottak a piacon. Ennek megfelelően a Tanács 2007. januárjában, márciusában és májusában a tényállás megfelelő tisztázása érdekében a Ket. 51 §(3), az Eht. 52. § (2) és 151 § (2) bekezdése szerint kiegészítő adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő.

A beérkezett adatok feldolgozásának eredményeként a Tanács tisztázta a jelen eljárásban ügyfélnek minősülők körét, és megállapította, hogy a jelen eljárásban azok a szolgáltatók minősülnek ügyfélnek, akik a 13. piacon szolgáltatási jogosultsággal rendelkeznek, ténylegesen szolgáltatást nyújtanak. Az adatszolgáltatás keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében a Tanács megállapította, hogy a vonatkozó piacokon, a piacelemzési eljárás keretében, a köztudomású tények alapján az összes, gazdasági ereje alapján számításba vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét.

Az Eht. 20. § (1) bekezdés a), b) és c) pontja alapján a Hatóság és a versenyhatóság az elektronikus hírközlési piaci versenyt érintő kérdésekben a verseny védelmének következetes érvényre juttatása, illetve az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében szorosan együttműködik, így különösen az elektronikus hírközlési piac érintett piacainak meghatározásával, az érintett piacokon fennálló verseny elemzésével, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításával és a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírásával kapcsolatos eljárásokban. A Tanács és a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban „GVH”) az együttműködés részleteit szabályozó Együttműködési megállapodás vonatkozó 6. fejezetében foglaltaknak megfelelően a tárgyi eljárása során együttműködött. Az együttműködés részletei a határozat Indokolásának „B” fejezetében kerülnek kifejtésre.

A Tanács az Eht. 36. § (1) bekezdésében meghatározott egyeztetési kötelezettségének eleget téve a jelen határozat tervezetét a Hatóság internetes oldalán 2007. október 16. napján, a Hírközlési Értesítő VI. Évfolyamának 11. számában pedig 2007. október 31. napján tette közzé.

A határozattervezetre az Eht. 36. §-a keretében beérkezett észrevételek feldolgozását, a figyelembe vett, illetve a figyelembe nem vett észrevételeket, valamint azok figyelmen kívül hagyásának indokait a jelen határozat indokolásának „C” fejezete tartalmazza.

Az érdekeltekkel történő egyeztetés lefolytatását követően, az Eht. 65. § (1) bekezdése alapján a Tanács a tárgyi Határozatának tervezetét részletes indokolással együtt 2007. december 10. napján megküldte az Európai Bizottságnak és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak, miután a határozattervezetben foglaltak hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre, tekintettel a Keretirányelv (38) szakaszára, amelynek alapján, a tagállamok közötti kereskedelmet érintő intézkedések olyan intézkedések, amelyek közvetlen, vagy közvetett, tényleges vagy potenciális befolyást gyakorolhatnak a tagállamok közötti kereskedelemre oly módon, amely az egységes piac akadályát képezheti. Ezek közé olyan intézkedések tartoznak, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a más tagállamokban található üzemeltetőkre, vagy felhasználókra, így például amelyek a más tagállamok felhasználóira érvényes árakat érintik.

A részletes indokolásra, illetve a megküldésre vonatkozó szabályokra az Európai Bizottságnak a piacelemzés eredményeinek a Bizottsághoz való eljuttatásával (notifikáció) kapcsolatos eljárásról, a kapcsolatos határidőkről és a Bizottsággal való konzultáció módjáról szóló, 2003. július 23. napján kiadott ajánlásában (2003/561/EC) foglaltak irányadóak. Ezen eljárás részletei a jelen határozat indokolásának „D” fejezetében kerülnek részletezésre.

Az érintett piacok megállapítására, az érintett piacokon fennálló verseny és annak hatékonysága elemzésére, az egyes érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására, valamint a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókat terhelő kötelezettségek meghatározására irányuló eljárás egy több egymásra épülő szakaszból álló, közigazgatási eljárás. Az Eht. 52. § (1) bekezdése szerint a Tanács azonosítja az érintett piacokat; elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, illetve annak hatékonyságát, és amennyiben azokon a verseny nem kellően hatékony, azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, illetve szolgáltatókat; valamint a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, illetve szolgáltatókra az Eht. XI-XIV. fejezetében foglalt kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő, vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra korábban, a jelen piacelemzési eljárást megelőzően jogszabályban megállapított legalább egy kötelezettséget fenntart, illetve módosítja azt. Eljárása során a Tanács a versenyjog vonatkozó szabályai, valamint az IHM tájékoztatóban meghatározottak szerint, a magyar elektronikus hírközlési piac sajátosságainak figyelembevételével járt el.

Az tárgyi eljárás első lépéseként a Tanács az IHM rendelet 1. számú mellékletében meghatározott, a „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződési szegmense*” elnevezésű nagykereskedelmi piac vizsgálatából indult ki, meghatározta a szolgáltatási piacot és megállapította, hogy az ott megjelölt piac a Magyar Köztársaság területén érintett piacnak minősül. A Tanács az érintett piacon belül további elkülönült piacot nem azonosított.

Az érintett piac meghatározását követő szakaszokban a Tanács – az indokolásban foglaltak szerint – elvégezte az érintett piacon fennálló verseny, illetve annak hatékonyságának elemzését, és ez alapján jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót jelölt ki. Az eljárás első lépéseként a Tanács az IHM rendelet 1. számú mellékletében meghatározott „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződési szegmense*” elnevezésű nagykereskedelmi piac vizsgálatából indult ki, meghatározta a földrajzi piacokat és megállapította, hogy az ott megjelölt piac a Magyar Köztársaság területén érintett piacnak minősül. A Tanács a rendelkező részben szereplő „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződési szegmense*” elnevezésű nagykereskedelmi piacot elkülönült piacként azonosította.

Az érintett piac meghatározását követő szakaszokban a Tanács – az indokolásban foglaltak szerint – elvégezte az érintett piacokon fennálló verseny, illetve annak hatékonyságának elemzését, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató kijelölését, valamint e szolgáltatóra az Eht. által meghatározott körben kötelezettségeket határozott meg.

A Tanácsnak a tárgybani eljárásában, a döntése meghozatala érdekében elvégzett részletes elemzését az Indokolás „A” fejezete tartalmazza az alábbiak szerint:

- I. Piacmeghatározás
- II. A vizsgált nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piac vizsgálata, helyettesítési vizsgálat
- III. Az érintett nagykereskedelmi piac meghatározása
- IV. Az érintett piac további vizsgálata
- V. Piacelemzés, JPE szolgáltatók azonosítása
- VI. Kötelezettségek kirovása

A Tanács a jelen határozat indokolása „A” fejezetének VI. része szerinti lefolytatott vizsgálatok alapján a kötelezett szolgáltatók tekintetében, az Eht.-nak a „Jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kötelezettségei a nagykereskedelmi szolgáltatási piacokon” című XII. fejezetében meghatározott és azok közül a DH-664-174/2005. számú határozatában kirótt kötelezettségeket („átláthatóság”, „egyenlő elbánás”, „számviteli szétválasztás”, „költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége kötelezettsége”, valamint a „hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettség”) jelen határozatával módosította, illetve változatlan formában fenntartotta a rendelkező részben foglaltak szerint.

A jogorvoslati jogosultság az Eht. 46. § (1) bekezdésén és 47. § (1) bekezdésén alapul. A Tanács döntését az Eht. 39. § (1) bekezdése alapján teljes ülés keretében hozta meg.

A. fejezet

I. PIACMEGHATÁROZÁS

I. 1. A piacmeghatározás menete

A piacmeghatározás során a Tanács az IHM rendelet 1. sz. Mellékletében 13. számmal jelölt nagykereskedelmi piac, nevezetesen a „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense*” elnevezésű piac vizsgálatából indult ki, figyelemmel az Európai Unió Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) Ajánlására.

A piacmeghatározás első lépéseként, a szolgáltatási piac meghatározása során a Tanács meghatározta a szolgáltatások pontos tartalmát, a piac megnevezését és a jogszabályokban meghatározott fogalmakat alapul véve.

A Tanács a jelen piacmeghatározás során szükség szerint megvizsgálta a vizsgált nagykereskedelmi piachoz tartozó kiskereskedelmi piaco(ka)t.

A Tanács megvizsgálta továbbá a vizsgált piacon esetlegesen megtalálható helyettesítési lehetőségeket, amelyek a vizsgált szolgáltatási piac határaitra hatást gyakorolhatnak.

A vizsgált szolgáltatási piac meghatározása után került sor a piac földrajzi határainak meghatározására, amelynek során a Tanács elsősorban a hálózatok által lefedett terület nagyságát és homogenitását vizsgálta.

A piac meghatározása után a Tanács megvizsgálta, hogy a „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense*” nagykereskedelmi piac érintett piacnak tekinthető-e a Magyar Köztársaság területén, tehát teljesülnek-e Magyarországon is a Bizottság által a piacok szabályozási szempontból való érintettségének vizsgálatakor alkalmazott ex-ante kritériumok.

I. 2. Jogszabályi rendelkezések, definíciók, releváns szolgáltatás

I.2.1 Jogszabályi rendelkezések

A 13. számú „*Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense*” nagykereskedelmi piac vizsgálatához a kiindulási alapot az Eht. 188. §, 8., 23., 34., 37. és 96. pontjaiban meghatározott fogalmak (bérelt vonal, előfizetői hozzáférési pont, hálózati hozzáférési pont, hálózati végpont, ráépülő előfizetői szolgáltatás), továbbá az elektronikus hírközlési szolgáltatók számviteli nyilvántartásai elkülönített vezetésének részletes szabályairól szóló 19/2003. (XII. 27.) IHM rendelet [a továbbiakban: Sz. rend.] 2. § (1) bekezdés c), d), e) pontjában (hozzáférési hálózat, kiskereskedelem, társszolgáltató), valamint a referenciaajánlatokról, hálózati szerződésekről, valamint az ezekkel kapcsolatos eljárások részletes szabályairól szóló 277/2003. (XII. 24.) Korm. rendelet [a továbbiakban: Korm. rendelet] 3. § (1) bekezdés 6., 11., 18. pontjában (jogosult szolgáltató, kötelezett szolgáltató,

számozási terület), 3. § (2) bekezdés 1.4, 1.4.2 pontjában (bérelt vonali összekapcsolási szolgáltatás, kétvégű bérelt vonali összekapcsolási szolgáltatás) szabályozott fogalmak jelentették.

A Bérelt vonalak minimális készlete vonatkozásában: a piacelemzés során a Tanács a 2003/548/EC határozatban szereplő bérelt vonal típusokat tekintette irányadónak, amelyeket ezen EC határozat mellékletében megadott ETSI szabványok definiálnak.

Az EU Hivatalos Lapjában 2008. január 18-án jelent meg az Európai Bizottság 2008/60/EC számú határozata, amely módosította az egyetemes szolgáltatási irányelv 18. cikkében említett minimális készletéről szóló 2003/548/EC határozatot, törölve a bérelt vonalak minimális készletére vonatkozó mellékletet (amely a bérelt vonalak minimális készletének szabványokkal történő meghatározását tartalmazta), tekintettel arra, hogy a tagállamok „Egyre szélesebb körben váltanak új hálózati architektúrára, amelyben már nem alkalmaznak műszaki megoldásként analóg típusú bérelt vonalakat. A digitális bérelt vonalak irányában mutatkozó keresletet, amelyet egyre inkább a nagy sebességű, legalább 2 048 kbit/s-os adatátvitel iránti igény jellemez, a piac ki tudja elégíteni. A nyilvános konzultációk a tagállamok, az érintett iparszövetségek és az érdekelt felek széles körű támogatásáról tanúskodtak az említett ötféle bérelt vonalnak a jelenlegi minimális készletből való elhagyása tekintetében.”

Az Eht. értelmében a hatóság külön jogszabályban meghatározott kötelezettségeket állapíthat meg a bérelt vonali kiskereskedelmi piacon jelentős piaci erejű szolgáltatók vonatkozásában, az általuk nyújtott bérelt vonali szolgáltatások minimális készletére vonatkozóan, míg a minimális készletbe tartozó bérelt vonali átviteli kapacitás megállapításáról és az ezzel kapcsolatos műszaki feltételek meghatározásáról a Tanács határozatában rendelkezhet.

Az Eht. a fentebb említett miniszteri rendelet megalkotására a 182. § (4) q.) pontjában ad felhatalmazást, azonban a rendelet nem került meghozatalra. A 2001. évi XL. törvény felhatalmazása alapján született korábbi, a bérelt vonali szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató bérelt vonali szolgáltatási kötelezettségének feltételeiről szóló 8/2003. (VI. 20.) IHM rendelet még hatályban van, mellékletében határozva meg a bérelt vonalak minimális készletének listáját.

A Tanács piacelemzési eljárása során a hazai piaci adottságokat és a szolgáltatói adatszolgáltatások eredményeit figyelembe véve, összhangban az Eht. 110. § (2) bekezdésével, határozatában az alábbiak szerint határozta meg a jelentős piaci erejű szolgáltató által biztosítandó bérelt vonalak minimális készletét.

A bérelt vonalak minimális készletének elemei:

- normál- és speciális minőségű analóg bérelt vonalak
- 64 kbit/sec és 2048 kbit/sec strukturálatlan- és strukturált digitális bérelt vonalak.

ANALÓG BÉRELT VONALAK

Bérelt vonal típusa	Interfész jellemzők	Összeköttetés és minőségi jellemzők
Normál minőségű, kéthuzalos	MSZ EN 300 448:2002	MSZ EN 300 448:2002
Normál minőségű, négyhuzalos	MSZ EN 300 451:2002	MSZ EN 300 451:2002
Különleges minőségű, kéthuzalos	MSZ EN 300 449:2002	MSZ EN 300 449:2002
Különleges minőségű, négyhuzalos	MSZ EN 300 452:2002	MSZ EN 300 452:2002

DIGITÁLIS BÉRELT VONALAK

Bérelt vonal típusa	Interfész jellemzők	Összeköttetés és minőségi jellemzők
64 kbit/s	MSZ EN 300 288:2002	MSZ EN 300 289:2002
N x 64 kbit/s*	MSZ EN 300 766:2002	MSZ EN 300 766:2002
2048 kbit/s - E1 strukturálatlan	MSZ EN 300 418:2002	MSZ EN 300 247:2002
2048 kbit/s - E1 strukturált	MSZ EN 300 418:2002	MSZ EN 300 419:2002

* ahol $1 \leq N \leq 32$

A szolgáltatás nyújtására egyebekben a bérelt vonali szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató bérelt vonali szolgáltatási kötelezettségeinek feltételeiről szóló 8/2003. (VI. 20) IHM rendelet szabályai vonatkoznak.

1.2.2. A vizsgált piac releváns szolgáltatásainak tartalmi meghatározása, általános jellemzőinek a vizsgálata

A vizsgált piac azonosításának első lépéseként a Tanács elvégezte a releváns szolgáltatások vizsgálatát, piac megnevezését, a jogszabályokban meghatározott és a jelen I.2.2 pontban megadott fogalmakat alapul véve.

Ennek során a Tanács megvizsgálta az IHM rendeletben meghatározott tárgyi piacnak megfelelő, a jogi kereteken belül értelmezhető, a piacon ténylegesen nyújtott és igénybe vehető alapszolgáltatásokat.

A Tanács a vizsgálat alapján megállapította, hogy a vizsgált piacon a bejelentett szolgáltatás alapvető jellemzői az alábbiak:

1.2.2.1 Bérelt vonal

Az Eht 188. § 8. pontja szerint a bérelt vonal "azon elektronikus hírközlő eszközök összessége, amelyek a hálózati végpontok között transzparens átviteli kapacitást biztosítanak, de nem tartalmazzák a felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkciókat." A definíció alapján tehát a Tanács minden olyan elektronikus hírközlő eszközt bérelt vonalnak tekint, mely két pont között transzparens átviteli kapacitást biztosít, és nem tartalmaz felhasználó által vezérelhető kapcsoló vagy útválasztó funkciót.

A fenti definíció egyes elemei alapján a Tanács rögzíti, hogy a bérelt vonal két hálózati végpont között létesít átviteli összeköttetést és ennek az összeköttetésnek a funkciójától függően a felhasználó határozza meg, milyen átviteli sebességet, azaz milyen sávszélességet igényel az általa meghatározott két pont között. Ennek megfelelően a bérelt vonali összeköttetés egyik jellemzője a sávszélesség, a másik jellemzője a két hálózati végpont földrajzi elhelyezkedése, a harmadik a bérelt vonali összeköttetés hossza.

Átviteli kapacitás biztosítása

A bérelt vonal alapvető jellemzője, hogy az igényelt sávszélesség bármely időpontban a felhasználó rendelkezésére áll, függetlenül attól, hogy milyen napszokról vagy milyen egyéb forgalmi helyzetről van szó. Ezt a garantált, minden körülmények között rendelkezésre álló sávszélességet általában úgy biztosítják, hogy a bérelt vonalat kizárólagos használatra telepített vagy átengedett hírközlő eszközök összességével valósítják meg. Erre a kizárólagosságra utal a "bérelt vonal" kifejezésben a "bérelt" szó.

Transzparencia

A bérelt vonal alkalmazása esetén a két hálózati végpont között olyan átviteli út jön létre, melyen keresztül az átvitt jelek a bérelt vonal alaptípusának megfelelően változatlan formában állnak rendelkezésre, tehát az átvitel folyamán az átvitt információ alapvető jellemzői nem változnak meg.

A bérelt vonal alaptípusa lehet analóg vagy digitális és ezeken a kategóriákon belül is lehet megkülönböztetéseket tenni (beszédátvitel, zenei átvitel, strukturálatlan, strukturált átvitel stb.).

Felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkció hiánya

A két hálózati végpontot összekötő bérelt vonalban lehet kapcsolóelem (kapcsolóközpont vagy útválasztó), de ezeket a kapcsolóelemeket a felhasználó nem vezérelheti. Felhasználó általi vezérlésnek számít, pl. ha az elküldött információ tartalmazza a címet, ahova el kell jutnia vagy a kapcsolat-felépítéshez a felhasználó azonosító számokat (telefonszám stb.) használ.

Hálózati végpontok közötti összeköttetés

A bérelt vonal lényege, hogy a két hálózati végpont adott, tehát az átvitel csak e két pont között lehetséges. Olyan kapcsolóelemek azonban lehetnek a bérelt vonali összeköttetésben, melyeket nem a felhasználó vezérel, hanem pl. egy hálózatmenedzselő rendszer.

A bérelt vonal tulajdonviszonya

A bérelt vonal elnevezésben használt „bérelt” kifejezés nem a bérletre, mint polgári jogi jogviszonyra utal, ugyanis ha egy szolgáltató a saját céljaira épít ki egy adott célra szolgáló, kizárólagos használatú átviteli összeköttetést, az is bérelt vonalnak minősül, ha két hálózati végpont között transzparens átviteli kapacitást biztosít, és nem tartalmaz felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkciót.

Ennek megfelelően a hírközlő hálózatok nagy mennyiségben használnak bérelt vonali összeköttetéseket, hiszen mind a telefon, mint az adatátviteli hálózatok felépítése olyan, hogy a kapcsolóközpontokat transzparens átviteli utak kötik össze. A bérelt vonal tehát a hírközlő hálózatok alapvető építő eleme függetlenül attól, hogy az a szolgáltató saját tulajdonában van, vagy valamilyen egyéb jogcímen használja.

1.2.2.2 A bérelt vonali szolgáltatás fogalma

A bérelt vonali szolgáltatás esetében egy szolgáltató bérelt vonali kapcsolatot létesít két hálózati végpont között és azt ellenérték fejében rendelkezésre bocsátja a használónak. A létesítés során a bérelt vonali kapcsolat egyes szegmensein vagy maga építi ki az összeköttetést, vagy másik szolgáltatótól veszi igénybe. Az ellenérték fejében rendelkezésre bocsátott bérelt vonal használója ennek megfelelően lehet egy másik szolgáltató vagy egy végfelhasználó.

A menedzselte bérelt vonali szolgáltatás

A bérelt vonali szolgáltatáshoz hozzá tartozhat a bérelt vonal karbantartása, a hibajavítás és sok esetben a meghibásodott bérelt vonal automatikus helyettesítése is a hibajavítás időszakára. Ez a szolgáltatás a menedzselte bérelt vonali szolgáltatás. A menedzselte bérelt vonali szolgáltatás esetén a szolgáltatást nyújtó cég a bérelt vonal éves rendelkezésre állására, az átlagos javítási időre és a fenntartási osztályra (amely egy adott sáv szélességi tartományba tartozó bérelt vonal

javítási idejére ad meg a szolgáltató által vállalt követelményt. Szokásos kategóriái: átlagos vagy normál, gyors, illetve express) is kötelezettséget vállal a szerződésben.

1.2.2.3 Piaci tranzakciók típusai

A bérelt vonali szolgáltatások esetében kiskereskedelmi és nagykereskedelmi piac egyaránt létezik. Amennyiben a szolgáltató a bérelt vonali szolgáltatását egy végfelhasználónak nyújtja, akkor kiskereskedelmi tranzakcióról beszélünk. Amennyiben a bérelt vonali szolgáltatást a szolgáltató egy másik hírközlési szolgáltató számára nyújtja, akár azért, hogy ez utóbbi azt a hálózatában használja, akár azért, hogy tovább értékesítse, akkor viszont nagykereskedelmi tranzakcióról beszélünk.

1.2.2.4 Kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás

A kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást a szolgáltató két hálózati végpont között nyújtja az előfizető részére. A bérelt vonali szolgáltatás nyújtásához tehát a két hálózati végpontot – például az előfizető két telephelyét – köti össze egy bérelt vonallal. Az összeköttetés egy része általában olyan nyomvonalon halad, ahol a szolgáltatónak már vannak kiépített bérelt vonali összeköttetései, vagy olyan hálózata, melyből kapacitást tud felszabadítani a bérelt vonal számára. A hálózat azon pontjait, ahol a hálózat csomópontjait összekötő átviteli utakhoz csatlakozni lehet, a szolgáltatók *jelenléti pontoknak* nevezik. A hálózattal rendelkező bérelt vonali szolgáltatók tehát az összeköttetés nagy részét a jelenléti pontok közötti bérelt vonali szakaszokkal, más részeit pedig a jelenléti pont és a hálózati végpont közötti bérelt vonali szakaszokkal valósítják meg.

1.2.2.5 Nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás

Bérelt vonali trónk szegmens

Két jelenléti pont között igénybe vett bérelt vonali szakasz – a fenti definíció szerinti tartalommal – a bérelt vonali trónk szegmens.

Bérelt vonali végződtetési szegmens

Az összeköttetés egy része – az előfizető telephelyén lévő hálózati végpont és a szolgáltató legközelebbi jelenléti pontja közötti szakasz – azonban sok esetben új átviteli rendszer kiépítését igényli.

Ezt a szakaszt, tehát az előfizető telephelyén lévő hálózati végponttól a szolgáltató legközelebbi jelenléti pontjáig terjedő bérelt vonali szakaszt bérelt vonali végződtetési szegmensnek nevezzük.

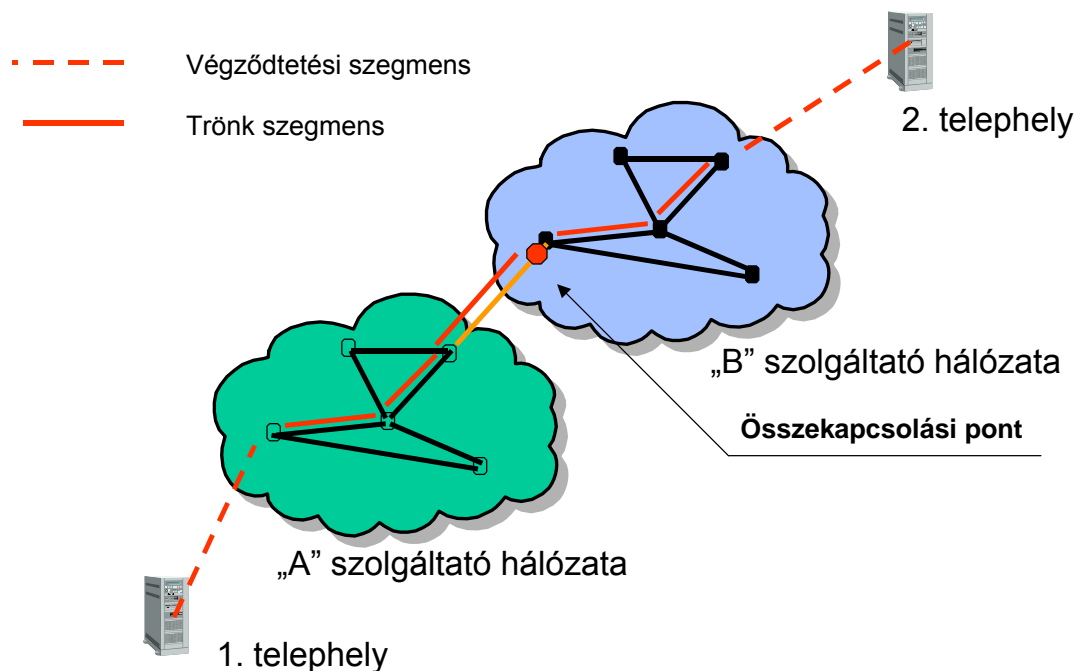
A legáltalánosabb esetben tehát egy teljes bérelt vonali összeköttetés egy-egy végződtetési szegmensből és a két végződtetési szegmens között kapcsolatot teremtő trónk szegmens(ek)ből áll. Természetesen abban az esetben, ha az egyik vagy mindkét hálózati végpont egy-egy jelenléti ponttal egybeesik, akkor a bérelt vonal csak egyetlen végződtetési szegmenst vagy éppen egyet sem tartalmaz.

Nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás

Sok esetben a kiskereskedelmi szolgáltatást nyújtó szolgáltató az igényelt bérelt vonalnak csak egyes szegmenseivel rendelkezik, tehát a szolgáltatás nyújtásához szükséges bérelt vonal kiépítéséhez más szolgáltatók bérelt vonali szegmenseit is fel kell használnia. Ezeket a bérelt vonali szegmenseket a nagykereskedelmi tranzakciók révén tudja megszerezni, s a bérelt vonali szegmensek a két szolgáltató hálózata közötti összekapcsolási ponton tudnak összekapcsolódni.

A bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmens szolgáltatása

A 13. számú "Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense" nagykereskedelmi piac azon piaci tranzakciók összességét tartalmazza, ahol a fentiekben részletezett bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatás nagykereskedelmi értékesítésére került sor. A piachoz tartozás során a Tanács nem vizsgálja, hogy a nagykereskedelmi értékesítés során nyújtott bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatást az igénylő szolgáltató tovább értékesíti-e, vagy egy elektronikus hírközlő hálózat elemeként építi be.

1. ábra A nagykereskedelmi végződtetési szegmens és trónk szegmens definíciója

I.2.3. A vizsgált bérelt vonali piac bemutatása, piaci szereplők, a piac struktúrája

A 7. számú "Bérelt vonalak minimális készlete" kiskereskedelmi piacon , 13. számú „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” nagykereskedelmi piacon és a 14. számú „Bérelt vonalak nagykereskedelmi trónk szegmense” nagykereskedelmi piacon összesen 59 bejelentett szolgáltató végzett a 2004-2006. közötti időszakban bérelt vonali szolgáltatást. Ebből 2006-ban a 7-es, a 13-as, és a 14-es piacokon összesen 38 volt a bejelentett bérelt vonali szolgáltató. E szolgáltatók közül 10 ténylegesen nem végez bérelt vonali szolgáltatást.

A "Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense" nagykereskedelmi piac jellemzői:

- Az adott piacon 8 szolgáltató minősül ténylegesen piaci szereplőnek.
- A nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatások árbevétele 2006-ban **üzleti titok** forint volt. A bevételek 2005-ről 2006-ra pedig mintegy **üzleti titok** %-kal bővültek.
- 2 Mbit/s és alatti szegmensben a bevételi arányok alapján a Magyar Telekom Nyrt. a legjelentősebb súlyú piaci szereplő. A Magyar Telekomot jelentősen leszakadva követi az Invitel (**üzleti titok**) és a Hungarotel Zrt. (**üzleti titok**) (2006-os adatok).
- Ugyancsak 2006-ban a 2 Mbit/s-nál nagyobb sáv szélességű szegmensben a Hungarotel Zrt. súlya nagyságrenddel kevesebb a bevételei alapján, az Invitel Zrt. részesedése alig változik, míg a Magyar Telekom Nyrt. részesedése **üzleti titok** százalékponttal növekszik a 2Mbit/s alatti szegmenshez képest.

II. A VIZSGÁLT NAGYKERESKEDELMI PIACHOZ KAPCSOLÓDÓ KISKERESKEDELMI PIAC VIZSGÁLATA, HELYETTESÍTÉSI VIZSGÁLAT

A Tanács szükségesnek tartotta a tárgyalt nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó releváns kiskereskedelmi piac áttekintését és a nagykereskedelmi piacra gyakorolt hatások vizsgálatát, mivel a kiskereskedelmi piacon lehetséges helyettesítés általában befolyásolja a nagykereskedelmi piac határait.

A kiskereskedelmi piac áttekintése nem teljes körű, annak során azon szempontok kerülnek vizsgálatra, melyeknek feltehetően jelentős kihatása lehet a nagykereskedelmi piac vizsgálati szempontjából.

A Tanács a „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” piachoz tartozó kiskereskedelmi piacnak a bérelt vonali szolgáltatások kiskereskedelmi piacát tekintette.

A Tanács a 7. számú „Bérelt vonalak minimális készlete” kiskereskedelmi piac elemzése során részletesen megvizsgálta ezen kiskereskedelmi piac versenyviszonyait, így a 7. sz. piaci

határozatban, a kiskereskedelmi piaccal kapcsolatban tett megállapításokat vette alapul jelen piac elemzése során is.

A kiskereskedelmi szinten lehetséges keresleti helyettesítés elemzése során a Tanács azt vizsgálta, hogy léteznek-e olyan, a fogyasztók által választott helyettesítő szolgáltatások, amelyek a nagykereskedelmi szinten éreztetik hatásukat.

A vizsgált piac meghatározása során a Tanács továbbá olyan helyettesítési lehetőségeket keresett, amelyek módosíthatják a vizsgált piac határait. A keresleti és kínálati helyettesítés vizsgálatát a Tanács elvégezte mind a kiskereskedelmi, mind a nagykereskedelmi piacra vonatkozóan.

A Tanács a keresleti helyettesítési vizsgálat során elsősorban a funkcionális azonosságokat, valamint az adott szolgáltatás igénybe vételi és kereskedelmi jellemzőit vette figyelembe. A kínálati helyettesítés keretében elsősorban annak vizsgálata történt meg, hogy más szolgáltatók az árak kis mértékű, de jelentős és tartós emelkedésére az adott szolgáltatás nyújtásának megkezdésével válaszolnának-e (hipotetikus monopolista teszt).

II.1. Helyettesítési vizsgálat a kiskereskedelmi piacon

A Tanács megvizsgálta a helyettesítést a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacán és annak a nagykereskedelmi végződtetési szegmensre gyakorolt hatásait.

Mint az már fentebb rögzítésre került, a bérelt vonalak minimális készletének a piaca meghatározása során a Tanács olyan helyettesítési lehetőségeket vizsgált, amelyek módosíthatják a piac határait.

A Tanács az Eht. 188. § 8. pontjában foglalt definíció szerint minden olyan elektronikus hírközlő eszközt bérelt vonalnak tekint, amely *„a hálózati végpontok között transzparens átviteli kapacitást biztosít, de nem tartalmazza a felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkciókat.”*

A Tanács elsősorban a szolgáltatásnak a definícióban megfogalmazott funkcionális-vizsgálatával, valamint az igénybe vétel és kereskedelmi (ár, fizetési és szolgáltatásnyújtási feltételek stb.) jellemzőinek figyelembe vételével határozta meg a szolgáltatási piacot, amelyekre tekintettel a felhasználó a szolgáltatás igénybe vételekor eldönti, hogy a szóban forgó szolgáltatás helyettesíti-e számára a leírt bérelt vonali szolgáltatást.

Azok a szolgáltatások, amelyek nem rendelkeznek a fenti jellemzőkkel és a fogyasztók számára nem helyettesíthetik közvetlenül a hagyományos bérelt vonali szolgáltatást, nem tartoznak az adott érintett piachoz. Ezek a szolgáltatások érdemben nem befolyásolják a bérelt vonali szolgáltatások keresletét, a bérelt vonali piacon jelentős piaci erejű szolgáltatók árazási magatartására, a szolgáltatás kereskedelmi feltételeinek kialakítására nincsenek hatással.

Az alábbiakban a nagykereskedelmi végződtetési szegmens piac meghatározása szempontjából releváns szempontok alapján elvégzett helyettesítési vizsgálatok bemutatására kerül sor.

A Tanács a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások piacának azonosításakor, a helyettesítés vizsgálata során az alábbi szolgáltatások helyettesítési hatását vizsgálta:

- a nemzetközi bérelt vonali szolgáltatás a vizsgált kiskereskedelmi piachoz tartozik-e;
- az eltérő sáv szélességű bérelt vonalak azonos kiskereskedelmi piachoz tartoznak-e;
- az analóg és a digitális bérelt vonali szolgáltatások azonos kiskereskedelmi piacot alkotnak-e;
- a bérelt vonali szolgáltatások és az egyéb, alábbiakban felsorolt adatátviteli szolgáltatások azonos kiskereskedelmi piachoz tartoznak-e:
 - VPN (Virtual Private Network), virtuális magánhálózat
 - IP-VPN (IP Virtual Private Network), virtuális magánhálózat IP (Internet Protocol) alapon
 - ATM (Asynchronous Transfer Mode), aszinkron átviteli mód alapú átviteli szolgáltatás
 - Frame Relay (kerettovábbító) alapú átviteli szolgáltatás
 - Ethernet alapú átviteli szolgáltatás
 - Bérelt vonalon nyújtott Internet-szolgáltatás
 - SDSL-szolgáltatás.

A Tanács a fentiek közül valamennyi szolgáltatás helyettesítési hatásának szerepét megvizsgálta a bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szolgáltatások szempontjából.

II.1.1. A nemzetközi bérelt vonali és a belföldi bérelt vonali szolgáltatások helyettesítési lehetőségei

A Tanács megvizsgálta a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatási piac kiterjedését, melyet a Bizottság Ajánlásában a bérelt vonalak minimális készleteként határozott meg az Egyetemes szolgáltatási irányelvben foglaltaknak megfelelően. Az Ajánlás tételesen nem tesz különbséget belföldi és nemzetközi bérelt vonali szolgáltatás között.

A Tanács külön részpiacként határozta meg e két kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatási kört. Eszerint a belföldi kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz tartoznak mindazon kiskereskedelmi bérelt vonalak, amelyeknek mindkét végpontja (A és B végpontok) Magyarország területén található és a nemzetközi (Magyarországhoz is kötődő) kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz tartoznak azok, amelyeknek egyik végpontja (A végpont) Magyarországon, a másik végpontja (B végpont) Magyarországon kívül található.

A Tanács megvizsgálta, hogy vajon e két kiskereskedelmi részpiac azonos piachoz tartozik-e és milyen mértékben, az alábbiak szerint.

A Tanács kiindulópontja az volt, hogy egy belföldi kiskereskedelmi bérelt vonal, melynek mindkét végpontja Magyarország területén található, nem helyettesíthető egy Magyarországról egy másik országba irányuló bérelt vonali összeköttetéssel.

A keresleti helyettesítés vizsgálatának eredménye szerint valószínűtlen, hogy egy nemzetközi bérelt vonali fogyasztó egy nemzetközi bérelt vonali hipotetikus monopolista kis mértékű (5-10%-os), de jelentős és tartós áremelése esetén áttérne a belföldi bérelt vonal használatára, vagyis pl. egy Budapest-Varsó bérelt vonali összeköttetést nem helyettesít egy Budapest-Székesfehérvár közötti bérelt vonali kapcsolat.

A fentiek alapján a hazai eltérő földrajzi elhelyezkedésű végpontokat összekötő bérelt vonali szolgáltatások is külön piacot alkothatnának. A nemzetközi és a belföldi bérelt vonalak külön piacként való kezelése mellett erősebb érvek is szólnak, amelyek az alábbiakban kerülnek kifejtésre.

A nemzetközi bérelt vonali szolgáltatás nyújtásának feltételei gyökeresen eltérnek a belföldi bérelt vonal szolgáltatás feltételeitől, ugyanis:

- a végpontok közötti tipikus távolság jóval nagyobb, és
- a szolgáltatás ára részben ennek, részben a szolgáltatást igénylők körének magasabb fogyasztási hajlandósága miatt lényegesen magasabb,
- általában az igényelt sávszélesség is nagyobb, a 2 Mbit/s-t meg nem haladó értékesítés volumene az ennél nagyobb sávszélességű kapcsolatokéval összehasonlítva nem jelentős,
- a nemzetközi bérelt vonali összeköttetések esetén az igényelt relációk jelentős részén még most is viszonylag kevés szolgáltató képes versenyképes ajánlatot adni, különösen úgy, hogy a kiskereskedelmi szolgáltatáshoz alapvetően saját hálózatát használja (részben ennek köszönhető a szolgáltatás magasabb ára is).

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a magyarországi belföldi és a Magyarországot „érintő” nemzetközi bérelt vonali kiskereskedelmi piacokon a versenyviszonyok jelentősen eltérnek.

II.1.2 A keresleti helyettesítés vizsgálata a vizsgált kiskereskedelmi piacon

II.1.2.1. Kiskereskedelmi piacok és a sávszélességek

A Tanács megvizsgálta, hogy a különböző sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalak azonos kiskereskedelmi termékpiachoz tartoznak-e. Magyarországon a kiskereskedelmi digitális bérelt vonalak jelenleg az alábbi sávszélességekben állnak rendelkezésre:

- 64 kbit/s (és annak többszörösei 2048 kbit/s-ig)
- 2 Mbit/s-nál nagyobb

A 2. ábra üzleti titkot tartalmaz.

2. ábra A belföldi digitális bérelt vonalak számának alakulása 2004-2006

A kiskereskedelmi bérelt vonalak olyan kapacitást biztosítanak a végfelhasználónak, amely nagyon sokféle, különböző típusú kommunikációs forgalom pont-pont közötti átvitelét teszi lehetővé. Az igényelt kapacitás-mennyiségeket az adott útvonalon továbbítandó forgalom mennyiségéhez igazítják. A Tanács ilyen összefüggésben vizsgálta, hogy az egyes eltérő sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalak milyen mértékben helyettesítik egymást.

A Tanács megvizsgálta, hogy az adott sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást nyújtó hipotetikus monopolista 5-10%-os áremelése¹ jelentős számú végső felhasználót egy másik (alacsonyabb vagy magasabb) sávszélességre történő átállásra készít-e, minek következtében az áremelés végül is nem jár a nyereség növelésével.

Funkcionális helyettesítés

Csak az alkalmazás (funkcionalitás) szempontjaira figyelemmel, a Tanács megállapította, hogy az alacsonyabb sávszélességű bérelt vonalak többszörösei lehetséges helyettesítői a magasabb sávszélességű bérelt vonalaknak, és a magasabb sávszélesség kielégíti az alacsonyabb sávszélességű igényeket.

A Tanács a rendelkezésre álló információi alapján megállapította, hogy a 2 Mbit/s-os² és az alatti bérelt vonalakat jellemzően réz érpáras infrastruktúrán nyújtják, míg a 2 Mbit/s-nál nagyobb sávszélességű bérelt vonalakat optikai hálózaton.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy funkcionális szempontból a nagyobb sávszélességű bérelt vonal az alacsonyabb sávszélességű bérelt vonal helyettesítő szolgáltatásaként viselkedik, legalább ugyanolyan szintű alkalmazás biztosítása mellett.

Ebből következően amennyiben az egyik konkrét 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sávszélességű bérelt vonali szolgáltatás árában a hipotetikus monopolista teszt logikájának megfelelő, nem átmeneti 5-10%-os áremelkedés történne, a szolgáltatás igénybe vevői helyettesíthetnék az adott szolgáltatást a „szomszédos” (azaz az adott sávszélességű szolgáltatástól 64 kbit/s-nyi mértékben különböző) sávszélességű szolgáltatással, akár az alacsonyabb sávszélességű szolgáltatással is. Ezt alátámasztja az is, hogy a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sávszélességű bérelt vonal szolgáltatások ára a „szomszédos” (tehát egymástól 64 kbit/s-nyi „távolságra” lévő) szolgáltatások esetén nem tér el jelentős mértékben.

Mindezek alapján a Tanács megállapította, hogy a „szomszédos” (azaz az adott sávszélességű szolgáltatástól 64 kbit/s-nyi mértékben különböző) sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások egymás helyettesítő szolgáltatásának tekinthetők a fogyasztók egy lényeges ún. határfogyasztó³ csoportja számára a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sávszélességű szolgáltatások esetén.

¹ A hipotetikus monopolista teszt logikájának megfelelő feltétel.

² Jelen vizsgálat céljából és során a Tanács a 2048 kbit/s sávszélességű bérelt vonalat 2 Mbit/s-os bérelt vonallal egyenlőnek tekinti.

³ A felhasználók egy csoportja határfogyasztói csoportnak tekinthető, ha helyettesítési magatartásának hatása érdeemben képes befolyásolni a szolgáltatók magatartását

Ez a helyettesítés a 2 Mbit/s-ot meghaladó, illetve meg nem haladó kategóriák között nem áll fenn, mert ezen szolgáltatások ára (főleg a két kategóriában alkalmazott, jellemzően eltérő technológia miatt) a 2 Mbit/s-ot meghaladó kategóriában a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó leggyorsabb jelátvitelt lehetővé tevő szolgáltatásainál jóval magasabb minden jelentős szolgáltató esetén.

A 2 Mbit/s-ot meghaladó bérelt vonali szolgáltatások tipikusan kínált és igénybe vett „szomszédos” sáv szélességei jelentősen különböznek egymástól, ami miatt a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó kategóriában fennálló „szomszédos” sáv szélesség-kategóriák közötti helyettesítés nem áll fenn.

Amint azt a Tanács a 7. számú „Bérelt vonalak minimális készlete” piaci Határozatának V.1.1.2 alfejezetében megállapította, a vizsgált időszakban a magasabb, 2 Mbit/s-nál nagyobb sebességű bérelt vonalak bevételei jelentősen emelkedtek, nagyságrendben összemérhetővé váltak a kisebb sebességű digitális bérelt vonalak bevételeivel és e szegmensben a Tanácsnak nincs tudomása versenyproblémáról.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a 2 Mbit/s feletti tartomány nem tartozik a releváns kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz, azaz a keresleti helyettesítés alapján az Ajánlásban szereplő bérelt vonalak minimális készletéhez tartozó szolgáltatások piacának magasabb sáv szélességű bérelt vonali szolgáltatásokkal való bővítése nem indokolt.

II.1.2.2. Analóg és digitális bérelt vonalak vizsgálata

A Tanács megvizsgálta, hogy van-e olyan bizonyíték, amely alátámasztja, hogy a keskeny (2 Mbit/s és az alatti) sáv szélességű analóg és digitális bérelt vonalak egy piacot alkotnak, vagyis a digitális bérelt vonalak versenykorlátot jelentenek-e az analóg bérelt vonalak árképzésére vonatkozóan, és/vagy az analóg bérelt vonalak korlátot jelentenek-e a digitális bérelt vonalak árait illetően, az alábbiak szerint:

A funkcionális vizsgálata

A Tanács megállapította, hogy nincs jelentős funkcionális eltérés a keskeny sáv szélességű digitális (64 kbit/s) és analóg bérelt vonalak között, az alábbiakra tekintettel:

- mind az analóg, mind a digitális bérelt vonalak támogatják a hang- és adatátvitelt, és
- a keskeny sáv szélességű bérelt vonalak mindkét típusának nyújtásához igénybevett fizikai átviteli közeg azonos, a hálózati eszközök csak a végberendezés tekintetében különböznek.

A digitális bérelt vonal nagyobb flexibilitást kínál az átvendő forgalom típusát illetően. Pl. a digitális bérelt vonal adatátvitel esetében 64 kbit/s sáv szélességet garantál (és képes a beszédhang átvitelére is, ha a véghasználó rendelkezik megfelelő végberendezéssel), míg az analóg vonal csak beszédhang átvitelt garantál és csak kisebb sáv szélességgel képes adatátvitelre (modem segítségével). Ilyen értelemben a digitális bérelt vonal magasabb szolgáltatás minőséggel jellemezhető.

A szolgáltatások árainak vizsgálata

A Tanács a rendelkezésére álló adatok alapján megállapította, hogy nem lenne nyereséges a hipotetikus monopolista szolgáltató számára, ha akár az analóg vagy akár a digitális bérelt vonali árait 5-10%-kal megemelné⁴. Az ilyen áremelésre válaszul jelentős számú véghasználó állna át a másik típusú – digitális vagy analóg – bérelt vonal igénybe vételére.

A Tanács megállapította, hogy a digitális és analóg bérelt vonalak nyújtásához tartozó költségek lényegében csak a hálózati végberendezés költségeiben (amelyek a digitális berendezés esetében magasabbak) térnek el egymástól. Nem áll a Tanács rendelkezésére olyan adat, amely arra utalna, hogy a két különböző típusú szolgáltatás versenyárait illetően jelentős eltérések lennének. A költségekben fennálló különbség nem olyan mértékű, hogy kizárná a keskenysávú digitális bérelt vonalak nyújtását az analóg bérelt vonalak árának 5-10%-os emelése esetén. Tehát az analóg és keskenysávú szolgáltatások árszerkezete és költségszerkezete nem tér el olyan mértékben, hogy az meggátolná az adott szolgáltatások egyazon piachoz való tartozását.

A végpontoszámok vizsgálata

A Tanács a rendelkezésére álló adatok alapján megállapította, hogy az igénybe vett analóg bérelt vonalak száma folyamatos csökkenést mutat az elmúlt három évben. Ez annak a jele lehet, hogy a lejáró analóg bérelt vonali szerződéseket a szolgáltatás igénybe vevői általában digitális bérelt vonali szerződésekkel újítják meg, illetve, hogy ahol a szolgáltató már képes digitális szolgáltatást nyújtani, ott azt felajánlja meglévő analóg bérelt vonalakat használó ügyfeleinek.

A 3. ábra üzleti titkot tartalmaz.

3. ábra A belföldi analóg és digitális bérelt vonalak számának alakulása, 2004-2006

A keresleti helyettesítés II.1.2.2 pontban foglalt vizsgálata alapján a Tanács megállapította, hogy nem indokolt a keskeny sáv szélességű analóg és digitális kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások piacának elkülönítése.

II.1.2.3. Bérelt vonalak és egyéb adatátviteli szolgáltatások vizsgálata

Annak értékelése során, hogy az egyéb adatátviteli szolgáltatások a kiskereskedelmi bérelt vonalak minimális készletén nyújtott szolgáltatások piacához tartoznak-e, a Tanács a funkcionális helyettesítés vizsgálata mellett elsősorban azt vizsgálta, hogy ezek a szolgáltatások milyen mértékben gyakorolnak nyomást a kiskereskedelmi bérelt vonalak árképzésére.

⁴ A hipotetikus monopolista teszt szerinti feltétel.

Ezért a Tanács részletesen elemezte, hogy az alább felsorolt termékek a bérelt vonalak minimális készletének piacához tartoznak-e.

A Tanács a kiskereskedelmi bérelt vonalak minimális készletét a Bizottság összehangolt jellemzőkkel és kapcsolódó szabványokkal együtt a bérelt vonalaknak az Egyetemes Szolgáltatási Irányelv 18. cikkében említett minimális készletéről szóló 2003/548/EK határozata mellékletében található táblázat alapján, a megfelelő honosított szabványok (lásd jelen Határozat I.2.1 pontjában) figyelembe vételével határozta meg, ide tartoznak a normál- és speciális minőségű analóg bérelt vonalak és a 64 kbit/s és a 2048 kbit/s sebességű strukturált és strukturálatlan digitális bérelt vonalak.

A kiskereskedelmi bérelt vonalak minimális készlete transzparens átviteli kapacitást és garantált sávszélességet biztosít két pont között. A véghasználó határozza meg a bérelt vonalon átvitt szolgáltatások jellegét és összetételét. Ezenkívül, Magyarországon a bérelt vonali szolgáltatást általában szolgáltatási szerződés (service level agreement) alapján nyújtják, amely előírja a szolgáltatás minőségét, a hibaelhárítást (fault response) és az egyéb szolgáltatástámogató elemeket, hogy biztosítsák a bérelt vonali szolgáltatás minőségét.

A kiskereskedelmi bérelt vonali piac meghatározásakor a Tanács figyelembe vette a szabályozás technológia-semlegességének kívánalmát, azaz, hogy ne legyen kötelező és ne kerüljön előnyben részesítésre valamely konkrét technológia alkalmazása. Ezért a Tanács a piacmeghatározás során nem tett különbséget az alkalmazott bérelt vonali technológiák között, amennyiben nem tapasztalt jelentős funkcionális vagy árazási különbséget.

Annak áttekintése során, hogy mely szolgáltatások tartozhatnak a kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz, különbséget kell tenni a szolgáltatások és azok között a platformok között, amelyeken a szolgáltatásokat nyújtják. Elméleti szinten ez viszonylag egyszerű, míg a gyakorlatban meglehetősen nehéz, ugyanis az ATM-en vagy IP platformon nyújtott szolgáltatások tekintetében a különbség gyakran alig észrevehető, mivel a szolgáltatásokat a mögöttük álló platformra utalással értékesítik, hogy kiemeljék azokat a műszaki jellemzőit, amelyek megkülönböztetik a bérelt vonali szolgáltatásoktól.

A Tanács abból a szempontból elemezte a fent említett termékeket, hogy azok a helyettesítési viszonyok által kifejtett verseny alapján befolyásolják-e a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások feltételeinek alakulását, azaz indokolt-e a vizsgált piac meghatározásának kiszélesítése.

A VPN vizsgálata

A több telephellyel rendelkező cégek, vállalatok egyik alternatív lehetősége telephelyeik kommunikációs összekapcsolása számára a virtuális magánhálózatok kialakítása. A virtuális magánhálózatok kialakítását olyan szolgáltatók kínálják fel, amelyeknek kiterjedt nyilvános hálózati kapacitásuk van, és ezen képesek a megfelelő technológia alkalmazásával az ügyfeleik által igényelt hálózati szolgáltatásokat nyújtani.

A megoldást azért nevezik virtuális magánhálózatnak, mert a közös hordozóhálózat ellenére is az összes ügyfél úgy érzékeli, mintha saját magánhálózata lenne, a többi kapcsolat és végpont számukra nem látható.

A szolgáltatás infrastrukturális alapját a szolgáltató üzemeltetésében lévő nyilvános hálózat, a saját telepítésű összeköttetések vagy a nagykereskedelmi piac trónk- illetve végződtetési szegmens részeit képező bérelt vonali összeköttetések alkotják. Ennek megfelelően a nagykereskedelmi piac vizsgálatánál ezeket a bérelt vonalakat figyelembe kell venni. Mivel ezek a bérelt vonalak a kiépített komplex hálózatoknak csak elemei, a belőlük kialakított hálózat már nem tekinthető bérelt vonalnak.

A Tanács ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a nyilvános hálózaton kialakított VPN szolgáltatás mennyiben helyettesíti a bérelt vonali szolgáltatást. Ezzel kapcsolatban megállapította, hogy amennyiben a kialakított VPN hálózat kettőnél több végpontot tartalmaz, akkor a VPN hálózatban a forgalom irányításához a felhasználó által vezérelt kapcsolási vagy útvonal-választási funkciót is igénybe kell venni. Mivel a piacmeghatározás és a piacelemzés során használt bérelt vonali definíció kizárólag azokat a vonalakat számítja a bérelt vonalak közé, amelyek nem tartalmazzák a felhasználó által vezérelt kapcsolási, illetve útvonal választási funkciót, ez a VPN-szolgáltatást kizárja a lehetséges helyettesítő szolgáltatások köréből.

Amennyiben a VPN hálózatban van olyan részhálózat, mely összesen két végpontot tartalmaz, azaz pont-pont összeköttetést valósít meg, akkor ez a VPN összeköttetés annak ellenére sem tartalmaz felhasználó által vezérelt kapcsolási vagy útvonal-választási funkciót, ha az ehhez infrastruktúrát adó nyilvános hálózatban a kapcsolat tartalmaz kapcsolóelemeket.

Az alaphálózat kapcsolási módjától függően két eset lehetséges:

- Amennyiben az alaphálózat vonalkapcsolt hálózat, akkor a pont-pont VPN kapcsolatban ugyan az igényelt sávszélesség rendelkezésre fog állni, azonban nem garantálható, hogy a kapcsolat minden esetben fel tud épülni, ez a forgalmi viszonyok függvénye.
- Amennyiben az alaphálózat csomagkapcsolt, akkor viszont a hálózat típusától függ, milyen mértékben garantálható az állandóan elérhető sávszélesség, mert ez a forgalmi viszonyok függvénye és a transzparencia sem mindig teljesül. Ebből a szempontból az Internet protokoll alapú VPN hálózatok bizonyulnak a legfejlettebbeknek.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a vonalkapcsolt alapú VPN szolgáltatások nem helyettesítők a bérelt vonali szolgáltatásnak, a csomagkapcsolt alapú VPN szolgáltatások közül pedig az IP VPN-t szükséges tovább vizsgálni.

Internet protokoll alapú virtuális magánhálózat (IP VPN)

Az Internet protokoll alapú virtuális hálózatok esetén két hálózati pont között nincs állandó, az összeköttetéshez rendelt fix átviteli kapacitás. Ehelyett a két pont között Internet protokollt használó csomagkapcsolt átvitel történik. Ez azt jelenti, hogy a csomagot indító végpontból

elküldött csomag megérkezési helyét nem az induló pontból erre a célra lefoglalt, állandó kapacitású átviteli út, hanem a felhasználó által a csomaghoz rendelt IP cím határozza meg.

Ezeket a hálózatokat összeköttetés-mentes hálózatoknak is nevezik, mivel egyetlen végpont egyszerre akár több végponttal is forgalmazhat. Ennek megfelelően megkülönböztethetők a pont-pont és pont-multipont alkalmazások.

Megvizsgálva az IP VPN hálózatok tulajdonságait, a Tanács megállapította, hogy az IP VPN hálózatok jóval magasabb szintű szolgáltatásokat képesek nyújtani a végfelhasználóknak, mint a hagyományos bérelt vonalak, azonban összességében mégsem felelnek meg a bérelt vonali szolgáltatásnak a funkcionális keresleti helyettesítés szempontjából.

Az IP VPN hálózatok a technológia sajátosságai következtében ugyanis csak adott valószínűséggel képesek garantálni az állandó sávszélességet, s ennek a valószínűségnek a növelése jelentős kapacitás-túlméretezéssel érhető csak el, ami az árarányokat jelentősen eltolja az IP VPN rovására. Ugyanakkor a transzparencia is csak korlátozott mértékben teljesül, az IP hálózatok protokollja, a TCP (Transmission Control Protocol) ugyanis ezt szigorú értelemben nem garantálja.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a csomagkapcsolt VPN megoldások közül a technológiájában fejlett IP VPN szolgáltatás egyes alkalmazások esetében ugyan kiváltója lehet a bérelt vonali szolgáltatásnak, azonban ennek nincs jelentős hatása a bérelt vonali szolgáltatások piacára.

ATM átvitel vizsgálata

Az ATM (Asynchronous Transfer Mode - aszinkron átviteli mód) egy olyan átviteli technológia, melyet kimondottan arra a célra fejlesztettek ki, hogy a legkülönbözőbb elektronikus hírközlési alkalmazások átviteli igényeit ki tudja szolgálni és emellett ezek forgalmát multiplexálni tudja.

Az ATM átviteli technológia egyaránt képes a lökésszerű (burst) forgalom, illetve az egyenletes sávszélességet igénylő, valós idejűséget megkövetelő forgalom kezelésére. Mivel az ATM is egy csomagkapcsolt technológia, ezért természetesen rendelkezik a csomagkapcsolt adatátvitel sajátosságaival, azonban ezt az adatfolyamokhoz rendelt attribútumok teljes hálózati átvitele alatti egységes kezelésével igyekszik finomítani. Ennek megfelelően definiálható konstans bitsebességű, változó bitsebességű illetve maradékidős átviteli jellemzőjű bitfolyam az ATM rendszeren belül.

Az ATM rendszerek a forgalom irányítására a konstans hosszúságú adatcsomagok fejlécében tárolt információkat használják és ennek megfelelően a hálózat a multiplexált forgalmat ATM kapcsolók segítségével kapcsolják a címzett irányba.

A hálózati infrastruktúra tehát használ kapcsolóelemet, azonban az ATM hálózatban lehetőség van állandó virtuális áramkörök definiálására (Permanent Virtual Circuit; PVC). Ezek a PVC-k a beállított átviteli jellemzőknek megfelelően képesek adott sebességű adatforgalom

teljesítésére a hálózat két adott pontja között. Ezzel a megoldással a hálózat két végpontja között, a felhasználó által vezérelt kapcsolóelemet nem tartalmazó és az ATM átviteli technológia, valamint a hordozó hálózat fizikai jellemzőinek a határain belül állandóan rendelkezésre álló sáv szélességet nyújtó adatkapcsolat definiálható.

A fentieknek megfelelően az ATM hálózaton nyújtott adatátviteli szolgáltatások műszaki szempontból, azaz funkcionálisan nagy valószínűséggel lehetnének keresleti helyettesítői a bérelt vonali szolgáltatásnak, azonban az ATM átvitel a nagy sáv szélességű kapcsolatok terén tud viszonylag költséghatékony lenni.

A bérelt vonali szolgáltatások minimum készlete azonban a 2 Mbit/s, illetve ez alatti sebességű összeköttetéseket tartalmazza. Ebben az átviteli sebességtartományban az ATM már csak nagy nehézségek árán – és ennek megfelelően a bérelt vonalhoz képest csak versenyképtelen áron – tudna a piacon megjelenni.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy az ATM hálózatokban kialakított PVC összeköttetések ugyan funkcionálisan képesek helyettesíteni a bérelt vonalak minimális készletét, azonban a teljesen eltérő árazás miatt nem alkotnak egy piacot.

Frame Relay átvitel vizsgálata

A Frame Relay (kerettovábbítás) szintén egy csomagkapcsolt technológia, mely azonban nem a csomagképzés szintjén, hanem a keretképzés szintjén továbbítja az adatokat a hordozó hálózaton. A Frame Relay alapú hálózatok kapcsolóeszközként útvonalválasztókat, hidakat és kerettovábbító kapcsolókat használnak a keretek irányításában.

A Frame Relay átvitel alapvető jellemzője, hogy az egyes hálózati végpontok kis mennyiségű adatot juttatnak át egymáshoz és sok végponttal kommunikálnak egy időben. Éppen ezért a Frame Relay átviteli rendszerekben nem használnak áramlásvezérlést (flow control). Ennek következtében a Frame Relay átvitel nem tudja biztosítani a garantált sáv szélességet két végpont kapcsolatában, és az állandó rendelkezésre állás is csak erős túlméretezéssel érhető el.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a Frame Relay átviteli szolgáltatás nem helyettesítője a bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének.

Ethernet átvitel vizsgálata

A legújabbban a hálózati együttműködésben is megjelent egy korábban a LAN (Local Access Network) hálózatok számára kifejlesztett technológia, a Gigabit Ethernet (GE).

Ez a technológia a bitfolyam hozzáférés során használt bérelt vonalak helyettesítésére is szolgál. A Tanács megvizsgálta, hogy mennyiben lehet általános értelemben helyettesítője az Ethernet hálózaton keresztül nyújtott átviteli szolgáltatás a bérelt vonali szolgáltatásoknak.

Mivel az Ethernet alapú átvitel eredetileg számítógépes LAN hálózatok céljaira lett kidolgozva, természetesen az Ethernet hálózat eltérő jellemzőkkel rendelkezik, mint egy

általános célú átviteli hálózat. Az alkalmazott protokoll jellegét tekintve nem pont-pont hanem pont-multipont kommunikációra dolgozták ki, és elsődlegesen arra optimalizálták, hogy a hálózatra felfűzött végberendezések között hatékonyan tudja biztosítani a hálózati hozzáférést.

Mivel az Ethernet hálózaton minden végberendezés ugyanazon a meghatározott sávszélességen osztozik, s az összes elküldött adatot az összes – egy szegmensbe szervezett – végberendezés megkapja, ezért teljesen eltérő alapelveken működő protokoll működik egy Ethernet hálózaton, mint egy pont-pont közötti átvitelt biztosító adatátviteli hálózaton. A fentiek a Gigabit technológiára is igazak, azzal az eltéréssel, hogy a teljes sávszélesség ebben az esetben igen nagy, akár a 100 Gbit/s-os sebességet is eléri.

A fentiekből következnek azok az eltérések, melyek miatt egy GE hálózat jelentős funkcionális eltérésekkel rendelkezik egy bérelt vonalhoz képest. Egyrészt a GE hálózat erősítés nélküli hatótávolsága az alkalmazott hálózati technológiától függően kicsi, kb. 10-30 km-es, ezen a távolságon túl már regenerátorok szükségesek a kiépítéshez. A GE hálózatokon alkalmazott protokoll – a fentebb leírtak fényében – elsősorban pont-multipont alkalmazásokra készült, a pont-pont összeköttetésekben csak speciális alkalmazások esetén – pl. folyamatos bitfolyam nagy sebességű átvitele – alkalmazható optimálisan. A hálózat igen nagy sebességű adatfolyam átvitelére képes, ezen belül azonban a nyalábolás nehezen megoldható, hiszen a rendszer nem multiplexálásra, hanem a felfűzött végberendezések elvére épül. A nagy sebesség viszont a bérelt vonali szolgáltatások minimális készlete szempontjából csak hatékony multiplexálással lenne használható bérelt vonali alkalmazásokra.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a Gigabit Ethernet átviteli szolgáltatás csak egy speciális esetben lehet helyettesítője a bérelt vonali szolgáltatásnak, általános értelemben a helyettesítés nem lehetséges.

Bérelt vonalon nyújtott Internet-szolgáltatás vizsgálata

A bérelt vonalon nyújtott Internet-szolgáltatás esetén a bérelt vonal egyik végpontja az ügyfélnél, másik végpontja az Internet-szolgáltatónál van. Funkcionális szempontból ez a szolgáltatás tehát ezen ok miatt sem tekinthető általánosan a bérelt vonali szolgáltatás helyettesítőjének, ahol általában a bérelt vonal az adott ügyfél két telephelyét köti össze.

Emellett a bérelt vonalon nyújtott Internet-szolgáltatás esetén a szolgáltatás funkcionalitása az általános bérelt vonal szolgáltatás széles körű funkcionalitásával szemben sokkal szűkebb.

A bérelt vonalon keresztül nyújtott Internet-szolgáltatás esetén a szolgáltatás ára jelentősen meghaladja egy ugyanolyan jellemzőkkel bíró (sávszélesség, végpontok távolsága stb.) bérelt vonal szolgáltatás árát, ezért nem valószínű, hogy egy hipotetikus, nem átmeneti 5-10%-os bérelt vonali áremelkedés hatására a fogyasztók áttérnének a bérelt vonalas Internet-szolgáltatás vásárlására, ha annak ára nem változna.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a bérelt vonalon keresztül nyújtott Internet-szolgáltatás nem helyettesítője a bérelt vonali szolgáltatásnak, így az adott kiskereskedelmi piacnak nem része.

SDSL vizsgálata

A Tanács megvizsgálta az SDSL – szimmetrikus digitális előfizetői – vonalakat, mint a bérelt vonalak esetleges helyettesítőjét.

A SDSL – technológia szimmetrikus szélessávú átviteli lehetőséget nyújt a felhasználónak, azonos feltöltési és letöltési sebességek mellett. Alkalmazása során általában egy előfizető két telephelye között létesít kapcsolatot és az előfizető nagymennyiségű adatot tud mindkét irányban továbbítani rajta. Az összeköttetés nem közvetlen, mert egy szolgáltató szerverén végződik, mindkét előfizetői irányból. Az adatok cseréje ezen szerver közbeiktatásával történik. Így a bérelt vonali definíció két kitétele sem teljesül: egyrészt az összeköttetésnek csak egy-egy pontja található az előfizető hozzáférési pontjában, a másik egy közös szerveren, másrészt pedig az összeköttetés ilyen módon nem tekinthető transzparensnek.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy az SDSL – szimmetrikus digitális előfizetői – szolgáltatások a vizsgált piacon nem helyettesítők a bérelt vonali szolgáltatásoknak, így az adott kiskereskedelmi piacnak nem részei.

Az előbbieken részletesen leírt adatátviteli szolgáltatások a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatásnak sem helyettesítők, ugyanakkor, mint az a jelen határozat indoklásának II.2.1 pontjában szerepel, a bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense piachoz tartozó szolgáltatások piacának elemzésekor az erőfölényes helyzet megítélése során a Tanács indokoltnak tartja a bérelt vonalra, mint infrastruktúrára ráépülő adatátviteli szolgáltatások figyelembe vételét.

II.1.3 A kínálati helyettesítés vizsgálata a vizsgált kiskereskedelmi piacon

A vizsgálat tárgya annak kiderítése, hogy mi a valószínűsége annak, hogy a kérdéses piacon jelenleg nem működő vállalkozások úgy döntenek-e, hogy rövid időn belül egy relatív, vagyis kismértékű de jelentős és tartós áremelkedés után belépnek a piacra.

A Tanács megvizsgálta a szóba jöhető piaci szereplőket, melyeknek meglévő hálózatuk alapvetően alkalmas e szolgáltatások nyújtására, és relevánsak a nagykereskedelmi piac szempontjából. Megállapította, hogy egy ilyen lehetséges típus létezik, amely részben alkalmas infrastruktúrával rendelkezhet:

- új, alacsony sávszélességű (2 Mbit/s és az alatti sávszélességű, jellemzően rézérpáras) bérelt vonali szolgáltató lehetséges piacra lépése.

A kínálati helyettesítés tekintetében a Tanács elsősorban azt vizsgálta, hogy más szolgáltatók az adott bérelt vonali szolgáltatás árának kis mértékű, de jelentős és tartós emelésére a szolgáltatás nyújtásának megkezdésével válaszolnának-e (hipotetikus monopolista teszt).

II.1.3.1 Kiskereskedelmi piacok és a sávszélességek

A kínálati helyettesítés tekintetében a Tanács elsősorban azt vizsgálta, hogy más szolgáltatók a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó bérelt vonali szolgáltatás árának kis mértékű, de jelentős és tartós emelésére a szolgáltatás nyújtásának megkezdésével válaszolnának-e (hipotetikus monopolista teszt).

A 2 Mbit/s alatti és 2 Mbit/s sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalak jelentős többségét a Magyar Telekom Távközlési Nyrt. nyújtja rézérpáron alapuló technológiával. Az alternatív (optikai szál) infrastruktúrát csak kis mértékben használják 2 Mbit/s alatti sávszélességű bérelt vonal nyújtására (mivel a 2 Mbit/s alatti sávszélességű szolgáltatások esetén kialakult piaci árat alkalmazva nem térülne meg az optikai hálózat beruházása).

A Tanács megállapította, hogy nem várható, hogy egy új piacra lépő szolgáltató vállalja egy alapvetően alacsony sávszélességű (2 Mbit/s és az alatti sávszélességű, jellemzően rézérpáras) bérelt vonali szolgáltatás nyújtására alkalmas infrastruktúra építésével járó költségeket, figyelembe véve a rézérpáron alapuló hozzáférési hálózat megkettőzéséhez kapcsolódó magas elsüllyedt költségeket, valamint a Magyar Telekom Nyrt. méret- és választékgazdaságosságát és hálózatsűrűségét.

A 2 Mbit/s sávszélesség feletti bérelt vonalakat túlnyomó részben optikai vagy mikrohullámú hálózatokon nyújtják. Ahhoz, hogy egy új piacra lépő új helyen nagy sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalakat nyújthasson vagy a nagykereskedelmi bérelt vonalához kell hozzájutnia olyan áron, amely lehetővé teszi a továbbértékesítést, vagy további optikai ill. mikrohullámú összeköttetéseket kell kiépítenie a végfelhasználóhoz.

A Tanács megállapította, hogy a versengő szolgáltatók nagy sávszélességű bérelt vonalak nyújtására alkalmas optikai infrastruktúrát építenek, azzal, hogy ezek az építkezések elsősorban a nagyvárosi körzetekre koncentrálnak.

A versengő szolgáltatók a 2 Mbit/s és kisebb sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalat az esetek túlnyomó részében inkább a legnagyobb hálózattal rendelkező szolgáltatótól vásárolt nagykereskedelmi bérelt vonal továbbértékesítésével nyújtják, mint hogy saját infrastruktúrát építsenek.

A meglévő és használt mikrohullámú bérelt vonali szolgáltatásokat általában ott veszik igénybe, ahol a vezetékes eléréshez nincs megfelelő infrastruktúra, illetve annak kiépítése igen költséges és rövid időn belül nem megvalósítható.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó bérelt vonali szolgáltatásnak nincs kínálati helyettesítője a piacon.

II.2 Helyettesítés a nagykereskedelmi piacon

II.2. 1. Keresleti helyettesítés a nagykereskedelmi piacon

A Tanács a nagykereskedelmi piac meghatározásakor a keresleti helyettesítés vizsgálata során a kiskereskedelmi piaci helyettesítésből indult ki, mivel a nagykereskedelmi kereslet a kiskereskedelmi piacok származékos keresletének is tekinthető.

A Tanács a kiskereskedelmi bérelt vonalak elemzése során vizsgálta a szóba jövő lehetséges helyettesítő szolgáltatásokat és megállapította, hogy a funkcionális helyettesítést vizsgálva alapvetően nincs olyan szolgáltatás, amely keresleti helyettesítője lenne a bérelt vonali szolgáltatásnak. (A kiskereskedelmi helyettesítés vizsgálatának részletes leírása és annak következtetései a bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetésre vonatkozóan a II.1. pontban találhatóak).

A Tanács ennek alapján arra a következtetésre jutott, hogy miután a bérelt vonali szolgáltatásnak nincs funkcionális helyettesítője a kiskereskedelmi piacon, a nagykereskedelmi végződtetési piacon sem adódhat lehetséges helyettesítési szolgáltatás. A kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás ugyanis mindig tartalmaz két végződtetési szakaszt, amelynek az alapját képező hálózati elemek megegyeznek annak a nagykereskedelmi szolgáltatásnak az alapját képező hálózati elemmel, amely szolgáltatást a jelen elemzés tárgyát képező nagykereskedelmi piacon a szolgáltatók nyújtanak.

Ez a két végződtetési szakasz funkcionálisan ugyanolyan bérelt vonalnak tekinthető, mint a teljes két kiskereskedelmi végpont közötti bérelt vonali szolgáltatás alapját képező bérelt vonal. Miután az utóbbin létesített szolgáltatásnak – mint azt a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás elemzése igazolta – nincs keresleti helyettesítő szolgáltatása, így a végződtetési szolgáltatásnak sincs.

A bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense piachoz tartozó szolgáltatások piacának elemzésekor az erőfölényes helyzet megítélése során ugyanakkor a Tanács indokoltnak tartja a bérelt vonalra, mint infrastruktúrára ráépülő adatátviteli szolgáltatások figyelembe vételét.

Ezek a szolgáltatások a szolgáltatást integrált szolgáltatóként nyújtó szolgáltató esetén bújtatott módon (captive production) mindig tartalmaznak egy bérelt vonali szolgáltatás eladást, amelyet az adott szolgáltató vagy – hálózata nem lévén – a piacon vásárol valamelyik nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatótól, vagy saját hálózatát, bérelt vonali infrastruktúráját használja erre a célra. A piaci erőfölény vizsgálatánál ezért a Tanács szükségesnek tartja annak vizsgálatát is, hogy ezen belső szolgáltatások figyelembe vétele mennyire változtatná meg a piac versenyviszonyait.

Az adott nagykereskedelmi piacon szereplő szolgáltatók közül természetesen több nem csak a kiskereskedelmi adatátviteli, hanem a kiskereskedelmi bérelt vonali piacon is jelen van. Ezen

szolgáltatás értékesítésekor – amennyiben azt a szolgáltató saját infrastruktúráján nyújtja – az adott szolgáltató belső szolgáltatásként egy bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatást nyújt saját magának, amelynek nagykereskedelmi árát nem, illetve többnyire nem határozza meg, de ha mégis, akkor ennek az elviekben nagykereskedelmi szolgáltatásnak az ára – mint egyfajta belső elszámoló (transzfer) ár – nem a piaci verseny alapján alakul ki, hanem a vertikális integráció eredményeként. Ennek a szolgáltatásnak az árát tehát alapvetően nem a nagykereskedelmi piacon kialakuló ár, hanem a kiskereskedelmi ár befolyásolja. A kiskereskedelmi piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató így tehát a nagykereskedelmi szolgáltatásának árát nem feltétlenül kényszerül a versenytársak árai által befolyásolva meghatározni, mivel adott esetben a bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatás legnagyobb igénybe vevője éppen saját vállalkozása. Ezen belső szolgáltatások, tehát segítik a nagykereskedelmi szolgáltatót abban (illetve ha ezen belső szolgáltatások volumene a piaci tranzakciókhoz mérten jelentős, akkor lehetővé teszik számára), hogy nagykereskedelmi szolgáltatásának feltételeit az ügyfelektől, és a versenytársaktól függetlenül árazza. Ezért ezen szolgáltatásokat a piaci erőfölény vizsgálatánál indokolt figyelembe venni.

A II.2.1 fejezetben elvégzett vizsgálatok eredményét összefoglalva, a helyettesítés vizsgálata során Tanács nem talált olyan, a hazai piacon ténylegesen nyújtott helyettesítő szolgáltatásokat, amelyek a vizsgált nagykereskedelmi piac keresleti oldalról való szélesítését indokolnák.

II.2.2. Kínálati helyettesítés a nagykereskedelmi piacon

A kínálati helyettesítés vizsgálata során a Tanács alapvetően azt vizsgálta, hogy azokon a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatásokon és szolgáltatókon kívül, amelyek az elemzés időpontjában nyújtják az adott szolgáltatást, léteznek-e más szolgáltatók, amelyek hálózatuk, és azok felesleges kapacitása révén képesek az adott piacra belépni és azon szolgáltatásokat nyújtani.

A Tanács megállapította, hogy a piacon jelenlévő szolgáltatókon kívül egy szolgáltató sem rendelkezik olyan helyi elérésre alkalmas megfelelő kiterjedésű hálózattal, amelynek segítségével a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatást képes lenne nyújtani.

A helyi elérésre alkalmas hálózatok közül egyedül a csillagpontos kábeltelevíziós hálózatok településen belüli részhálózatai rendelkeznek olyan topológiával, mely a kínálati helyettesíthetőség szempontjából alkalmassá teheti ezeket ilyen nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtására. Ezért a Tanács megvizsgálta ennek a helyettesítésnek a lehetőségét.

A bérelt vonali szolgáltatások egyik alapvető tulajdonsága, hogy a két hálózati végpont közötti teljes bérelt vonalon a felhasználó számára dedikált sáv szélesség áll rendelkezésre. A kábeltelevíziós hálózatok működési elve azonban arra az elvre alapul, hogy a hálózat teljes sáv szélessége az éppen aktuálisan forgalmazó felhasználók között megoszlik. Ennek megfelelően a hálózatban nem a dedikált sáv szélesség, hanem a dinamikus változó sáv szélesség a forgalommenedzselés alapelve. Ebből következően a kábelhálózaton keresztüli végződtetési szegmens szolgáltatás nyújtására a kábeltelevíziós hálózatnak csak az utolsó csillagponttól az előfizetőig terjedő szakasza lenne felhasználható, az is csak technológiai

módosítások után. Ez a szakasz azonban az esetek döntő részében nem elégséges arra, hogy ezen keresztül a felhasználó és a bérelt vonali szolgáltatást nyújtó szolgáltató legközelebbi jelenléti pontja közötti szakaszt át lehessen hidalni. Ez csak a kábeltévé hálózat gerinchálózati szakaszainak a felhasználásával történhet meg, ahol viszont már fennállnak a dinamikusan változó sáv szélesség elvéből adódó nehézségek.

Mindezek alapján a Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a kábeltelevíziós hálózatok nem kínálati helyettesítői a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatásnak.

Az II.2.2. pontban elvégzett vizsgálatok eredményét összefoglalva a helyettesítés vizsgálata során Tanács nem talált olyan helyettesítési lehetőségeket, amelyek a vizsgált nagykereskedelmi piac kínálati oldalról való szélesítését indokolnák.

II.3 A nagykereskedelmi trónk- és végződtetési szegmens szolgáltatások azonos, illetve külön piacként való kezelésének vizsgálata

Jogforrás nem tartalmaz konkrét meghatározást arra vonatkozóan, hogy a bérelt vonali trónk- és végződtetési szegmens szolgáltatásai közötti meghatározásánál hol húzódik a határ.

A I.2.2-I.2.3.5 pontokban meghatározott bérelt vonali trónk- és végződtetési szegmens fogalmakkal összhangban rögzítendő, hogy a kétféle szolgáltatás alapvetően más infrastruktúra elemeket használ. A végződtetési szegmenshez tartozó bérelt vonali szolgáltatások alapvetően a helyi hálózati infrastruktúrát veszik igénybe, a trónk szegmenshez pedig jellemzően városok közötti, országos infrastruktúra szükséges.

A nagykereskedelmi bérelt vonali piac szereplőinek rendelkezésére álló hálózati infrastruktúrát figyelembe véve megállapítható, hogy a két piacon eltérő versenyfeltételek uralkodnak, míg országos infrastruktúrával több, majdnem teljesnek tekinthető lefedettséggel négy (Magyar Telekom Nyrt., GTS-Datanet Távközlési Kft., Invitel Zrt., Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.), részleges lefedettséggel még további négy-öt szolgáltató, addig helyi infrastruktúrával országos lefedettséggel az esetek jelentős részében csak egy (Magyar Telekom Nyrt) szolgáltató rendelkezik. A csak trónk szegmens szolgáltatás nyújtásához megfelelő infrastruktúrával rendelkező szolgáltató a végződtetési szegmens szolgáltatási piacon bekövetkező hipotetikus monopolista 5-10%-os áremelés hatására rövid távon nem képes megjelenni a piacon saját szolgáltatással, figyelembe véve a végződtetési szegmens szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra jelentős beruházás igényét és annak jelentős időigényét.

A hazai nagykereskedelmi bérelt vonali piacon a trónk szegmens szolgáltatásból származó árbevétel tizede a végződtetési piac árbevételének, ami azt jelzi, hogy igazi jelentősége (főleg a nagykereskedelmi bérelt vonali piacra ráépülő kiskereskedelmi piac szempontjából) a végződtetési szegmensnek van. (A trónkszegmens szolgáltatásokból származó bevétel 2004-2006 között a végződtetési piac árbevételének átlagosan 12-15%-át éri el.)

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy az elemzés szempontjából a nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások trónk- és végződtetési piaca külön piacot alkot.

A nagykereskedelmi piac vizsgálata során (II.2 pontban foglaltak alapján) a Tanács megállapította, hogy a jelenlegi piaci feltételek mellett nincsenek helyettesítési lehetőségek, ezért sem keresleti, sem kínálati oldalról nem szélesítette a vizsgált nagykereskedelmi piacot.

III. AZ ÉRINTETT NAGYKERESKEDELMI PIAC MEGHATÁROZÁSA

III.1. Az érintett szolgáltatási piac meghatározásának eredménye

A Tanács megállapította, hogy a nagykereskedelmi bérelt vonalak végződtetési szegmens szolgáltatásainak piacába, a piac elnevezésében szereplő szolgáltatás mellett, megfelelő helyettesítő szolgáltatás híján, más szolgáltatás nem tartozik.

A piacmeghatározás során a Tanács az IHM rendeletben meghatározott, 13. számú „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” nagykereskedelmi piac vizsgálatából indult ki. A Tanács a nagykereskedelmi és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacok vizsgálata során megállapította, hogy nincsenek olyan keresleti vagy kínálati helyettesítési lehetőségek, amelyek a vizsgált piac szélesítését indokolták volna. Ezért a Tanács megállapította, hogy a szolgáltatási piac a „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” nagykereskedelmi piac.

III. 2. Földrajzi piac meghatározása

A Tanács abból a szempontból vizsgálta a földrajzi piac kiterjedését, hogy a vizsgált szolgáltatások versenyfeltételei kellően homogének-e, ugyanis az érintett földrajzi piac egy olyan területet foglal magában, amelyben az érintett vállalkozások részt vesznek az érintett áruk vagy szolgáltatások kínálatában és keresletében. Az adott földrajzi területen a versenyfeltételei hasonlóak vagy kellően homogének, így az érintett földrajzi piac megkülönböztethető olyan szomszédos területektől, ahol az uralkodó versenyfeltételek számottevően különbözőek. Az elemzés során a Tanács a lehető legszűkebb piacból indult ki (azaz abból a legegyszerűbb alapesetből, amikor minden két pont közötti útvonal önálló piac, azaz két résztvevő két pontja között található a piac), és megvizsgálta azokat a tényezőket, amelyek azt támaszthatnák alá, hogy a piac tágabb.

A földrajzi piac azt a területet foglalja magában, amelyen belül a vállalkozások nyújtják, illetve igénylik a szóban forgó szolgáltatást és a versenyfeltételek elegendően homogének tekinthetők és megkülönböztethetők a szomszédos területektől, ahol a versenyfeltételek számottevően eltérnek a vizsgált területétől.

Mint az már korábban rögzítésre került, az egyik fontos vizsgálati tényező a helyi hálózattal való lefedettség, mivel nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások utolsó szakaszát a helyi

hálózati szakaszok jelentik, így az azok feletti rendelkezés elvileg meghatározó módon befolyásolhatja az adott földrajzi területen a verseny feltételeit.

A hálózatok kiterjedése vizsgálatának legkisebb földrajzi egysége a számozási körzet. Az 54 számozási körzetben egyenként tipikusan a volt koncessziós telefonszolgáltatók rendelkeznek helyi hálózattal.

Ez a helyi hálózat alapvetően a telefonszolgáltatás érdekében épült ki, a bérelt vonali szolgáltatás szempontjából ennek jelentősége önmagában nem meghatározó, mivel a bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatásokat a szolgáltató partnerek igen eltérő területeken (leginkább a nagyobb városokban) igénylik, mint a végfelhasználók a telefon előfizetői szolgáltatást.

A bérelt vonali infrastruktúra fejlődését Magyarországon alapvetően meghatározta, hogy ez a szolgáltatási piac már tulajdonképpen a szolgáltatás indulásától, 1992-től liberalizált piac volt, szemben a telefon előfizetői szolgáltatási piaccal, amelyre vonatkozóan a koncessziós szolgáltatók kizárólagos szolgáltatási joga csak 2001. végén, ill. 2002. év folyamán szűnt meg. Ennek megfelelően ezen a piacon a szolgáltatás alapját jelentő infrastruktúra fejlesztése már a '90-es évek elejétől életképes vállalkozásnak tűnt.

A bérelt vonali piacokon a korábbi piacelemzési ciklus óta eltelt időszakban nem következett be olyan körülmény, amely az országos földrajzi piac meghatározást érdemben megváltoztatná.

A nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmensbe tartozó szolgáltatások piacának 8 legfontosabb (a bevételeket tekintve 1% feletti részesedéssel rendelkező) szereplője között megtalálható mind az öt volt koncessziós szolgáltató (a 8 legfontosabb szereplő és piaci részesedése az 5. ábrán látható).

A nagykereskedelmi bérelt vonalak végződtetési szegmensébe tartozó szolgáltatások bevételi számai azt mutatják, hogy két volt koncessziós szolgáltató (Magyar Telekom Nyrt., Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.) mellett a bevételek alapján három alternatív szolgáltató (GTS-Datanet Távközlési Kft., PanTel Távközlési Kft., Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.) is számottevő (2006-ban külön-külön mindegyik **üzleti titok** % körüli) piaci pozíciókat szerzett, míg a többi volt koncessziós szolgáltató (Monor Telefon Társaság Kft., Emitel Távközlési Zrt., Hungarotel Távközlési Zrt.) piaci részesedése együttesen nem éri el a **üzleti titok** %-ot.

Ez utóbbi három volt koncessziós szolgáltató esetében még akkor sem beszélhetnénk olyan jellegű erőfölényről, amellyel esetlegesen visszaélve az adott nagykereskedelmi piacra épülő (azaz annak szolgáltatását inputként felhasználó) kiskereskedelmi piacon piaci zavart okozhatnának, ha volt koncessziós területüket önálló földrajzi piacként definiálnánk.

Megállapítható tehát, hogy bár jelentős lefedettségű helyi hálózata alapvetően a volt koncessziós szolgáltatóknak van a volt koncessziós területeiken, de azokon a helyeken, ahol az ügyfelek igénylik a bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatást (illetve a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást) ott az alternatív szolgáltatók is építettek, illetve építenek kisebb-nagyobb lefedettségű helyi hálózatokat.

Ennek egyik oka lehet, hogy a fontos kiskereskedelmi bérelt vonali ügyfelét megtartani szándékozó jelentős alternatív szolgáltató – előbb-utóbb – igyekszik saját infrastruktúráját kiépíteni az ügyfél telephelyéig, és ez által olyan helyi elérésű hálózatot hoz létre, amellyel később szolgáltató partnereit is képes bérelt vonali végződtetési szolgáltatással kiszolgálni.

A két volt koncessziós szolgáltató (Invitel Zrt. és a Magyar Telekom Távközlési Nyrt.), amely a jelentős szereplője a piacnak, egyben országos szolgáltató is, vagyis jelentős piaci szerepe nemcsak a volt koncessziós létéből fakad. A bérelt vonali piacokon a Magyar Telekom Nyrt. hálózata nem korlátozódik a koncessziós területekre, hanem az ország egész területén jelen van (pl. az SDH hálózat minden nagyobb hazai várost érint), ahonnan a végződtetési szakaszt több technológia / platform alkalmazásával megvalósíthatja. A Magyar Telekom jogelődje, a Matáv, mint a távolsági telefonhívásokra kizárólagos koncesszióval rendelkező szolgáltató számára koncessziós kötelezettség volt, hogy az ország minden számozási körzetében rendelkezzen jelenléti ponttal, melyeket a jogutód Magyar Telekom megtartott.

A földrajzi piac meghatározása során a Tanács figyelembe vette azt a tényt, hogy a hálózati lefedettség vizsgálata során az összes lehetséges hálózatot kell tekinteni (pl. mikrohullámú linkek, VSAT összeköttetések, rádiós pont-multipont rendszerek stb.), nem szabad csak a helyhez kötött telefonhálózat földrajzi lefedettségére korlátozni a vizsgáldást. Ugyancsak fontos figyelembe venni, hogy a végződtetési szegmens a bérelt vonali előfizető hozzáférési pontja és a szolgáltató legközelebbi jelenléti pontja közötti szakaszt jelenti, amit az esetek nagy részében ténylegesen ki kell építeni.

Általában ugyanis ezen a szakaszon már nincsenek előre beépített szabad kapacitások, legfeljebb egy-egy speciális esetben. Ennek következtében a 13. piac esetében is a szolgáltató különböző hálózatainak a kiterjedtsége, ezen belül is a jelenléti pontok országos eloszlása a domináns piaci tényező. Ebben a tekintetben pedig a Magyar Telekom Nyrt.-nek, a GTS-Datanet Kft.-nek, a Pantel Kft.-nek és az Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.-nek eltérő mértékű, de lényegét tekintve országos lefedettsége van, és az Invitel Zrt. hálózata sem korlátozódik csupán a szolgáltató volt koncessziós területére.

A bérelt vonali végződtetési szegmens piac földrajzi homogenitását erősíti meg az a tény is, hogy a szolgáltatás kínálati és keresleti oldali jellemzői nem térnek el lényegesen az ország különböző pontjain. Egy konkrét bérelt vonali összeköttetés több szolgáltatótól is megrendelhető, amelyek alapvetően lényegesen nem eltérő paraméterekkel biztosítják a kívánt szolgáltatást (ár, sávszélesség). Ezen felül meg kell jegyezni, hogy az eltérő struktúrájú árak is mutatják, hogy a bérelt vonali termék nem standard, hanem komplex termék.

Mindezek alapján a Tanács megállapította, hogy a volt koncessziós szolgáltatók réz érpár alapú hálózata önmagában nem biztosít számukra jelentős piaci erőt az adott nagykereskedelmi piacon, ezért a földrajzi piacok meghatározásánál eltért a volt koncessziós területek földrajzi határai alapján történő piac-meghatározástól.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a nagykereskedelmi bérelt vonalak végződtetési szegmensének földrajzi piaca Magyarország teljes területe.

III.3. A piacmeghatározás eredménye

A szolgáltatási és földrajzi piacok vizsgálata után a Tanács egy piacot határozott meg, a „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense a Magyar Köztársaság területén” nagykereskedelmi piacot.

IV. AZ ÉRINTETT PIAC TOVÁBBI VIZSGÁLATA

A piac meghatározása után a Tanács megvizsgálta, hogy a meghatározott piacszabályozási szempontból érintettnek tekinthető-e az ex-ante feltételek értékelése alapján, vagyis léteznek-e a piacokon olyan tartós, szűk keresztmetszetek, amelyek gátolhatják a hatékony verseny kialakulását.

Az IHM rendelet – figyelemmel a Bizottság által kiadott Ajánlásra – a „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” elnevezésű nagykereskedelmi piacot ex-ante szabályozás szempontjából nagy valószínűséggel érintett piacként határozta meg, amely azt jelenti, hogy a Bizottság szükségesnek tartja a piac vizsgálatát. A piacelemzés során a Tanács messzemenően figyelembe veszi a Bizottság vonatkozó piaci ajánlásait, így a 2003/311/EC Ajánlást is. Az Ajánlás Mellékletében⁵ (amely megfelel az IHM rendelet I. mellékletében szereplő meghatározásnak) felsorolt piacok (köztük a 13. számú piac) ex-ante szabályozási szempontból való érintettségét a Bizottság három feltétel vizsgálatával állapította meg.

Ezek a következők:

1. Magas és nem átmeneti belépési korlátok létezése a piacon
2. Hatékony versenyhez való közeledés
3. A versenyjog (ex-post) alkalmazásának elégtelensége

IV.1. Piacra lépési korlátok

A Tanács a továbbiakban megvizsgálja, hogy valószínűsíthető-e új szereplők piacra lépése, illetve, hogy a potenciális piacra lépés várhatóan kényszerít gyakorol-e a piacon lévők magatartására.

Ahhoz, hogy a piacra lépés valószínűsíthető legyen, annak kellően nyereségesnek kell lennie, figyelembe véve a piacon megjelenő további termelés árhatásait és a piacon jelenlévő vállalkozások lehetséges reakcióit. A piacra lépést megnehezítheti, ha a piacon jelenlévő vállalkozások képesek piaci részesedéseiket megvédeni. A magas kockázat és a sikertelen belépés költségei valószínűtlenné teszik a piacra lépést. A sikertelen piacra lépés költségei annál magasabbak, minél magasabbak a piacra lépéssel kapcsolatos meg nem térülő költségek.

⁵ Európai Bizottság 2003/02/11/EC sz. Ajánlás (9)

A potenciális piacra lépők szembekerülhetnek olyan belépési korlátokkal, amelyek meghatározzák a belépés kockázatait és költségeit, és így kihatnak a piacra lépés nyereségességére. A belépési korlátok az adott piac meghatározó jellemzői, amelyek versenyelőnyt biztosítanak a piacon jelenlévő vállalkozásoknak a potenciális versenytársakkal szemben. Ha a piacra lépési korlátok alacsonyak, a piaci résztvevők mozgásterét egy új piacra lépés valószínűleg szűkíti. Ezzel szemben, ha a belépési korlátok magasak, a piacon lévő vállalkozások áremelését a piacra lépés lényegesen nem korlátozná.

A piacra lépési korlátok számos formát ölthetnek:

a) Jogi, adminisztratív, vagy más állami intézkedésekből fakadó belépési akadály

A jogi előnyök olyan helyzeteket ölelnek fel, amelyekben a szabályozás korlátozza a piaci résztvevők számát.

b) Technikai előnyök

A piacon jelenlévő vállalkozások technikai előnyöket is élvezhetnek, például preferenciális hozzáférést az alapvető eszközökhöz vagy természeti erőforrásokhoz, az innovációhoz vagy a kutatáshoz és fejlesztéshez, vagy szellemi tulajdonjogokhoz, ami bármilyen más vállalkozás számára megnehezítheti a sikeres versenyt. Néhány ágazatban például nehéznek bizonyulhat bizonyos alapvető inputok beszerzése, illetve létezhetnek a termékeket vagy eljárásokat védő szabadalmak.

c) Strukturális korlátok

Strukturális belépési korlát alapvetően akkor áll fenn, ha a fennálló keresleti szint és az alkalmazott technológia jellemzői, valamint a kapcsolódó költségviszonyok alapján a piacra lépés szempontjából egyenlőtlen feltételekkel szembesül a korábban piacra lépő (és ott jelentős pozíciókat szerző vállalat) és egy később piacra lépő cég. Más tényezők is belépési korlátnak minősülhetnek, például a méretgazdaságosság és a tevékenységi körből adódó gazdaságosság, a forgalmazási és értékesítési hálózatok, a fontos technológiákhoz való hozzáférés lehetősége. A belépési korlátok létezhetnek a piacon jelenlévő vállalkozások megszilárdult piaci helyzetéből következően is. Különösen nehéz lehet olyan ágazat piacára belépni, ahol a sikeres versenyhez tapasztalatra vagy jó hírnévre van szükség, és mindkettőt új piaci belépőként elég nehéz megszerezni. Ebben az összefüggésben olyan tényezőket kell figyelembe venni, mint a fogyasztók egy adott márka iránti hűsége, a cégek és vevők közötti kapcsolat szorossága, a promóció vagy reklám fontossága vagy más, a jó hírnévhez kapcsolódó előnyök.

A piacra lépés várható nyereségességének értékelésekor figyelembe kell venni a piac várható fejlődését. A piacra lépés nagyobb valószínűséggel lesz nyereséges olyan piacon, amelyen a jövőben várhatóan jelentős növekedés lesz tapasztalható, mint azon a piacon, amely már érett, vagy várhatóan hanyatlani fog. A méretgazdaságosság vagy a hálózati hatások veszteségessé tehetik a piacra lépést, kivéve, ha az új piacra lépő kellően nagy piaci részesedést tud szerezni. A piacra lépés különösen valószínű, ha más piacok szállítói már rendelkeznek azokkal a termelő eszközökkel, amelyek felhasználhatók az adott piacra való belépéshez, és így csökkenthetik a piacra lépés meg nem térülő költségeit.

Kellő időben történő piacra lépés kapcsán vizsgálandó, hogy a piacra lépés kellően gyors és tartós-e ahhoz, hogy elriasszon a piaci erő gyakorlásától, vagy ellensúlyozza azt. Hogy mi minősül megfelelő időszaknak, az a piac jellemzőitől és dinamikájától, valamint a potenciális piacra lépők konkrét képességeitől függ. A belépés azonban rendszerint csak akkor tekinthető időszerűnek, ha az két éven belül megtörténik.

Kellő méretű piacra lépés vonatkozásában a belépésnek kellően nagy hatókörűnek és nagyságrendűnek kell lennie ahhoz, hogy a versenyellenes hatásokra riasztó legyen, vagy azokat legyőzhesse. A kisleptékű piacra lépés, például valamilyen piaci részbe való behatolás, nem tekinthető elegendőnek.

A „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” piacán a piacra lépési korlátok közül alapvetően a strukturális korlátok befolyásolják hátrányosan a később piacra lépő cégek piaci lehetőségeit, az alábbiak szerint.

Az új bérelt vonali infrastruktúra kiépítése magas elsüllyedt költségekkel jár, amelynek megtérülése általánosságban nem biztos, mivel alapvetően egy, a meglévő melletti párhuzamos, alapvetően ugyanarra a szolgáltatásokra alkalmas hálózat kiépítését jelenti. Különösen így van ez az alacsony (2 Mbit/s-nél nem nagyobb) sáv szélességű bérelt vonalas infrastruktúra kiépítésénél, amely tipikusan a réz érpáras hálózat duplikálását jelentené, annak jelentős beruházási igényével.

Ez a megállapítás az adott nagykereskedelmi piacon már saját infrastruktúrával jelenlévő, illetve saját infrastruktúrával nem rendelkező szolgáltatók vonatkozásában érvényes, hiszen az előbbi csoporton belül mindegyik szolgáltató infrastrukturális beruházása elsüllyedt költségnek tekinthető.

Ezen túlmenően a bérelt vonalak nyújtására alkalmas infrastruktúra esetén is érvényesül a méretgazdaságosság, azaz a nagyobb hálózatok fajlagos létesítési és fenntartási költségei alacsonyabbak és a különbség akár jelentős is lehet.

A jogi és adminisztratív belépési korlátok a bérelt vonal nyújtására alkalmas infrastruktúra kiépítése esetén ma már nem jelentősek, azonban a bérelt vonal nyújtására alkalmas infrastruktúra kiépítését építési hatóságként engedélyező helyi önkormányzatok jogalkalmazási gyakorlata azonban – önkormányzattól függően – több esetben is nehezíti, az indokoltnál hosszantartóbbá és esetenként drágábbá teheti az új hálózatok kiépítését.

IV.2. Hatékony versenyhez való közeledés

A verseny dinamikus szemléletű vizsgálata során a Tanács áttekintette, hogy léteznek-e olyan piaci folyamatok, amelyek a verseny erősödésére utalnának, illetve csökkentenék az előző pontban azonosított belépési korlátok szerepét.

A Tanács megállapította, hogy a nagykereskedelmi bérelt vonalak végződési szegmensének piaci részesedései alapján a piac nem fejlődik a hatékony verseny irányába.⁶

A Magyar Telekom Nyrt., amely egyben a legnagyobb volt koncessziós szolgáltató, 2006 végén továbbra is közel **üzleti titok** %-os piaci részesedéssel rendelkezett és ez a részesedés a megelőző két évben kicsivel **üzleti titok** volt, csupán 2006-ra **üzleti titok** százalékponttal.

A hatékony versenyhez való közeledés gyenge voltát jellemzi az a tény is, hogy noha erre a piacra már 5-6 éve több alternatív távközlési szolgáltató is belépett, eddig egyikük sem tudott jelentős, a legnagyobb szolgáltató lefedettségével összemérhető lefedettségű bérelt vonali elérési infrastruktúrát kiépíteni, különösen az alacsony (2 Mbit/s-nál nem nagyobb) sávzélességű szolgáltatások elérési infrastruktúráját illetően. Az erre a piacra befektető tulajdonosok elbizonytalanodását jelzi, hogy több közülük többszöri tulajdonosváltáson (GTS-Datanet), illetve összeolvadáson (Novacom-Pantel) és beolvadáson (Magyar Telekom-Emitel) ment keresztül, valamint a Tanács tudomása szerint a Pantel, az Invitel és Hungarotel összeolvadása is várható.

A fentiek alapján tehát a Tanács megállapította, hogy a piacon ma nem érvényesül olyan hatás, amelynek eredményeként a piac a hatékony verseny állapotához közeledne.

IV.3. Versenyjogi eszközök elégtelensége

Ezen feltétel azt vizsgálja, hogy elégséges-e a versenyjog a belépési akadályok csökkentésére vagy eltávolítására, vagy a hatékony verseny kialakulásának elősegítésére.

Az Eht. 9. § (2) bekezdése szerint a Hatóság feladata – különös tekintettel a törvény alapelveire – többek között a felhasználók érdekeinek védelme, így különösen annak biztosítása, hogy a felhasználók az elektronikus hírközlési szolgáltatásokat a számukra elérhető legalacsonyabb áron vehessék igénybe. A vizsgált nagykereskedelmi piacokon jelentkezhet az a versenyprobléma, hogy a szolgáltatók gazdasági erőfölényes helyzetükkel visszaélnek. Emiatt a szabályozásnak kell kikényszerítenie – hatékony verseny hiányában – ex post eszközök által nem rendezett területeken a hatékony szabályozói fellépést.

Erőfölényes visszaélés lehet az adott nagykereskedelmi piacon, hogy a szolgáltató túlzó árazást alkalmaz. Ennek igazolása versenyfelügyeleti eljárás keretében igen nehéz feladat, mivel ezek az eljárások alapvetően nem alkalmasak bonyolult költségszámítások és részletes műszaki specifikációk ellenőrzésére, így az esetleges túlzó árazás megállapítása is nehezen lehet indokolható.

Szintén erőfölénnyel való visszaélési magatartás lehet, hogy az adott nagykereskedelmi piacon a jelentős piaci erejű szolgáltató nem hajlandó egy bizonyos sávzélességű szolgáltatást elfogadható műszaki feltételekkel nyújtani. Ennek ex-post igazolása szintén igen nehéz, mivel

⁶ A 13-as piac szereplőinek bevételi részesedése alapján számolt Herfindahl-indexe 2004-ben 0,38, 2005-ben 0,37, 2006-ban 0,4 volt.

a szolgáltatás részletes műszaki, gazdasági tartalmának meghatározására, azok betartására nem alkalmasak a versenyjogi eljárások.

Amennyiben mégis igazolható és megfelelően szankcionálható (és ezáltal megszüntethető) lenne is a tisztességtelen piaci magatartás, akkor is felmerül, hogy a nagykereskedelmi piacra ráépülő kiskereskedelmi bérelt vonali piac fejlődése szempontjából megfelelően hatékony lenne-e az ex-post szabályozás.

A stabilan fejlődő kiskereskedelmi bérelt vonali piac szempontjából az ex-post szabályozás önmagában nem elegendő. Egy versenyfelügyeleti vizsgálat megkezdése és az esetleges szankciók között eltelt idő (ami mintegy egy-másfél év is lehet) a nagykereskedelmi szolgáltatás igénybe vevői számára igen hosszú idő lehet, amely alatt a vállalkozás a nagykereskedelmi szolgáltatásra ráépülő kiskereskedelmi piacon jelentős versenyhátrányba kerülhet. Egy ilyen helyzetben az erőfölényes szolgáltatóra egy esetleges versenyfelügyeleti eljárásban kirótt szankció (bírság) nem jelent megfelelő megoldást.

Emellett az erőfölénnyel való visszaélést bizonyítottan elkövetett jelentős piaci erejű szolgáltatóra kirótt kötelezettség részletes feltételeinek betartatása olyan gyakran ismétlődő feladatokat jelentene a versenyhatóságnak, amelyre a verseny-felügyeleti eljárások nem alkalmasak.

A nagykereskedelmi szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatók tipikusan maguk is fontos befektetői az iparágnak. Amennyiben a nagykereskedelmi szolgáltatási piacon jelentős piaci erejű szolgáltató nem, vagy csak az indokoltnál rosszabb feltételekkel nyújtana a szolgáltatást, az ezen befektetők (és a bérelt vonali, illetve a ráépülő adatátviteli piacon később megjelenő potenciális befektetők) számára olyan jogi bizonytalanságot jelentene, amit a versenyfelügyeleti vizsgálatok egyedi és utólagos jellege nem tudna orvosolni.

A Tanács megvizsgálta a „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződési szegmense” nagykereskedelmi piacot és megállapította, hogy e vizsgált piac tekintetében az Európai Bizottság által használt ex-ante szabályozást megalapozó 3 kritérium mindegyike teljesül, ezért a Tanács megállapította, hogy az azonosított piac érintett piacnak tekintendő szabályozási szempontból.

V. PIACELEMZÉS, JPE SZOLGÁLTATÓK AZONOSÍTÁSA

V. 1. A JPE szolgáltatók azonosításának menete (piacelemzés)

Mivel a Tanács megállapította, hogy a vizsgált piac szabályozási szempontból érintettnek tekintendő, ezért ezen a piacon szükséges az érintett piacokra vonatkozóan a piacelemzés elvégzése és szükség esetén jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató (JPE) kijelölése.

A jelentős piaci erő vizsgálatának fontos kritériuma a mindenkor vizsgált piacon tevékenykedő vállalatok piaci részesedése. A piaci részesedést gyakran használják a jelentős piaci erő jelzőszámaként, mivel az elméletileg egyértelműen jelzi a vállalat sikerét és teljesítőképességét; és ebben szignifikáns mértékben tükröződik a piaci lépések sikere vagy kudarca. Önmagában a magas piaci részesedés azonban még nem jelenti azt, hogy az érintett vállalat jelentős piaci erővel rendelkezne. Másrészt azt sem lehet kizárni, hogy egy jelentős piaci részesedéssel nem rendelkező vállalat is jelentős szerepet töltsön be a piacon. Az Európai Bíróság joggyakorlatában a piaci részesedésre vonatkozóan kialakultak olyan gyakorlatok, melyek a különböző nagyságú piaci részesedések értékére vonatkoznak:

A legfeljebb 25%-os piaci részesedés mellett nem lehet szó (önálló) jelentős piaci erőről. Noha egyes esetekben alacsonyabb piaci részesedés esetén is feltételezhető a piacon jelentős piaci erő, az Európai Bizottság esetjogában a jelentős piaci erőre vonatkozó küszöb általában 40% fölötti piaci összetevőnél feltételezett. Az Európai Közösség bíróságának joggyakorlata szerint a különösen nagy (50%-nál nagyobb) piaci részesedések egyértelműen – pár kivételtől és speciális körülménytől eltekintve - bizonyítják a piaci uralkodó helyzet meglétét.

Az Európai Közösség bírósága szerint ugyanis az olyan vállalat, mely hosszabb ideje különösen nagy piaci részesedéssel bír, kizárólag termékeivel és kínálati terjedelmével, olyan erős pozícióban van, mely megkerülhetetlen üzleti partnerré teszi, és számára pont ezért relatívan hosszú ideig biztosítja a független piaci magatartás lehetőségét, ami a jelentős piaci erő jellemzője. A jelentősen kisebb piaci részesedéssel bíró cégek nincsenek abban a helyzetben, hogy rövid idő alatt kielégítsék a keresleti oldalt, ha az a piacvezető céggel fel akarnák bontani üzleti kapcsolataikat. Mindazonáltal a magas piaci részesedés esetén is több tényező összesített értékelését kell elvégezni.

Az érintett vállalat vagy vállalatok piaci részesedésének kiszámítási kritériumai a releváns piac jellemzőitől függenek. A piac nagyságának és a piac részesedésének kiszámítása során egyaránt fontos információ mind az értékben kiszámított forgalom, mind a mennyiség. A piaci részesedések abszolút nagysága mellett azok alakulásának időbeli menete is fontos. Így pl. egy jelentős piaci részesedésű vállalat jelentős piaci erejűnek tekinthető, ha ez a piaci részesedés hosszú ideje stabil marad. Az a körülmény, hogy egy erős vállalat fokozatosan veszít piaci részesedést, ugyan mindenképpen utal a fenti piacon növekvő versenyre, azonban nem zárja ki a jelentős piaci erő megállapítását. Hosszú ideig ingadozó piaci részesedések azonban ismét csak annak a jelei lehetnek, hogy hiányzik a jelentős piaci erő a releváns piacon.

Egy szabályozási szempontból érintettnek tekintett piacon pusztán a piaci részesedés vizsgálata önmagában nem elegendő a jelentős piaci erő felmérése szempontjából, bár a magas piaci részesedés jelentős mértékben valószínűsíti a jelentős piaci erő meglétét.

A piaci részesedés vizsgálata önmagában nem elegendő a jelentős piaci erő felmérése szempontjából. A JPE kritériumok teljesítését tehát külön-külön, majd összességében vizsgálta a Tanács. Az azonban, hogy a kritériumok közül melyik szolgáltató hányat teljesít csupán tájékoztató jellegű, hiszen egyetlen kritérium is megalapozhatja a jelentős piaci erejű szolgáltató státuszt. A Tájékoztató a piaci részesedés vizsgálatán túlmenően a következő szempontok elemzését is szükségesnek tartja a piaci erő megítélése során⁷:

- a vállalkozás mérete,
- ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett,
- technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség,
- a kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje,
- könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz,
- áru/szolgáltatási diverzifikáció,
- méretgazdaságosság,
- választék-gazdaságosság,
- vertikális integráció,
- fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat,
- a potenciális verseny hiánya,
- a terjeszkedés akadályai.

A felsorolt szempontok különböző fontosságúak a békelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense piacán.

A Tanács megítélése szerint a piaci erő vizsgálatának szempontjai közül az érintett piacon elvi fontossága a következő szempontoknak van, a továbbiakban kifejtésre kerülő indokok alapján:

- piaci részesedés,
- a potenciális verseny hiánya, a terjeszkedés akadályai,
- a vállalkozás mérete,
- ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett,
- könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz,
- méretgazdaságosság,
- választék-gazdaságosság,
- vertikális integráció,
- a kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje.

Az elemzés során a teljesség igénye miatt a Tanács a jelentős piaci erő megítélése szempontjából kevésbé fontos szempontok vizsgálatával is foglalkozott. Ezek vizsgálata során

⁷ 8001/2004 IHM Tájékoztató 78. pont

a Tanács azt is indokolja, hogy miért tekinti az alábbi szempontokat az adott érintett piac vonatkozásában kevésbé jelentősnek:

- technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség
- áru/szolgáltatási diverzifikáció
- fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

V.1.1. Piaci részesedések

A Tanács a piaci részesedések alakulását a piaci bevételek alapján vizsgálta. Ennek alapvető indoka az, hogy a volumen alapján való piaci részesedés vizsgálata a jelen érintett piacon némileg félrevezető, mivel az egymástól nagyon eltérő sávszélességű bérelt vonalak ára (pl. egy 64 kbit/s és egy 2 Mbit/s sávszélességű nagykereskedelmi végződtetési szegmensbe tartozó bérelt vonal ára) jelentősen különbözik.

A nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatások árbevétele 2006-ban (ÁFA nélkül) **üzleti titok** forint volt. A bevételek az előző évhez viszonyítva 2005-ben kissé (**üzleti titok** %-kal) visszaestek, 2005-ről 2006-ra pedig mintegy **üzleti titok** %-kal bővültek.

Míg a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatásokból származó szolgáltatói bevétel folyamatos növekedést mutat a vizsgált időszakban (2004-ről 2005-re ez a növekedés **üzleti titok** %, 2005-ről 2006-ra **üzleti titok** %), addig a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens összpiaci bevétele 2005-re kisebb (**üzleti titok**) csökkenést, majd 2006-ra **üzleti titok** növekedést mutat.

A 4. ábra üzleti titkot tartalmaz.

4. ábra Piaci bevételek alakulás a kiskereskedelmi és nagykereskedelmi végződtetési bérelt vonali piacokon 2004-2006-ban

A növekedés lassulásának tehát nem lehet oka a kiskereskedelmi piaci bevételek alakulása, hiszen azok növekvő tendenciát mutatnak. Az ok tehát a nagykereskedelmi árak alakulásában keresendő. (A nagykereskedelmi havi díjak 2005-re jellemzően minden sávszélesség esetében csökkentek, 2006-ra bizonyos – általában az 512 kbit/s és alatti – sávszélességek esetében árnövekedés figyelhető meg 2005-höz képest. Bizonyos egyszeri díjak esetén is megfigyelhető ez a tendencia.)

A piacon mindhárom vizsgált évben a Magyar Telekom Nyrt rendelkezett a legnagyobb árbevétellel, a piaci részesedése 2006-ban **üzleti titok** % volt. A korábbi két évben a legnagyobb szolgáltató részesedése még ezt az értéket is meghaladta: 2004-ben **üzleti titok** % körüli volt (2004: **üzleti titok** %, 2005: **üzleti titok** %), tehát 2006-ra a bevétel alapú részesedése kis mértékben **üzleti titok**. A 2006-os adatokat alapul véve a Magyar Telekom Nyrt. piaci bevételi részesedése az Emitel Zrt. beolvadása után, becsülten, **üzleti titok** százalékponttal, a szolgáltatások belsővé válása folytán kieső bevételek levonását figyelembe véve **üzleti titok** százalékponttal növekedhet.

A III.2 pontban foglaltak alapján a Tanács azt is megállapította, hogy az ott leírt belső szolgáltatások figyelembe vételével – mivel az adott nagykereskedelmi piacon piacvezető szolgáltató a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon is piacvezető – a Magyar Telekom Nyrt. számított piaci részesedése az itt feltüntetettnél jóval nagyobb lenne. Ennek a belső szolgáltatások figyelembe vételével képzett piaci részesedésnek a mértéke azonban csak becsléssel állapítható meg.

Az 5. ábra üzleti titkot tartalmaz.

5. ábra A szolgáltatók nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatásaiból származó bevételeinek megoszlása 2006-ban

	Millió Ft	%
Antenna Távközlési Zrt.		
Emitel Távközlési Zrt.		
GTS Datanet Távközlési Kft.		
Hungarotel Távközlési Zrt.		
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.		
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.		
Monor Telefon Társaság Kft.		
PanTel Távközlési Kft.		
Összesen		

1. táblázat A szolgáltatók nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatásaiból származó bevételeinek megoszlása 2006-ban

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy az érintett piac legnagyobb szolgáltatója a Magyar Telekom Nyrt. olyan mértékű piaci részesedéssel rendelkezik, amely erőfölényes helyzetet biztosít számára.

Tekintettel arra, hogy a PanTel Távközlési Kft., a Hungarotel Távközlési Zrt., az Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt. és az Euroweb Internet Szolgáltató Rt. a HTCC Matel Holdings N.V. irányítása alá tartoznak, a Tanács a fentiekben részletezett adatok alapján megvizsgálta a közös irányításból származó erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét a 13. piacon. A négy cég bevételi részesedése **üzleti titok** % körül alakul, tehát a piaci struktúra nagymértékű átalakítására nem képes, a Magyar Telekom Nyrt. stabilan **üzleti titok** % feletti bevételi részesedésével szemben. A Tanács a további JPE- kritériumokat megvizsgálva megállapította, hogy a Pantel-Invitel-Hungarotel-Euroweb közös irányításból származó erőfölényes helyzet kialakulásának lehetősége a 13. számú piacon nem merül fel.

V.1.2. Potenciális verseny hiánya, terjeszkedés akadályai

A potenciális verseny hatása akkor érvényesül, ha egy lehetséges áremelkedés hatására hosszabb távon beléphetnek a piacra helyettesítő szolgáltatást előállító vállalkozások. A potenciális verseny tehát tulajdonképpen a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulásának tekinthető.

A nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások végződtetési szegmensének piacán érdemben nem lehet arra számítani, hogy a piacon már jelenlévő szolgáltatók mellett olyan új szereplők jelennek meg a piacon, amelyek jelentős lefedettségű helyi elérési hálózatot építenek ki. Hosszabb távon ez természetesen előfordulhat, azonban egy ilyen hálózat kiépítésének időigénye elég nagy ahhoz, hogy a legnagyobb szolgáltató jelenlegi és közeljövőbeli erőfölényét és szerződéskötési feltételeit (pl. árazás) ne befolyásolja.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a potenciális verseny és a terjeszkedés akadályai nem korlátozzák az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon.

V.1.3. A vállalkozás mérete

A piaci erőfölény megítélésének fontos szempontja a vállalkozás méretének vizsgálata, mert a nagy méret kihasználása lehetőséget teremt a piaci verseny különböző területein (termelés, pénzügy, értékesítés, marketing, K+F stb.) az előnyszerzésre.

A méretbeli különbségeknek a jelentős piaci erő megítélése szempontjából a piacon már jelenlévő szereplők között, és ott esetleg később potenciálisan megjelenő szolgáltatók viszonylatában is szerepük van.

A 2. táblázat bemutatja az érintett piacon működő vállalkozások közül a jelentősebbek méretének és pénzügyi helyzetének néhány jellemző adatát.

A táblázat adatai szerint a vállalkozások méretét tekintve az „összes eszköz” illetve „összes bevétel” dimenzió tekintetében egyik jelentősebb szolgáltató sem veszi fel a versenyt a Magyar Telekom Nyrt.-vel.

A Tanács megállapította, hogy az érintett nagykereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó vállalkozások között nincs olyan, amelynek vállalati mérete összevethető lenne a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató vállalat méretével, ami tovább erősíti az adott vállalkozás jelentős piaci erejét az adott piacon.

2. táblázat Az érintett piacon tevékenykedő jelentősebb szolgáltatók fontosabb pénzügyi mutatói 2005-ben

Szolgáltatók	Összes eszköz (millió Ft)	Tárgyi eszközök aránya (%)	Tőkeellátottság (%)	Likviditási mutató (%)	Esedékségi mutató (%)	Adósságfedezeti mutató (%)	Összes bevétel (millió Ft)	Üzemi tev. eredménye (millió Ft)	Adózott eredmény (millió Ft)	Befektetett eszközök beszerzése (mFt)	Befektetett eszközök eladása (mFt)
Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.	11 034	79,29%	77,12 %	72,20%	100,00%	492,15%	5 481	-1 310	-1 469	-1 184	55
EMITEL Távközlési Rt.	7 444	87,4	47,2	16,3	81,1	199,1	5 503	1 512	1290	-539	40
GTS-DataNet Távközlési Kft.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
HUNGAROTEL TÁVKÖZLÉSI Rt.	35 501	75,3	43,0	121,7	20,5	183,0	12 631	2 205	1 180	-724	16
Invitel Távközlési Szolgáltató Rt.	98 381	72,6	18,6	2,1	11,9	125,1	46 543	10 724	2 136	-5 441	37
Magyar Telekom Rt.	923 466	36,6	47,6	31,6	49,2	201,0	285 238	21 314	68 090	-80 594	2 436
Monor Telefon Társaság Rt.	18 626	79,0	41,0	92,2	55,2	239,8	20 821	2 290	2 120	-3 134	37
Pantel Távközlési Kft.	29 689	50,1	8,1	126,5	20,0	119,1	23 052	2 058	373	-22 136	75

Forrás: cégbírósági adatok

V.1.4. Könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz, pénzügyi forrásokhoz

Tekintettel arra, hogy minden távközlési infrastruktúra kiépítése jelentős beruházást igényel és a beruházások megtérülési ideje közép-, illetve hosszú távú, ezért a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés meghatározó jelentőségű a távközlési vállalatok számára. A tőkepiacokhoz és pénzügyi forrásokhoz történő hozzáférést nagymértékben meghatározza az adott szolgáltató piaci részesedése, vagyoni, pénzügyi helyzete és jövedelmezősége, tulajdonosi háttere, stratégiája, valamint az ügyvezetés stabilitása és reputációja.

Amennyiben valamely vállalkozás a fenti szempontok alapján jobb megítélésnek örvend, könnyebben juthat pénzügyi forrásokhoz és ebből számottevő piaci előnye származhat. Az adott érintett piacon a potenciális belépők, illetve a piacon már jelenlévő szolgáltatók saját helyi hálózatainak fejlesztési lehetőségei szempontjából releváns kérdés annak vizsgálata, hogy az egyes szereplők milyen feltételekkel képesek külső forrásokat bevonni fejlesztéseikbe.

Ezt vizsgálva megállapítható, hogy pénzügyi szempontból nagyobb kockázatot jelent egy már meglévő helyi hálózat mellett egy új, de alapvetően ugyanolyan szolgáltatások nyújtására képes hálózat kiépítése, így egy ilyen fejlesztés, mint projekt finanszírozása az iparági elvárt hozamszintnél valószínűleg csak rosszabb feltételekkel finanszírozható.

A piacon tevékenykedő vállalatok általános vállalati forrásokból (vállalati kötvény-, esetleg részvénykibocsátás, vállalati hitelfelvétel stb.) is finanszírozhatják helyi hálózatépítési fejlesztéseiket. Ennek feltételei alapvetően azon múlnak, hogy milyen a vállalat általános pénzügyi megítélése a forrást biztosító szereplők (hitelező bankok, iparági befektetési alapok) részéről.

Ennek kapcsán megállapítható, hogy a legerősebb háttérrel a hazai nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatásra alkalmas hálózatok tulajdonosai közül a legnagyobb piaci részesedésű szolgáltató rendelkezik stabil pénzáramának (cash flow), magas (üzemi) nyereségességi szintjének (pl: EBITDA mutató) köszönhetően. (Néhány fontosabb pénzügyi mutató értékét a nagykereskedelmi piacon szereplő, illetve oda potenciálisan belépni tudó szolgáltatók esetén mutatja a 2. táblázat).

A Tanács megállapította, hogy a fenti szempont tovább erősíti az adott szolgáltató erőfölényét az érintett piacon.

V.1.5. A nehezen megkettőzhető infrastruktúra ellenőrzése

Az infrastruktúrával, mint belépési korláttal a Tanács már a piac meghatározása során is foglalkozott.

Rögzítésre került, hogy az új, bérelt vonali szolgáltatásra alkalmas hozzáférési infrastruktúra kiépítése magas elsüllyedt költségekkel jár, amelynek megtérülése

általánosságban egyáltalán nem biztos, mivel alapvetően egy, a meglévő melletti párhuzamos, alapvetően ugyanarra a szolgáltatásokra alkalmas hálózat kiépítését jelenti.

A 2 Mbit/s-nél nem nagyobb sáv szélességű, tipikusan réz érpáras hálózat kiépítése a hálózat duplikálását jelentené, annak jelentős beruházási igényével.

Ez az adott nagykereskedelmi piacon már saját infrastruktúrával jelenlévő szolgáltatók vonatkozásába azt eredményezi, hogy a csoporton belül mindegyik szolgáltató infrastrukturális beruházása elsüllyedt költségnek tekinthető.

Ezen túlmenően a méretgazdaságosság kérdése is behatárolja és az egyes helyi önkormányzatok építési hatósági gyakorlata is az indokoltnál drágábbá és hosszabb tartóbbá teszi az új hálózatok kiépítését.

Mindezek miatt a legnagyobb piaci részesedésű szolgáltató helyi bérelt vonali szolgáltatásra használt hálózatai olyan előnyt jelentenek számára az adott piacon, amely hosszabb távon is segíti piaci pozíciói megőrzését.

V.1.6. Vertikális integráció

A vertikális integráció megvalósulása esetén arról beszélhetünk, hogy egy vállalkozás (esetleg több azonos érdekkörbe tartozó vállalkozás) az értéklánc különböző szintjein elhelyezkedő piacokon egyaránt jelen van. Az ilyen szolgáltató a termelési folyamat különböző szintjeinek egy vállalkozáson belüli integrálása miatt képes a jobb árak elérésére (pl. eltérő belső és külső árak meghatározásával) és ebből fakadóan a piaci előnyszerzésre.

A vertikális integrációból fakadó piaci előnyszerzés bérelt vonali szolgáltatások piacán is értelmezhető a kiskereskedelmi és az inputként szolgáló nagykereskedelmi szolgáltatások vonatkozásában, azaz a nagykereskedelmi szolgáltatás kínálója, mint a ráépülő kiskereskedelmi piac aktív szereplője a kiskereskedelmi piacon előnyösebb helyzetben van azáltal, hogy a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges „inputot” (alapvetően a szolgáltatás nyújtásához szükséges előfizetői bérelt vonali szakaszt), nagykereskedelmi szolgáltatást, a kiskereskedelmi piac egyéb szereplőivel ellentétben nem kényszerül a nagykereskedelmi piacon beszerezni, illetve önállóan, új szolgáltatásként előállítani (utóbbinak jelentős új beruházási igénye alól is mentesül).

A fentiek alapján a vertikális integráció, a legfontosabb piaci szereplő esetén hozzájárul ahhoz, hogy az adott érintett nagykereskedelmi piacon meglévő piaci erejét érvényesíteni képes a nagykereskedelmi szolgáltatásra ráépülő kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás piacán.

V.1.7. Méretgazdaságosság

A méretgazdaságosság forrása a termelésnövekedés révén elérhető fajlagos költségsökkenés. A méretgazdaságosság elemzése és megítélése a piaci részesedéssel, a vállalatmérettel, valamint az alkalmazott technológiával, az infrastruktúrával kapcsolatos adatok alapján valósítható meg. A méretgazdaságossági hatás azt takarja, hogy egy adott szolgáltatás kibocsátásának növekedésével a termelés átlagköltsége (egységnyi outputra jutó input) csökken. (Ez a fix költségekre vezethető vissza.)

Minél nagyobb kezdeti beruházást igényel egy iparág, annál jelentősebb méretgazdaságossági hatások jelentkezhetnek. Ez a helyzet a bérelt vonali szolgáltatások nyújtásához szükséges infrastruktúra esetén is fennáll.

A méretgazdaságosság a megnövekedett költséghatékonyság révén a fogyasztók hosszú távú érdekeit is szolgálhatja, hiszen olcsóbban nyújtja a szolgáltatását a szolgáltató, azonban ez strukturális belépési korlátként is funkcionálhat más szolgáltatók vonatkozásában, ugyanis a szolgáltatónak piaci előnye származhat abból, hogy a méretgazdaságosságot kihasználva állít elő valamely terméket.

Az adott piacon legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató a versenytársakhoz képest nagyobb méretgazdaságossággal rendelkezik, különösen a helyi hálózat vonatkozásában, amely az adott szolgáltató piaci erejét tovább erősíti.

V.1.8. Választékgazdaságosság

A választékgazdaságosság hatása abból ered, hogy az egységnyi kibocsátásra eső költségek csökkennek annak következtében, ha ugyanazon vállalkozás egy termékét vagy szolgáltatását még egy vagy több más termékkel, szolgáltatással együtt, közös termelési folyamatban állítja elő.

A költségmegtakarítás abból származik, hogy e termékek és szolgáltatások esetében azonos eljárásokat, folyamatokat alkalmaznak. Hálózati infrastruktúrát igénylő szolgáltatások esetén jelentős választékgazdaságossági hatást biztosíthat a szolgáltató számára az, hogy több szolgáltatását is alapvetően ugyanazt az infrastruktúrát igénybe véve nyújtja. Az a piaci szereplő, amely képes ennek realizálására nyilvánvalóan számottevő előnyre tehet szert azon versenytársaival szemben, amelyek viszont képtelenek erre.

A választékgazdaságosság – a méretgazdaságossághoz hasonlóan – a megnövekedett költséghatékonyság révén a fogyasztók hosszú távú érdekeit is szolgálhatja, de strukturális belépési korlátként is funkcionálhat.

Az érintett nagykereskedelmi piacon a piaci részesedés alapján a domináns szolgáltató – mivel igen széles szolgáltatási palettát kínál alapvetően ugyanazon

infrastruktúrán – versenytársaihoz képest nagyobb mértékben képes kihasználni a választék-gazdaságosság előnyeit, ami amúgy is jelentős piaci erejét tovább növeli.

V.1.9. Kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje

Az Európai Bizottság „Útmutató a piacelemzéshez és a JPE felméréséhez” c. iránymutatása (Iránymutatás) nagy súlyt helyez a kiegyenlítő vásárlóerő szerepének vizsgálatára. A Bizottság iránymutatása szerint a kiegyenlítő vásárlóerő alatt a nagy vevők azon képességét kell érteni, hogy ésszerű időn belül megfelelő alternatív megoldásra (leginkább más cég szolgáltatásainak igénybe vétele) képesek átállni, ha szállító árat emel, vagy hátrányosan módosítja a szállítási feltételeket.

A piaci szereplők pozícióját nagymértékben befolyásolja a piaci kapcsolatrendszer, a viszonylati függőség mértéke. E célból elemezni kell a szolgáltatók szállítói és vevői kapcsolatrendszerét, és tételesen ismerni kell a legnagyobb (5, esetleg 10) szállítót és vevőt és a velük bonyolított forgalom nagyságát (részeseződését a teljes forgalomban). Releváns információval szolgálhat a szállítói és vevői részeseződések időbeni (2-3 év) alakulásának vizsgálata.

Az érintett piacon a legnagyobb szolgáltató ügyfeleinek koncentrálttsága magasnak tekinthető, ami a jelen nagykereskedelmi piacon elég általános. **(üzleti titok)**⁸

Ugyanakkor a szolgáltatóváltás költsége magas, ugyanis az ügyfeleket általában többéves szerződések kötik a szolgáltatóhoz, amelynek esetleges felbontása igen költséges.

A nagykereskedelmi szolgáltatás vásárlói a jelenlegi nagykereskedelmi szolgáltatási kínálatot figyelembe véve nincsenek alkupozícióban, az esetek jelentős részében egy, vagy legfeljebb két szolgáltatótól képesek igénybe venni az adott nagykereskedelmi szolgáltatást. A nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtója ugyanakkor nem kényszerül arra, hogy a szolgáltatás potenciális (vállalatcsoporton kívüli, tehát harmadik félnek számító) igénybe vevőjének értékesítse a szolgáltatást, mivel a vállalaton-, illetve vállalatcsoporton belül saját maga integrált szolgáltatásként a kiskereskedelmi piacon képes értékesíteni azt.

Emiatt a nagykereskedelmi piac szereplőinek kiegyenlítő vásárlóereje alacsony, érdemben nem képes ellensúlyozni a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtójának erőfölényét.

Az adott nagykereskedelmi piac szolgáltatásait igénybe vevő szereplők kiegyenlítő vásárlóereje mindezt egybevetve az előbbieik alapján alacsonynak tekinthető, amely érdemben nem képes ellensúlyozni a piacon legnagyobb részeseződéssű szolgáltató erőfölényét.

⁸ Megjegyzés: A zárójelben szereplő mondat csak a határozat-tervezet titkos változatban szerepeljen.

Ezt követően a Tanács megvizsgálta a jelentős piaci erő szempontjából kevésbé fontos szempontokat az adott piac vonatkozásában.

V.1.10. Technológiai előny, technológiai fölény

Technológiai előny abban az esetben érvényesül, ha valamely érintett piacon olyan új technológia van jelen, amely valamely szolgáltató számára lehetővé teszi valamely szolgáltatás(ok) olcsóbb, hatékonyabb és/vagy magasabb szintű nyújtását. Ez a szempont tehát elsősorban több szolgáltató viszonylatában értelmezhető.

A piacon alkalmazott lényeges technológiák közül egyik sem tekinthető a többihez képest kiemelkedőnek. A leggyakrabban alkalmazott technológiák szabványosítottak, a berendezégyártók piacán verseny uralkodik, terjedésüket tehát ezen tényezők nem, sokkal inkább a szolgáltatás alapját jelentő hálózatok kiépítettsége, a hálózatok tulajdonosainak stratégiája és pénzügyi lehetőségei befolyásolják.

A Tanács megállapította, hogy ez a szempont a jelentős piaci erő megítélése szempontjából az adott érintett piacon nem releváns

V.1.11. Termék/szolgáltatási diverzifikáció

Az áru/szolgáltatási diverzifikáció azt a gyakorlatot takarja, amikor a szolgáltatók a piacon nyújtott szolgáltatásokat csomagban, más szolgáltatásokkal együtt kínálják. Ez a gyakorlat könnyen vezethet versenykorlátozáshoz, amennyiben egyes szolgáltatások kizárólag csomagban vásárolhatók meg, illetve ha az egyik piacon nyújtott szolgáltatás igénybevételét a szolgáltatók más piacon nyújtott szolgáltatás(ok) igénybevételével kapcsolják össze. Az ilyen gyakorlat lehetőséget teremthet a csomagot képző szolgáltató számára a piaci előnyszerzésre.

A fogalom alapvetően a kiskereskedelmi piacokhoz köthető, ahol a szolgáltatás nyújtója piaci előnyhöz juthat azáltal, hogy szolgáltatását a versenytársaihoz képest jobban képes pozícionálni, illetve annak a felhasználók szemében egyedi jelleget kialakítani, márkanévet- és a hozzátartozó arculatot építeni, például a szolgáltatás elemek kombinációjával, annak minőségi jellemzőivel, a kialakított csomagképzéssel.

A nagykereskedelmi piacokon szabványosított szolgáltatásokat nyújtanak, ahol a szolgáltatás igénybe vevői főként az alapszolgáltatás igénybe vételében érdekeltek, a kapcsolódó (és a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges) szolgáltatásokat gyakran önmaguk is képesek előállítani, illetve más nagykereskedelmi szolgáltatótól igénybe venni.

A Tanács megállapította, hogy ez a szempont a jelentős piaci erő megítélése szempontjából az adott érintett piacon nem releváns.

V.1.12. Fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

A fejlett forgalmazói és értékesítési hálózatnak főleg a kiskereskedelmi piacokon (illetve a többszereplős nagykereskedelmi piacokon) van szerepe a piaci erő megítélése szempontjából.

A megállapodások itt szinte minden esetben a szolgáltatók közötti tárgyalások eredményeként jönnek létre, a nagykereskedelmi szolgáltatások nyújtói között elvben csak abban lehet különbség, hogy foglalkozik-e külön vállalati egység, -csoport a nagykereskedelmi szerződésekkel. A (kevés számú) nagykereskedelmi piaci szereplő esetén ilyen szervezeti egység általában létezik.

A Tanács megállapította, hogy ez a szempont a jelentős piaci erő megítélése szempontjából az adott érintett piacon nem releváns.

V.2. A JPE vizsgálat következtetései

A Tanács a jelentős piaci erő megítélésének szempontjait részletesen megvizsgálva megállapította, hogy az adott érintett piacon a Magyar Telekom Nyrt. rendelkezik jelentős piaci erővel az alábbi okok miatt:

- A Magyar Telekom Nyrt. piaci részesedése az adott piacon a bevételek alapján 2006-ban **üzleti titok** % volt. Az Emitel Zrt. beolvadása várhatóan tovább erősíti, bár nem jelentős mértékben a Magyar Telekom Nyrt. JPE-státuszát. A beolvadás után a Magyar Telekom Nyrt. piaci bevételi részesedése, a 2006-os adatokat alapul véve, becsülten **üzleti titok** százalékponttal növekedhet.
- A szolgáltató a II.2.1 pontban említett belső szolgáltatások figyelembe vételével számított piaci részesedése még magasabb lenne, mivel a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon – elsősorban a 2 Mbit/s-t meg nem haladó sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonali piacon – piacvezető (2006-ban a legmagasabb, **üzleti titok** %-os részesedéssel bírt e piaci szegmensben bevétel alapján). Ez utóbbi tény azt is jelenti, hogy a szolgáltató nagykereskedelmi piacon meglévő jelentős piaci erejét a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon képes érvényesíteni.
- A vállalkozás méretét és a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés lehetőségeit tekintve a piac többi szereplőjéhez mérten ez a szolgáltató kiemelkedően kedvező helyzetben van.

- A Magyar Telekom Nyrt. rendelkezik a hazai piacon a legkiterjedtebb nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózattal, amelynek megkettőzése rövid távon nem reális lehetőség, és amelynek méretéből fakadóan versenytársainál jobban képes kihasználni a méretgazdaságossági hatásokat.
- Miután a Magyar Telekom Nyrt. a nagykereskedelmi bérelt vonal végződtetési szegmens szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra jelentős részén többféle egyéb szolgáltatást is nyújt, amelyet a Magyar Telekom Nyrt-re jellemző szolgáltatási kínálat gazdagságával összevethetően széles kínálattal, és az egyes szolgáltatások esetén jelentős volumennel egyik versenytárs szolgáltató sem nyújt, a piac többi szereplőjéhez képest sokkal jobban képes kihasználni a választék-gazdaságosságból fakadó előnyöket, amely alacsonyabb szolgáltatási költségek elérését teszi lehetővé a számára.
- A Magyar Telekom Nyrt. az adott nagykereskedelmi szolgáltatási piacot, mint inputot elsősorban felhasználó kiskereskedelmi szolgáltatási piac (a 2 Mbit/s-t meg nem haladó sáv szélességű bérelt vonali kiskereskedelmi piac) vonatkozásában piacvezető szereplő, aki az adott nagykereskedelmi piacon képes érvényesíteni a vertikális integrációból fakadó előnyöket.
- Az adott nagykereskedelmi piacon a potenciális verseny hatása és a felhasználók kiegyenlítő vásárlóereje gyenge, ami tovább erősíti a piacvezető szolgáltató jelentős piaci erejét.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense a Magyar Köztársaság területén” érintett nagykereskedelmi piacon a Magyar Telekom Nyrt. jelentős piaci erővel rendelkezik.

VI. Kötelezettségek kirovása

Az Eht. 52. § (1) bekezdése előírja, hogy a Tanácsnak az érintett piacokon azonosított, JPE-vel rendelkező szolgáltató(k)ra a piacelemzés által feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget meg kell állapítania, vagy a korábban jogszabályban, vagy a hatóság határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenn kell tartania, vagy módosítania. A nagykereskedelmi piacokon a Tanács által megállapítható kötelezettségeket az Eht. XII. fejezete tartalmazza.

VI.1. Általános célok

A Tanács a kötelezettségek meghatározása során messzemenőig szem előtt tartotta az Eht. által a hatóság számára az Eht 9. § (2) bekezdésben meghatározott feladatokat, továbbá az Eht. 2. §-ban lefektetett általános célokat. A kötelezettségek kirovása során törekedett arra, hogy biztosítsa az elektronikus hírközlési piac zavartalan, eredményes működését és fejlődését, az elektronikus hírközlési tevékenységet végzők és a felhasználók érdekeinek védelmét, továbbá a tisztességes, hatékony verseny kialakulásának és fenntartásának elősegítését.

VI.2. Kötelezettségek meghatározásakor alkalmazott elvek

A kötelezettségek meghatározása során a Tanács az általános célokon kívül a következő elveket vette figyelembe:

- A kötelezettségeknek a bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense nagykereskedelmi piacán uralkodó versenyhiány következményeinek orvoslására kell irányulniuk.
- A kirótt kötelezettségeknek a feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokoltaknak és azokkal arányosaknak kell lenniük.⁹
- A kirótt kötelezettségek nem okozhatnak aránytalan terheket a szolgáltatók számára.
- A kötelezettségeknek a lehető legteljesebb mértékben alkalmazkodniuk kell a meghatározott piacok sajátosságaihoz.

⁹ Eht. 52. § (1)

VI.3. A Tanács által kiróható kötelezettségek

Az Eht. a nagykereskedelmi szolgáltatási piacokon a következő kötelezettségek előírását teszi lehetővé¹⁰:

- Átláthatóság¹¹
- Egyenlő elbánás¹²
- Számviteli szétválasztás¹³
- Hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettségek¹⁴
- A közös eszközhasználat és helymegosztás különös szabályai¹⁵
- Költségalapúság és a díjak ellenőrizhetősége¹⁶

VI.4. Az alkalmazott kötelezettségek kiválasztása

Az Eht. alapján, amennyiben a Tanács a piacelemzés során egy vállalkozást jelentős piaci erejüként azonosít, így a rendelkezésre álló „*kötelezettségek közül a piacelemzés során feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő...*”.¹⁷ Ez a gyakorlatban a következő feladatok elvégzését teszi szükségessé:

- A versenyprobléma azonosítása és következményeinek vizsgálata
- Arányos és indokolt kötelezettségek értékelése
- Arányos és indokolt kötelezettségek meghatározása

VI.4.1. Versenyprobléma azonosítása és következményeinek vizsgálata

VI.4.1.1 A versenyprobléma: gazdasági erőfölény az érintett piacokon

A Tanács elvégezte az érintett nagykereskedelmi piac meghatározását, melynek során nem talált olyan keresleti és kínálati helyettesítőket, amelyek nyomást gyakorolhattak volna a szolgáltatókra hívásvégződtetési díjaik meghatározása során. A piacmeghatározás alapján azonosított piacon történő piacelemzés során a Tanács megállapította, hogy a bérelt vonali végződtetési szegmens területén a Magyar Telekom Nyrt. **üzleti titok** %-os piaci részesedéssel rendelkezik. A Tanács a piac elemzése során nem talált olyan kiegyenlítő vásárlóerőt (sem kiskereskedelmi, sem nagykereskedelmi szinten), ami számottevő nyomást gyakorolhatna a szolgáltatóra díjainak meghatározása során.

¹⁰ Eht. XII. fejezet

¹¹ Eht. 102.-103 §

¹² Eht. 104. §

¹³ Eht. 105. §

¹⁴ Eht. 106.§

¹⁵ Eht. 107. §

¹⁶ Eht. 108. §

¹⁷ Eht. 52. § (1) bekezdés

Az érintett piacokon a Magyar Telekom Nyrt. gazdasági erőfölényben van, így lehetővé vált a számára, hogy tevékenységét a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassa, és versenytorzító magatartást tanúsítson. Ezért a Tanács a szolgáltató erőfölényes helyzetét az érintett piacokon versenyproblémaként azonosította.

VI.4.1.2 A versenyproblémából fakadó lehetséges piaci torzulások

Az érintett nagykereskedelmi piac sajátosságaiból adódóan a piacon a gazdasági erőfölényes helyzetből származó lehetséges piaci torzulások részben strukturális jellegűek, részben pedig a piac kínálati szereplőinek versenykorlátozó magatartásából fakadnak és a kiskereskedelmi piacon is torzulást okoznak. A piacon lehetséges piactorzító magatartások, piaci torzulások közül a Tanács különösen az alábbiakat vette vizsgálta:

A hozzáférés megtagadása a nagykereskedelmi végződtetési szegmens piacán

A hozzáférési jogosultság biztosítása, a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatások nyújtásának előírása nélkül lehetetlen a kiskereskedelmi piacon versenyt támaztó szolgáltatók piacra lépése.

A versenytársak ugyanis hozzáférés hiányában csak saját, önálló hálózat kiépítésével léphetnének be a piacra. A saját hálózat kiépítése ugyanakkor igen időigényes és nagyon magas, sok esetben nagy valószínűséggel igen nehezen megtérülő költségekkel járna. Ezért a Tanács megállapítása szerint új, nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózatok számottevő kiépítésére az elemzés jövőbeli vizsgált időtávja alatt nem lehet számítani.

A JPE szolgáltató erőfölényes helyzetének köszönhetően számos, lentebb kifejtésre kerülő ár- és nem árjellegű eszközt alkalmazhat, amellyel képes kihasználni jelentős piaci erejét az adott érintett piacon.

A JPE által a piacon alkalmazható árjellegű versenytorzító eszközök közül az alábbiak kerültek megvizsgálásra:

- árdiszkrimináció

A nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatások nyújtására kötelezett, vertikálisan integrált JPE szolgáltató árdiszkriminációt alkalmaz nagykereskedelmi vásárlóival szemben, amennyiben a saját belső elszámolásában használt árnál magasabb áron értékesíti nagykereskedelmi szolgáltatását azok részére, így képes arra, hogy jelentősen megdrágítsa, és ezzel versenyképtelenné tegye az általuk nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatásokat.

Árdiszkriminációnak minősül az is, ha a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtója olyan mennyiségi árengedményeket alkalmaz, amellyel a szolgáltatás igénybe vevői közül a legnagyobbat hozza a legkedvezőbb helyzetbe, amely lehet pl. a saját leányvállalata.

- túlzó árazás / keresztfinanszírozás

A Tanács megállapítása szerint a hozzáférési jogosultság biztosítására, a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatások nyújtására kötelezett JPE szolgáltató képes a tényleges költségeit messze felülmúló nagykereskedelmi ár érvényesítésére. Nem szabályozott díjak esetén a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatás nyújtója számára lehetőség nyílik a költségek által nem indokolt jövedelemátcsoportosításra, ami a versenyt torzítja és ellehetetleníti az optimális allokációt.

A kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi végződtetési szegmensben egyaránt jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató az árarányok számára kedvező megválasztásával – alacsony kiskereskedelmi ár, magas nagykereskedelmi ár – képes arra, hogy ezzel kiszorítsa versenytársait.

A leírt probléma gyakorlati alkalmazási formája az árprést okozó árazás, amelyet a JPE szolgáltató a nagykereskedelmi túlzó ár alkalmazásával ér el. Árprés esetén a túlzott nagykereskedelmi árak és a kiskereskedelmi piacon kialakult árak közötti árrés nem fedezi a nagykereskedelmi végződtetési szolgáltatást igénybe vevő szolgáltató kiskereskedelmi tevékenységének költségeit, ezzel az veszteségessé válik.

- ragadozó /felfaló árazás

A Tanács megállapítása szerint a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmenshez tartozó szolgáltatás nyújtására kötelezett, vertikálisan integrált JPE szolgáltató a kiskereskedelmi piacon a ragadozó/felfaló árazással – vagyis a költségek által nem indokolt, mesterségesen alacsony árak alkalmazásával – képes arra, hogy az újabb szolgáltatók piacra lépését megakadályozza (foreclosure), illetve a már piacon lévő versenytársakat ellehetetlenítse, kiszorítsa, és így piacvezető szerepét hosszabb távon, verseny nélkül fenntarthassa. A JPE szolgáltató ezáltal képessé válik a nagykereskedelmi piacon elért vezető szerepének a kiskereskedelmi piacra történő kiterjesztésére. A problémát nem csak a jelen elemzés tárgyát képező nagykereskedelmi piac szabályozásával, hanem a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon is kezelni kell.

Nem-árjellegű versenyproblémák

A Tanács megállapítása szerint, ha az árszabályozás következtében az árdiszkrimináció lehetősége korlátozott, akkor a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatások nyújtására kötelezett JPE szolgáltató képes a piaci

verseny nem-árjellegű eszközökkel történő torzítására. A leggyakrabban alkalmazott lehetséges eszköze és azok hatásmechanizmusa az alábbiakban foglalható össze:

- az információ visszatartása, illetve információk diszkriminatív felhasználása

Az információ visszatartásának és diszkriminatív felhasználásának lehetséges, legáltalánosabb megvalósítási módja, hogy a kiskereskedelmi piachoz kapcsolódó, annak inputját jelentő nagykereskedelmi piacon nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás nyújtására kötelezett JPE szolgáltató olyan – sok esetben releváns – információkkal látja el a vállalatcsoportjához tartozó és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon tevékenykedő szolgáltatót, illetve belső szervezeti egységet, amelyeket nem juttat el a versenytársaihoz.

A mind a nagy-, mind a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató képes arra, hogy a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtása révén releváns és szenzitív információkhoz juthat a kiskereskedelmi piaci versenytársai tevékenységéről (értékesítési adatok, termékfejlesztés stb.), amelyeket aztán az utóbbi tudta és beleegyezése nélkül saját céljaira használhat fel.

Nagyobb az információ visszatartásának és diszkriminatív felhasználásának esélye, ha a tartalmában nagykereskedelmi szolgáltatásokat az adott piacon JPE szolgáltató kiskereskedelmi szolgáltatásként nyújtja a partner-szolgáltató számára, és azt szervezetileg is ugyanaz az egység végzi, mint a kiskereskedelmi értékesítést.

Az információk visszatartásának, illetve ezek diszkriminatív felhasználásának megelőzésére a Tanács a vizsgált piacon JPE szolgáltatóra az „*átláthatóság*” kötelezettséget rótt ki.

- indokolatlan előírások, követelmények

A nagykereskedelmi piacon JPE szolgáltatónak indokolatlan előírások, követelmények megállapítására elsősorban a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatás technológiai, fizetési, adminisztratív feltételeinek meghatározásakor van módja. Szabályozás híján viszonylag könnyen tud alkalmazni egyértelműen a versenyt torzító eszközt a műszaki paraméterek túlzott részletezésével, a szabványokban szereplő paramétereken messze túlmutató műszaki követelmények alkalmazásával. Ezekkel a technológiai eszközökkel is képes a bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmens piacán jelentős piaci erejű szolgáltató piacvezető pozíciójának konzerválására a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon.

- késleltetési taktikák

A nagykereskedelmi piacon JPE-nek minősülő szolgáltatónak módja van arra, hogy késleltetési taktikák alkalmazásával megkísérelje a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatásra vonatkozó szerződése megkötésének időbeli eltolását, halogatását, annak érdekében, hogy a vállalatcsoporthoz tartozó és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon tevékenykedő szolgáltató a lehető leghosszabb ideig élvezhesse az elsőként piacra lépésből származó előnyöket, illetve, hogy ily módon is visszafogja, akadályozza a versenytársak üzleti aktivitását.

A szerződések esetén a nagykereskedelmi piacon JPE szolgáltatónak lehetősége van arra, hogy a jogosult szolgáltatók számára olyan mennyiségi vállalási kötelezettségeket írjon elő, amelyek nem teljesítése súlyos szankciókkal jár. (Induló szolgáltatás esetében, különösen egy újonnan piacra lépő szolgáltató esetén igen nehéz megbízható becslést adni a szolgáltatás várható igénybevételéről.)

- alacsony színvonalú szolgáltatás, minőségromlás

A nagykereskedelmi piacon JPE szolgáltatónak lehetősége van arra, hogy a rosszabb minőségben, kedvezőtlenebb feltételekkel nyújtson szolgáltatásokat a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon tevékenykedő vállalatcsoporton kívüli cégeknek, mint a vállalatcsoporthoz tartozó szolgáltatónak.

- stratégiai termék/szolgáltatás konstrukciók

A JPE-nek minősülő szolgáltatónak módja van arra, hogy a saját hálózati topológiája és értékesítési rendszere szerint alakítsa ki a hozzáférési pontokat és a kapcsolódó termékeket, így az általa alkalmazott szabványok, műszaki és gazdasági paraméterek használatára (ennek következtében az esetek jelentős részében az üzleti tervek módosítására) kényszeríti az új belépőket, amivel jelentős veszteségeket tud okozni azoknak.

Az érintett piacot megvizsgálva a Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a fentiekben ismertetett versenyt torzító hatások csak megfelelő szabályozás híján léphetnek fel a bérelt vonalak kiskereskedelmi szolgáltatásának piacán. Ebből adódóan szükség van szabályozói intézkedések meghozatalára, illetve fenntartására, amelyek elősegítik a versenyt torzító hatások csökkentését, elősegítve ezzel a verseny kialakulását és a fogyasztói érdekek jobb érvényesülését. Ennek eszköze az arányos és indokolt kötelezettségek kirovása a nagykereskedelmi piacon.

VI.5. Arányos és indokolt kötelezettségek értékelése

VI.5.1. A kirovando kötelezettségekkel szembeni elvárások

Azon túlmenően, hogy a Tanács által kirótt kötelezettségnek az Eht.-ban lefektetett általános célokat kell szolgálniuk, a piacelemzés során feltárt versenyt korlátozó akadályoknak megfelelően indokoltaknak és azokkal arányosaknak is kell lenniük. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a kötelezettségek:

- Indokoltak, tehát megfelelnek a probléma természetének
- Arányosak, tehát megfelelnek a probléma súlyának

VI.5.2. A kötelezettségek értékelése

Az Eht. XII. fejezete lehetővé teszi a Tanács számára, hogy a fenti VI.3 pontban felsorolt különböző kötelezettségeket rója ki a jelentős piaci erejű szolgáltatókra. A Tanács a kötelezettségek meghatározása során megvizsgálta a felsorolt szabályozói eszközöket abból a szempontból, hogy azok mennyiben alkalmasak a feltárt és a fenti VI.4.1 pontban megfogalmazott versenyproblémák orvoslására.

A nagykereskedelmi piaci kötelezettségek kirovásakor a szabályozó fő célja, hogy a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon hatékony és fenntartható piaci verseny kialakulását segítse. A fenntartható verseny azt jelenti, hogy a kiskereskedelmi piaci verseny akkor is fennmarad, ha a verseny kialakulását segítő nagykereskedelmi szintű aszimmetrikus szabályozás megszűnik. A gyakorlatban a fenntartható verseny az infrastruktúra alapú verseny kialakulását jelenti, az alkalmazott kötelezettségeknek tehát hosszú távon az alternatív infrastruktúrák fejlődését kell ösztönözniük.

A tárgyban nagykereskedelmi piacon jelentős piaci erejű szolgáltató a jelen piacelemzési eljárást megelőzően is jelentős piaci erejű szolgáltatónak minősült, Így a Tanács áttekintette a korábbi szabályozás hatásait az alábbiak szerint.

A természetes piaci folyamatokat is vizsgálva, nehéz feladat a szabályozás közvetlen hatásait az egyéb piaci hatásoktól elhatárolni. Mindazonáltal megállapítható, hogy:

- A Magyar Telekom Nyrt. piaci részesedése a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatások bevételei alapján **üzleti titok**, majd 2006-ra kisebb **üzleti titok** tapasztalható (2003: **üzleti titok** %, 2004: **üzleti titok** %, 2005: **üzleti titok** % 2006: **üzleti titok** %), Az Emitel Zrt. beolvadása várhatóan tovább erősíti, bár nem jelentős mértékben a Magyar Telekom Nyrt. JPE-státuszát. A Magyar Telekom Nyrt. piaci bevételi részesedése a 2006-os adatokat alapul véve, a beolvadás után, becsülten **üzleti titok** százalékponttal növekedhet.

- 2006-ban a jelentősebb (1% piaci bevételi részesedés felett) piaci szereplők száma az adott időszakban növekedett, a volt koncessziós szolgáltatók megerősödése jellemző (kiemelten: Hungarotel, Emitel, Monortel).

- A nagykereskedelmi bevételek nem exponenciálisan és nem nagy arányban, de nőttek. A nagykereskedelmi piacon jelentős piaci erejű szolgáltató a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon, illetve annak a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sáv szélességű bérelt vonali szolgáltatásokat magában foglaló részpiacán is jelentős piaci erejű szolgáltató.

Mindez azt mutatja, hogy a szolgáltatóra eddig kirótt hozzáférési kötelezettség még nem tudta véglegesen megakadályozni a szolgáltatót abban, hogy a nagykereskedelmi piacon meglévő jelentős piaci erejét a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon érvényesítse, tehát a szabályozás továbbra is szükséges.

Átláthatóság

Az „átláthatóság” kötelezettség egyik alapvető célja, hogy a Kötelezett Szolgáltató által nyújtott nagykereskedelmi szolgáltatások bizonyos feltételei az egyes társszolgáltató partnerek számára nyilvánosak, megismerhetők legyenek. A jelen határozat meghozatalakor hatályban levő átláthatósági követelmény a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens szolgáltatások piacán elsősorban a jelentős piaci erejű szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások alkalmazott díjainak és a tervezett díjváltozások, valamint a szolgáltatás igénybevétele részletes feltételeinek nyilvánosságra hozását jelenti. A DH-664-174/2005. sz. határozatban meghatározott „átláthatóság” kötelezettségét a Tanács részben módosította, előírva azt, hogy a Kötelezett szolgáltató köteles a nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás nyújtására vonatkozó feltételeit, valamint díjait internetes honlapján nyilvánosságra hozni, oly módon, hogy ezen információk a Kötelezett nyitó honlapjáról legfeljebb két egyértelmű menüpont lépésben elérhetők legyenek. A Kötelezett szolgáltató továbbá köteles díjtáblázata Internetes azonosító címét (URL) a jelen határozat hatálybalépését követő 30 napon belül a Tanácsnak bejelenteni, az „atlathatosag@nhh.hu” elektronikus levélcímre történő megküldéssel, az NHH honlapján (www.nhh.hu) való közzététel érdekében. A módosítás fő célja az, hogy más szolgáltatók, valamint az NHH piacfelügyeleti eljárásaiban a JPE szolgáltató díjait és szolgáltatásával kapcsolatos egyéb információkat könnyen megtalálhassák a szolgáltató honlapján. Az átláthatóság biztosítását szolgálja továbbá, hogy a Tanács az NHH honlapján (www.nhh.hu) nyilvánosságra kívánja hozni az átláthatóság keretében megismerhető információkat a JPE üzletpolitikája vonatkozásában. Az adatok naprakészségét és ellenőrizhetőségét szolgálja az adat- és változás bejelentés előírása.

Az „átláthatóság” kötelezettsége keretében tehát a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató átlátható működése, valamint az általa nyújtott szolgáltatások feltételei a társszolgáltatók és a hatóság által ismertté válhasson.

Az árak nyilvánosságra hozatala továbbá elősegíti a lehetséges versenyellenes magatartásformák felderítését, továbbá előzetes tájékoztatásként szolgál a szolgáltatást vásárlók számára. Az átláthatóság követelménye a hozzáféréssel kapcsolatos műszaki paraméterekre, az alkalmazott szabványokra, a hálózati topológiára is vonatkozik, tehát a hozzáférés kötelezettségét is támogatja.

Az átláthatóság előírása továbbá az említett versenyproblémák közül megfelelően képes kezelni a nem ár jellegű problémák (pl. indokolatlan feltételek és követelmények JPE szolgáltató általi előírása) jelentős részét, valamint az árjellegű lehetséges versenyproblémák közül az árdiszkriminációs magatartást.

Az „átláthatóság” kötelezettsége által biztosítható, hogy az „egyenlő elbánás” kötelezettsége alapján meghatározott feltételek az átláthatóság követelményén keresztül a piaci szereplők és a Hatóság által ellenőrizhetőek legyenek.

Az átláthatóság ilyen értelemben, azaz a nyilvánosság és az ellenőrizhetőség eszközeként hatékonyan szolgálja a hálózati szerződéskötési kötelezettség megfelelő érvényesülését is, visszatarthatja továbbá a Kötelezett Szolgáltatót a hálózati szerződések körében, a versenyellenes, egyoldalú, szolgáltatás-ellenszolgáltatás egyensúlyát kizáró szerződéses feltételek alkalmazásától. Mind a díjak, mind a szolgáltatás nyújtásának és igénybevételének feltételei körében előírt átláthatóság biztosíthatja az érintett piacra jövőben esetlegesen belépni szándékozó új szolgáltató érdekeinek érvényesülését is, melynek keretében a Kötelezett Szolgáltató honlapján elérhető adatok alapján a nyújtott szolgáltatás igénybevételének feltételeiről tájékozódhat.

Fentiek értelmében a Kötelezett Szolgáltatót terhelő „átláthatóság” kötelezettsége a jelen határozat rendelkező részében foglaltak szerinti módosítását a Tanács indokoltan látja. Emellett a Tanács megállapította, hogy a kötelezettség módosítása a feltárt versenyproblémához képest arányos.

A kötelezettség teljesítése továbbá nem jelent aránytalan terhet a szolgáltatóra, mivel alapvetően csak a létező nagykereskedelmi szerződések feltételeinek nyilvánosságra hozatalát jelenti.

Egyenlő elbánás

Az egyenlő elbánásra vonatkozó kötelezettség a jelentős piaci erejű szolgáltatót visszatartja a versenyellenes magatartásformák alkalmazásától, ugyanis e kötelezettség kiszabása esetén a jelentős piaci erejű szolgáltató nem tehet különbséget a bérelt vonali végződési szegmens nagykereskedelmi szolgáltatások igénybe vevői között a szolgáltatás ellenértéke és igénybevételének feltételei tekintetében.

Az egyenlő elbánás, mint kötelezettség megfelel a versenyprobléma jellegének, hiszen visszatartja a JPE nagykereskedelmi szolgáltatót attól, hogy erőfölényét kihasználva

megemelje díjait, illetve a szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatók kárára megváltoztassa a szolgáltatás igénybevételének feltételeit.

Az egyenlő elbánás kiszabása esetén a jelentős piaci erejű szolgáltató

- a hálózati szolgáltatás (jelen esetben a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatás) nyújtását nem kötheti indokolatlanul olyan műszaki feltételekhez, amelyek teljesítésére csak egyetlen vagy kevés szolgáltató képes;
- a hálózati szolgáltatás ellenértékének megállapításakor nem állapíthat meg olyan árazási feltételeket – ideértve a forgalom után számított árkedvezményt – amelyek alkalmazásával a legkedvezőbb feltételek csak egy vagy kevés számú szolgáltató számára válnak elérhetővé.

Az egyenlő elbánás kiszabásával megakadályozható az a kereskedelmi gyakorlat, amikor a jelentős piaci erejű szolgáltató az adott nagykereskedelmi szolgáltatás tekintetében olyan mennyiségű kedvezményeket alkalmaz, amelyet általában csak a legnagyobb jogosult szolgáltatók, különösen pedig saját kiskereskedelmi szolgáltatója képes a leginkább kihasználni. A piacra esetleg újonnan belépő szereplők esetében az új piacra lépőt a Kötelezett az egyenlő elbánás kötelezettségének hiányában a már piacon lévő szolgáltatókkal szemben alkalmazott feltételektől kedvezőtlenebb feltételekkel távol tarthatja, tehát az „egyenlő elbánás” kötelezettségének kiszabása révén a kötelezett nem tehet különbséget szolgáltatását vásárlók között a szolgáltatás lényeges elemeinek tekintetében. Ezen túlmenően a Tanács – építve az első piacelemzési eljárás tapasztalataira is – fokozott figyelmet fordít arra, hogy a jelen határozat rendelkező részében foglalt, egymásra épülő kötelezettségek kölcsönhatása megfelelő módon érvényesüljön.

Az egyenlő elbánás az említett versenyproblémák közül megfelelően képes kezelni a nem ár jellegű versenyproblémák közül a késleltetési taktikák-, és az alacsony színvonalú szolgáltatás, minőségrontás alkalmazását, képes megelőzni a stratégiai termék és szolgáltatás kialakítását, valamint az árjellegű lehetséges versenyproblémák közül az árdiszkriminációs magatartást.

Fentiek értelmében a Tanács megállapítja, hogy a Kötelezett Szolgáltatót terhelő „egyenlő elbánás” kötelezettség a feltárt versenyprobléma tekintetében továbbra is arányos és indokolt kötelezettség, ezért a jelen határozat meghozatalakor hatályban lévő „egyenlő elbánás” kötelezettségét a Tanács a jelen határozat rendelkező részében foglaltak szerint fenntartotta.

Számviteli szétválasztás

A számviteli szétválasztási kötelezettség előírja a Kötelezett Szolgáltató számára, hogy elkülönítetten kezelje a kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi tevékenységét. A „számviteli szétválasztás” egy olyan szabályozó eszköz, amely több célt szolgál.

Biztosítja a szolgáltató gazdálkodásának szabályozói szempontból való átláthatóságát, azaz átláthatóvá teszi az egyes szolgáltatásokkal (jelen esetben kiemelten a bérelt vonali végződtetési szegmens nagykereskedelmi szolgáltatással) kapcsolatos költségeket, bevételeket, ráfordításokat, a keresztfinanszírozás és az árprés ellenőrzéséhez szükséges adatokat, a nagykereskedelmi díjak kialakításával kapcsolatos üzletági költséginformációkat. Mivel a kötelezettnek tevékenységeit gazdaságilag önállóan működő üzletágakként kell a számviteli szétválasztás során kimutatnia, biztosítható az egyenlő elbánás számviteli elve teljesülésének nyomon követése a nagykereskedelmi árak ismeretében és a transzferárak átláthatóvá tételével, a cégen belül és a cégen kívül nyújtott hasonló szolgáltatás ellenértékének vonatkozásában.

Mindezekből következően ennek a szabályozó eszköznek az alkalmazásával jelentősen befolyásolható az adott piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató piaci viselkedése, előírásával megelőzhetőek a piaci folyamatokra kedvezőtlen szolgáltatói magatartások. Ily módon ez a kötelezettség támogatja mind az átláthatósággal kapcsolatos kötelezettség, mind a költségalapú árkialakítás ellenőrzését. A kötelezettség betartása ezenkívül elősegíti az árjellegű lehetséges egyéb versenyproblémák (a vizsgált piacon túlzó, felfaló/ragadozó árazás, keresztfinanszírozás) kezelését.

A teljes átláthatóság és ellenőrizhetőség csak a számviteli szétválasztáson keresztül valósítható meg. A Tanács ezért a szolgáltató esetén szükségesnek tartja a számviteli szétválasztásra vonatkozó kötelezettség ismételt kirovását, azonban úgy gondolja, hogy önmagában ennek a kötelezettségnek az alkalmazása nem elegendő a díjak költségalapú szintre való csökkentésére, illetve költségalapú szinten tartására, mivel az csak az egyes költségkategóriák osztályozását és a ráfordítások egyszerűsített ellenőrzését teszi lehetővé.

A Tanács a Kötelezett Szolgáltatóra a DH-664-174/2005. számú határozatában kirótt, az Eht. 105. § szerinti „számviteli szétválasztás” kötelezettségét úgy módosítja, hogy a Kötelezett Szolgáltató a DH-664-138/2005. számú határozat rendelkező részének II. számú mellékletében foglalt tartalomhoz képest a „*Híváskezdeményezés nyilvános helyhez kötött telefonhálózatból*” elnevezésű nagykereskedelmi piac DH-26149-19/2007. sz. piacelemzési határozata rendelkező része I. sz. mellékletében meghatározott módon köteles új számviteli szétválasztási kimutatást készíteni, azzal, hogy ezen kötelezettséget a rá más piacokon kirótt számviteli kötelezettségekre tekintettel egységes szerkezetben, egy modellel, és ezen egyetlen modellen alapuló beadványnak a Tanács részére jóváhagyásra történő benyújtásával köteles teljesíteni.

A Kötelezett Szolgáltató a számviteli szétválasztási kimutatást a kötelezettség hatálya alatt az Eht. 62. § (1) bekezdése szerint naptári évenként az üzleti év zárásától számított hatodik hónap végéig köteles a Tanács részére benyújtani, amelynek jóváhagyásáról a Tanács az Eht. 62. § szerinti eljárásában dönt. A DH-664-138/2005. számú határozat alapján a Kötelezett Szolgáltatót terhelő számviteli szétválasztás kötelezettsége a jelen határozat közlésének napját követő napon hatályát veszti azzal, hogy a folyamatban lévő, a számviteli szétválasztási kimutatások jóváhagyására vonatkozó eljárásokban még a jelenleg hatályos kötelezettség szerint kell eljárni.

A Tanács megállapítja, hogy a „számviteli szétválasztás” továbbra is indokolt és arányos kötelezettség, mivel nagyban elősegíti a díjak átláthatóságát és ellenőrizhetőségét, ami elengedhetetlen a Hatóság későbbi piacelemzéseivel és döntéseinek megalapozásához. Önmagában azonban ez a kötelezettség nem elégséges a feltárt versenyprobléma orvoslására.

A kötelezettség teljesítése nem jelent aránytalan terhet egyik szolgáltató esetén sem, mivel számviteli szétválasztási kimutatást az érintett szolgáltató eddig is készített, a korábbi kimutatás aktualizálása így nem jelent érdemi többletterhet.

Hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettségek

Az Eht. lehetőséget teremt a Tanács számára arra, hogy hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettségeket írjon elő a jelentős piaci erejű szolgáltatók számára. Ennek keretében többek között hálózati elemekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítását, továbbá az ehhez kapcsolódó közös eszközhasználat biztosítását írhatja elő a Tanács.

Ilyen kötelezettséget a hatóság különösen akkor írhat elő, ha a hozzáférés megtagadása, a korábbi hozzáférés visszavonása vagy hasonló hatással járó ésszerűtlen feltételek kikötése a hatóság mérlegelése szerint megakadályozná a hatékony piaci verseny kialakulását az előfizetői szolgáltatások terén, és ebből eredően az előfizetők érdekeivel ellentétes eredményre vezetne.

A hozzáférési kötelezettség előírása során alapvető fontosságú annak megítélése, hogy az adott erőforrás nem, vagy csak nehezen duplikálható. A nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatások esetén az új bérelt vonali infrastruktúra, különösen az alacsony (2 Mbit/s-nél nem nagyobb) sávszélességű bérelt vonalas infrastruktúra (amely tipikusan réz érpáras hálózat) tekinthető olyan „erőforrás”-nak amely nem, vagy csak nehezen duplikálható.

A kötelezettség a gyakorlatban a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szolgáltatás nyújtásának kötelezettségét jelenti, ott, ahol arra a jelentős piaci erejű szolgáltató műszakilag képes.

A Tanács felmérve a feltárt piaci problémát, valamint a hozzáférési kötelezettség jellegét és arra a következtetésre jutott, hogy jelen esetben e kötelezettség további alkalmazása mindenképpen szükséges, mivel alapvetően ez által biztosítható a lehetséges versenykorlátozó magatartások közül elsőként említett nagykereskedelmi végződtetési szegmens szolgáltatáshoz való hozzáférés megtagadásának, valamint az indokolatlan előírások, követelmények kikötésének kezelése. Ilyen indokolatlan követelmény lehet pl. az, ha a kötelezett a jogosult számára teljesíthetetlen műszaki feltételekhez köti a hozzáférés megadását vagy az összekapcsolás megvalósítását.

A Tanács, figyelembe véve az előző piacelemzés tapasztalait, a hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettséget változatlan formában fenntartja.

A Tanács a feltárt piaci probléma, valamint a hozzáférési kötelezettség jellegének összehasonlítása után megállapította, hogy jelen esetben a „hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettség” kirovása a versenyproblémára önmagában nem jelentene megoldást, azonban e kötelezettség hiányában a Kötelezett Szolgáltató a versenytársak és a fogyasztók érdekeivel ellentétes módon elzárkózhatna az összekapcsolásra, illetve hozzáférésre irányuló igény elől. A Tanács továbbá megállapította, hogy a kötelezettség szükséges feltétele annak, hogy a nagykereskedelmi piacra ráépülő kiskereskedelmi piacokon a verseny feltételei javuljanak, annak hiányában a kötelezett szolgáltató a kapcsolódó kiskereskedelmi piacról képes lenne kiszorítani versenytársait. Ezért a Tanács a versenytársak és a fogyasztók érdekeinek védelmében indokoltnak, a probléma súlyával arányosnak tartja a „hozzáféréssel és összekapcsolással kapcsolatos kötelezettség” fenntartását.

Költségalapúság és a díjak ellenőrizhetősége

Az Eht. lehetővé teszi a Hatóság számára, hogy az érintett piacon jelentős piaci erejű szolgáltatóként azonosított szolgáltató számára a törvényben meghatározott kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos legalább egy kötelezettséget írjon elő, valamint hogy a jelentős piaci erejű szolgáltatóra korábban megállapított legalább egy kötelezettséget fenntartsa, illetve azt módosítsa. A törvény alapján kiróható kötelezettségek körébe tartozik az Eht. 108. § rendelkezései alapján előírható „költségalapúság és a díjak ellenőrizhetősége kötelezettség”, melynek kirovását az indokolja, hogy a hatékony verseny hiányában a JPE szolgáltatónak – szabályozás nélkül – lehetősége lenne arra, hogy díjait a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül, túlzó módon határozza meg vagy ragadozó/felfaló árazást alkalmaz. Ez a szabályozási lehetőség a gyakorlatban különböző árszabályozási eszközök és költség-elszámolási kötelezettségek alkalmazását jelenti. Az árszabályozás olyan szabályozói eszköz, amely közvetlenül befolyásolhatja a végződtetési díjak szintjét.

A fentiekből következően az árszabályozás (a korábban meghatározott kötelezettségekkel együtt) megfelelő eszköz lehet a feltárt piaci probléma (és az általa okozott versenytorzítás) orvoslására.

A költségalapú ár-, illetve általánosabban a nagykereskedelmi árszabályozás alkalmazása alapvetően azon infrastruktúra elemek hozzáférési szolgáltatásainál lehet indokolt, amelyek megkettőzésére nincs reális esély az elemzés előrettekintő időtávja alatt, illetve amelynek megkettőzése gazdasági szempontból nem életképes beruházás. A Tanács megállapította, hogy az adott nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges helyi hálózatok ilyen infrastruktúrának számítanak, ezért a nagykereskedelmi árszabályozás alkalmazása a jelentős piaci erejű szolgáltató esetén indokolt.

Az előfizetői hozzáférési szakaszt is magában foglaló költségalapú ár alkalmazása előírásának betartatása a gyakorlatban igen sok nehézségbe ütközhet, mivel az egyedi előfizetői hozzáférési szakaszokat is magában foglaló bérelt vonali végződtetési szakaszok költsége esetről-esetre eltérhet. Ezért a Tanács ennek előírását nem tartja alkalmas eszköznek a versenyproblémák kezelésére. A nagykereskedelmi szolgáltatás díjának ellenőrzése ugyanakkor indokolt a kiskereskedelmi piaci verseny erősítése érdekében.

Ennek megfelelő, a jelen érintett piac sajátosságaihoz alkalmazkodó módja a nagykereskedelmi ár kiskereskedelmi árból való származtatása, egy a kötelezett, illetve a jogosult szolgáltatók kiskereskedelmi költségeire is figyelemmel kialakított kiskereskedelmi haszonkulcs figyelembe vételével (retail minus árazás).

Az Eht. 108. § (1) bekezdés b) pontja alapján a hatóság a hatékonyság és a fenntartható verseny előmozdítása, valamint a fogyasztói előnyök érvényesítése érdekében – amennyiben a piacelemzés megállapítása szerint a hatékony verseny hiánya azt eredményezheti, hogy az érintett szolgáltató indokolatlanul magas díjakat, vagy árprést alkalmazhat – a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató számára egyes összekapcsolási, illetve hozzáférési szolgáltatások tekintetében meghatározott költségszámítási és díjképzési módszer alkalmazására, illetve a díjak ellenőrizhetőségére vonatkozó kötelezettséget írhat elő.

A „retail minus” árazás alkalmazása alatt a Tanács a JPE szolgáltató azon kötelezettségét érti, hogy a nagykereskedelmi ár meghatározását a kiskereskedelmi árból származtatva köteles kialakítani, a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges, nagykereskedelmi szolgáltatásra ráépülő belső szolgáltatások költségeinek figyelembe vételével. A Tanács az árazás meghatározását ellenőrzi, ahhoz a JPE szolgáltatótól részletes költségkalkulációt kér, és a nagykereskedelmi árazás jóváhagyása során a költségszámításban foglaltaktól indokolt esetben eltérhet.

A „retail minus” árazás melletti alapvető érv, hogy igen nagy a veszélye annak, hogy a kiskereskedelmi szolgáltatás alapját jelentő nagykereskedelmi szolgáltatás árának magasan tartásával, a jelentős piaci erejű szolgáltató árprést tud okozni, kizorítva ezzel a versenytárs szolgáltatókat, illetve teljesen megakadályozza a versenytársak kiskereskedelmi piacra való belépését. Ilyen esetben az utólagos árprés vizsgálat, és az ahhoz tartozó szankciók nem megfelelőek, mivel a versenytárs szolgáltatók számára a jelentős piaci erejű szolgáltató utólagos, akár évekkel későbbi bírságolása nem jelent megoldást az elvesztett piaci lehetőségek okozta gazdasági veszteségre, másrészt a kiskereskedelmi piac leképezi a nagykereskedelmi piac jelentős piaci erejű szolgáltató által uralt domináns jellegét, megnehezítve ezzel a verseny kialakulását. A „retail minus” szabályozás ugyanakkor képes megelőzni a leírt árpréses helyzet kialakulását és ezáltal biztosítani, hogy a jogosult szolgáltatók – amennyiben megfelelően hatékonyan működnek - belépjenek a kiskereskedelmi piacra és, hogy ott versenyképes ajánlatokkal tartósan is jelen lehessenek. A bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szegmens szolgáltatás árának meghatározása során előírt „retail minus” árszabályozás alapvető célja ennek megfelelően az, hogy a nagykereskedelmi végződtetési szegmens szolgáltatás

igénybevételével a jogosult szolgáltatók képesek legyenek tartósan jelen lenni a bérelt vonali kiskereskedelmi szolgáltatások piacán.

A Tanács DH-664-174/2005. határozatában kirotta a „kötségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettség keretében a „retail-minus”árak alkalmazását. Ezt követően a Tanács határozatot hozott a benyújtott költségmodellről. A határozatok a retail-minus módszertan alapján meghatározták a kötelezett szolgáltató által alkalmazható legmagasabb nagykereskedelmi árat, valamint a maximális árrést. Ezzel a Tanács lehetővé tette, hogy a jogosult szolgáltatók megfelelő árrés mellett vegyék igénybe a nagykereskedelmi szolgáltatásokat. A jelen határozat a retail-minus árképzés szabályait nem módosította, csupán az adatszolgáltatások körét definiálta újra. Ugyanis az előző piacelemzési eljárás eredményeképpen, valamint a piac vizsgálata alapján megállapítható, hogy a kirótt kötelezettség alkalmas a célzott piaci hatás kiváltására.

Az előírt kötelezettség alapján véve összhangban van a kötelezett szolgáltató által alkalmazott jelenlegi kereskedelmi gyakorlattal, miszerint a nagykereskedelmi árak meghatározásának alapjaként a kisker ár kerül alkalmazásra.

A kötelezett szolgáltató bizonyos költségeinek (pl. működési költségek) számítása során a rendelkező részben foglaltaknak megfelelően köteles a tőkeköltség szorzót alkalmazni, amelynek 16,3%-os mértékét a Tanács az aktuális adatok alapján határozta meg.

A Tanács 2002-ben dolgozta ki a WACC módszertanát a Hatóság, majd a nyilvánosság felé is publikálta egy prezentáció keretében, amelyen a szolgáltatók képviselői is jelen voltak. A módszertan 2003 eleje óta nyilvánosan hozzáférhető a Hatóság internetes oldalán. A határozatban megadott tőkeköltség (WACC) érték a vonatkozó módszertan alapján számított alsó és felső érték számtani átlaga (sávközép). A WACC éves aktualizálására 2008. januárjában került sor az új makrogazdasági adatoknak megfelelően. A jelenlegi, 2008-as WACC vonatkozásában ezen változások elsősorban az árfolyam kockázat és az inflációs várakozások mérséklődése következtében a nominál kockázatmentes hozamok csökkenését eredményezték. Ugyanakkor Magyarországra vonatkozóan a tőkepiaci árfolyamokból származtatott országgokázati felár értéke emelkedett, ami önmagában tőkeköltség emelő tétel, akárcsak az adókulcs négy százalékpontos emelkedése. Hasonló hatást gyakorolt a vizsgált időszak folyamán, mint ágazatspecifikus tényező az elvárt hitelprémium és a béta (a tevékenység piaci átlaghoz viszonyított kockázatának mutatószáma) növekedése is. Azaz a tőkeköltség-szorzó változása a fenti ágazati és azon túlmutató hatások eredőjeként valósult meg.

Megállapítható, hogy a nagykereskedelmi díjak esetében jellemzően csökkentek a havi díjak (kivétel ez alól az 512 kbit/s sáv szélesség és alatti szolgáltatások árai), az egyszeri díjak esetén hullámlás, illetve jellemzően árnövekedés figyelhető meg. A bevezetésre került „retail minus” árazás képes lesz megelőzni az árpréses helyzet kialakulását, mivel a „retail minus” árazás azon szolgáltatásokra vonatkozik, amelyeket a szolgáltató a bérelt vonalak kiskereskedelmi piacán (7. sz. piac) köteles nyújtani és amelyek szorosan kapcsolódnak a bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési piacához (13. sz. piac).

A kiegészítő adatszolgáltatás 2006. évi adatai azonban azt mutatják, hogy a kötelezett Magyar Telekom jelentős árbevételre tett szert a 2 Mbit/s feletti kapacitás-tartományban is; ez az árbevétel **üzleti titok**, mint a 2 Mbit/s és az alatti tartományban. A teljes, 13. piaci árbevételnek tehát kevesebb, mint fele a 2 Mbit/s feletti kapacitás- tartományban keletkezett, az alábbi táblázatok szerint:

13-as piaci bevételek analóg + 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sávszélesség	2006	
	Millió Ft	%
Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.		
Emitel Távközlési Zrt.		
GTS Datanet Távközlési Kft.		
Hungarotel Távközlési Zrt.		
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.		
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.		
Monor Telefon Társaság Kft.		
PanTel Távközlési Kft.		
Összesen		

3. táblázat Analóg és 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sávszélességű szolgáltatásokból származó nagykereskedelmi végződtetési szegmens bevételek

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

13-as piac bevételi részesedés > 2 Mbit/s, 2006	2006	
	Millió Ft	%
Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.		
Emitel Távközlési Zrt.		
GTS Datanet Távközlési Kft.		
Hungarotel Távközlési Zrt.		
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.		
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.		
Monor Telefon Társaság Kft.		
PanTel Távközlési Kft.		
Összesen		

4. táblázat 2 Mbit/s-nál nagyobb sávszélességű szolgáltatásokból származó nagykereskedelmi végződtetési szegmens bevételek

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

A 7. piacnak nem része a 2Mbit/s feletti kapacitás-tartomány, azonban az adatszolgáltatás során ezen kapacitás-tartomány tekintetében is elrendelt adatszolgáltatást a Tanács. Az adatok a következő táblázatban kerültek összefoglalásra:

Szolgáltató	2006	%
Antenna Távközlési Szolgáltató Rt.		
Emitel Távközlési Zrt.		
EUROWEB Internet Szolgáltató Rt.		
GTS Datanet Távközlési Kft.		
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.		
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.		
Monor Telefon Társaság Kft.		
PanTel Távközlési Kft.		
Telecom Magyarország Kft.		
VIVAnet Magyarország Kft.		
Összesen		

5. táblázat 2 Mbit/s-nál nagyobb sávszélességű szolgáltatásokból származó kiskereskedelmi bérelt vonali bevételek

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

Digitális végpontoszám	2006
2 Mbit/s-nál nem nagyobb	
2 Mbit/s-nál nagyobb	
Összesen	

6. táblázat Nagykereskedelemben értékesített digitális bérelt vonali végpontok száma a vizsgált kapacitás-tartományok szerint

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

A fentek alapján megállapítható, hogy a kiskereskedelmi piacon több olyan szolgáltató is van – pl. a PanTel Távközlési Kft., vagy a GTS Datanet Távközlési Kft. – amelyek árbevétele a 2Mbit/s feletti kapacitás-tartományban jelentős, ami azt mutatja, hogy ezen szolgáltatók önállóan is képesek nagyobb sávszélességű bérelt vonali szolgáltatást nyújtani, tehát bármikor kiléphetnek a 13. piacról, ha a piacvezető szolgáltató árait túl magasnak találják. A Tanács tehát megállapította, hogy az árszabályzás 2Mbit/s feletti kapacitás-tartományra való kiterjesztése nem indokolt.

A Tanács, külön megvizsgálva a bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szolgáltatások analóg szolgáltatásainak tendenciáit, azt találta, hogy elenyésző, és folyamatosan csökkenő tendenciát mutat az analóg bérelt vonali bevételek aránya a piacon. Míg 2004-ben az analóg bérelt vonali végződtetési szolgáltatásokból realizált bevétel az összes piaci árbevétel **üzleti titok** %-át tették ki, addig 2006-ra ez az arány **üzleti titok** %-ra csökkent (volumenben kifejezve: **üzleti titok** forintról **üzleti titok** forintra estek vissza az analóg bevételek). Tekintettel a minimális mértékű, és egyre csökkenő bevételekre, a Tanács megállapítja, hogy az analóg bérelt vonali végződtetési szolgáltatások árszabályozása továbbra sem indokolt.

A 7. sz. „bérelt vonalak minimális készlete” kiskereskedelmi piac tekintetében a Tanács a bérelt vonalak minimális készlete vonatkozásában továbbra is fenntartotta az analóg bérelt vonalak szolgáltatás nyújtási kötelezettségét, tekintettel arra, hogy hazai viszonylatban döntően az analóg bérelt vonali és a 2Mbit/s alatti digitális bérelt vonali szolgáltatásokat nyújtják a szolgáltatók, összhangban az ügyfelek igényeivel és az pont-pont közötti szolgáltatás formájában megoldható. A bérelt vonalak végződtetési szakaszánál azonban más a helyzet. A végződtetési szakasz egyik vége az előfizetőnél, másik vége a szolgáltató jelenléti pontjánál van (összhangban a jelen határozat 1.2.2.5 pontja szerinti definícióval), amely utóbbi rendszerint a gerinchálózat valamely csomópontja. A gerinchálózatok korszerűsítése során a szolgáltatók, így elsősorban a kötelezett Magyar Telekom, a teljes digitalizációt vették célba, így ma már csak elvétve van lehetőség az analóg végződtetési szegmens és a digitális trónk szegmens összekapcsolására a szolgáltató jelenléti pontjában. Ezzel magyarázható, hogy amíg a kiskereskedelmi piacon szükséges és indokolt a bérelt vonalak minimális készletének biztosítása kötelezettséget az analóg vonalakra is fenntartani, addig a 13. piacon az analóg piaci szegmens gyors ütemben csökken (2006-ra az összes piaci árbevétel **üzleti titok** %-ra csökkent) és erre tekintettel a költségalapú árak kötelezettségének az analóg bérelt vonali végződtetésre való kiterjesztése nem indokolt.

A Tanács a fentiek alapján a feltárt piaci probléma, valamint a hozzáférési kötelezettség jellegének összehasonlítása után megállapította, hogy jelen esetben a „költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettség kirovása indokolt és arányos, ugyanis e kötelezettség hiányában a Kötelezett Szolgáltató a versenytársak és a fogyasztók érdekeivel ellentétes módon határozhatná meg díjait. A Tanács továbbá megállapította, hogy a kötelezettség szükséges feltétele annak, hogy a nagykereskedelmi piacra ráépülő kiskereskedelmi piacokon a verseny feltételei javuljanak, annak hiányában a kötelezett szolgáltató a kapcsolódó kiskereskedelmi piacról képes lenne kiszorítani versenytársait. Ezért a Tanács a versenytársak és a fogyasztók érdekeinek védelmében indokoltnak, a probléma súlyával arányosnak tartja a „költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettség fenntartását a digitális, 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sáv szélességű bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szolgáltatásokra vonatkozóan.

VI.5.3 Arányos és indokolt kötelezettségek meghatározása

A Tanács megvizsgálta az érintett piacon érvényesülő jelentős piaci erő hatásait, azonosította a versenyproblémát, értékelte a rendelkezésre álló szabályozói eszközöket és kiválasztotta a feltárt versenyproblémának megfelelő (tehát indokolt) és azok súlyának megfelelő (tehát arányos) kötelezettségeket. Ennek során megállapította, hogy az „átláthatóság”, az „egyenlő elbánás”, a „hozzáférés és összekapcsolás” és a „számviteli szétválasztás” kötelezettségekre szükség van, de ezek külön-külön vagy együttesen sem elegendőek a versenyprobléma orvoslására, ezért a „kölségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettség kirovása is szükséges.

A vizsgálat eredményeként a Tanács a kötelezett szolgáltatóra, mint az érintett piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra a következő kötelezettségeket határozza meg:

- **Átláthatóság**
- **Egyenlő elbánás**
- **Számviteli szétválasztás**
- **Hozzáférés és összekapcsolás**
- **Kölségalapúság és a díjak ellenőrizhetősége.**

B. fejezet

Együttműködés a Gazdasági Versenyhivatallal

A tárgybani hatósági eljárásban a Tanács a GVH-val való együttműködést több lépcsőben valósította meg, az alábbiak szerint:

1./ A Tanács 2005. október 3-án megküldte a GVH részére a szolgáltatók részére továbbítandó adatlapok tervezeteit véleményezés céljából. A GVH-tól érkezett írásbeli észrevétel egy módosítási javaslata átvezetésre került az adatlapokban.

2./ A Tanács tájékoztatta a GVH-t a tárgybani kötelező hatósági eljárásról, a piaci szereplőkkel való együttműködésen alapuló többlépcsős fórumrendszerrel, melyre a GVH képviselőjét közvetlenül meghívta.

3./ A Tanács 2007. október 12-én megküldte a GVH részére az előzetesen már közösen egyeztetett határozat-tervezetet. A GVH a nyilvánosságra hozatallal egyetértett.

4./ A GVH a tárgybani határozattervezet nyilvánosságra hozatalát követően szakmai álláspontját 2007. november 20-án megküldte a Tanács részére, amelyben felvetett kérdéseket és a Tanács azokra adott válaszát az alábbiakban közöljük.

A Gazdasági Versenyhivatal észrevételei a határozat tervezetéhez

5. Az észrevétel I.-IV. pontja:

A GVH észrevételeiben szükségesnek tartotta annak rögzítését, hogy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 38. § (2) bekezdése értelmében a jövőben folytatandó versenyfelügyeleti eljárásokban a GVH által a Tanács részére megküldött álláspontban foglaltak a GVH Versenytanácsát nem kötik. Tekintettel ugyanakkor a jogbiztonság és a jogalkalmazás kiszámíthatóságának általános követelményére, a GVH az ilyen ügyek vizsgálati szakaszában az NHH és a GVH között létrejött együttműködési megállapodásnak megfelelően fog eljárni.

A GVH véleménye szerint a tárgybani megjelölt határozat-tervezet közzétételét megelőző döntés-előkészítés során az NHH Piacelemzési Igazgatósága és a GVH Infokommunikációs Irodájának munkatársai között folytatott szakmai konzultáció eredményesen szolgálta a versenyhatósági tapasztalatok NHH gyakorlatába való hatékony átültetésére, az egységes jogalkalmazási gyakorlat előmozdítására és az elektronikus hírközléspiaci verseny elősegítésére vonatkozó, a két hatóság által deklarált együttműködési célkitűzések megvalósítását.

A GVH mind a határozat-tervezet rendelkező részével, mind az indoklás egyes fejezeteiben (piacmeghatározás, piacelemzés, kötelezettségek) foglaltakkal alapjában

véve egyetért, bár a földrajzi piac országos kiterjedésére vonatkozó érvelést nem találja minden kétséget kizáróan kielégítőnek. Az erre vonatkozó, illetve a Tanács egyes – a GVH által vitatott vagy pontosítandó – megállapításaival kapcsolatos részletes álláspontját az észrevételei IV. pontjában részletezte, az alábbiak szerint.

5.1. II.1.2.1 Kiskereskedelmi piacok és sáv szélességek

A GVH értelmezése szerint a Tanács által elvégzett funkcionalitás-vizsgálat alapvetően a keresleti helyettesítés feltérképezésére alkalmas, s ahhoz, hogy az állítás – miszerint a 2 Mbit/s-t meghaladó szolgáltatások tipikusan kínált és igénybe vett „szomszédos” sáv szélességei jelentősen különböznek egymástól, ami miatt köztük helyettesítés nem áll fenn – megalapozottan megtehető legyen, a kínálati helyettesíthetőség kizárása is szükséges lenne.

A Tanács rögzíteni kívánja, hogy a bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szegmens piac definíció szerint nem tartalmaz olyan jellegű sáv szélesség szerinti korlátozást, amely a 2 Mbit/s, a 2 Mbit/s alatti, illetve feletti sáv szélességű vonalak külön kezelését indokolná. A hivatkozott „II.1.2.1 Kiskereskedelmi piacok és sáv szélességek” c. fejezet a vizsgált nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piac keresleti helyettesítési vizsgálatát tartalmazza, így a GVH által kifogásolt állítás a kiskereskedelmi piac vonatkozásában értelmezhető. A Tanács 2 Mbit/s és alatti, valamint 2 Mbit/s feletti szegmenseket illetően, 13. számú piacon nem alkalmaz sáv szélesség szerinti elkülönítést. Ennek az oka az, hogy 2 Mbit/s alatti és feletti sáv szélességű szolgáltatást valamennyi nagyobb, a piacon jelen lévő szolgáltató nyújt. Ugyanakkor sáv szélesség tekintetében pontosításra került a költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége kötelezés és indoklása.

A GVH véleménye szerint a 2 Mbit/s-nál nagyobb sebességű kapcsolatokra vonatkozó – vastag betűvel szedett – összefoglaló megállapításban szükséges lenne a 7. piacra vonatkozó határozat-tervezet utalni akkor, amikor a Tanács kijelenti, hogy a vizsgált időszakban ezen szolgáltatások bevételei jelentősen emelkedtek, a végződtetési szegmensre vonatkozó jelen határozat-tervezetben ugyanis a bevételi vizsgálatok eredményei nem szerepelnek.

A GVH véleményét elfogadva a Tanács a vonatkozó II.1.2.1 alfejezet utolsó előtti bekezdését az alábbiaknak megfelelően módosítja:

„Amint azt a Tanács a 7. számú „Bérelt vonalak minimális készlete” piaci Határozatának V.1.1.2 alfejezetében megállapította, a vizsgált időszakban a magasabb, 2 Mbit/s-nál nagyobb sebességű bérelt vonalak bevételei jelentősen emelkedtek, nagyságrendben összemérhetővé váltak a kisebb sebességű digitális bérelt vonalak bevételeivel és e szegmensben a Tanácsnak nincs tudomása versenyproblémáról.”

5.2. II.1.3.2 Analóg és digitális bérelt vonalak vizsgálata

A GVH javasolta, hogy a II.1.3.2 alfejezet vonatkozó bekezdései kerüljenek kiegészítésre az alábbiak szerint: a) a második bekezdésben mit ért a Tanács az alatt, hogy az analóg és digitális szolgáltatások közötti kínálati helyettesítés a nagykereskedelmi inputokhoz való hozzáféréstől, azaz a teljes körű piaci környezettől függ, valamint b) a negyedik bekezdésben milyen szolgáltatókat ért a Tanács a piacon már jelenlévő, versengő hálózati infrastruktúrát használó szolgáltatók alatt, és ha már a piacon vannak, akkor hogyan értelmezendő, hogy belépésük rövid időn belül nem lehetséges.

*A Tanács a GVH 7. számú kiskereskedelmi piacon a kiskereskedelmi helyettesítést érintő módszertani megjegyzését – miszerint ha az analóg és digitális bérelt vonalakat a Tanács a keresleti helyettesítés vizsgálata alapján azonos piachoz tartozónak találta, így a közöttük fennálló kínálati helyettesítési viszonyok további (kínálati helyettesítési) vizsgálata nem indokolt – elfogadva törölte, illetve ebből következően a 13. számú nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacok kínálati helyettesítési vizsgálatánál is törölte ezt a megjegyzést.
A vonatkozó bekezdést illetően a Tanács a következő módosítást végezte el: II.1.3.2 alpont hat bekezdését törölte.*

A GVH véleménye szerint a vonatkozó alfejezet összefoglalásában szereplő azon megállapítása, miszerint az analóg bérelt vonalak elenyésző arányára tekintettel ezen szolgáltatások tételes szabályozása nem indokolt, a piac elemzésére nincsenek hatással, nincsen teljesen összhangban a határozat-tervezet többi részével, illetve a 7. piacra vonatkozó tervezetben foglaltakkal. A GVH értelmezése szerint ugyanis a bérelt vonalak minimális készletének biztosítására vonatkozó kötelezettség a 7. piaci JPE szolgáltatóra mind az analóg, mind pedig a bérelt vonalak tekintetében kiterjed, továbbá az elméleti megközelítés is azt sugallja, hogy amennyiben az analóg és digitális bérelt vonalak egyazon érintett piachoz tartoznak, akkor a szabályozásnak ezek tekintetében egységesnek kell lennie.

*Előljáróban a Tanács megjegyzi, hogy a GVH megjegyzés által érintett bekezdést (a II.1.3.2. alpont hat bekezdését) törölte.
A Tanács megállapította, hogy az analóg nagykereskedelmi bérelt vonalak végpontszáma és az értékesítésükből származó bevételek volumene és aránya – a 13-as piacon realizált összes bevételt tekintve – folyamatosan csökkent 2004. és 2006. között. Az analóg bérelt vonalak részét képezik a 13-as piacnak, a piac bemutatásánál így ez a szegmens is bemutatásra került. Ugyanakkor mivel a 13-as piacon az analóg szegmens folyamatosan zsugorodik, azaz a szolgáltatás nyújtásából származó piaci bevételek aránya 2006-ban nem érte el a teljes piaci bevétel üzleti titok %-át, a Tanács az analóg szegmens csökkenő relevanciáját az ex ante szabályozás során figyelembe vette és az analóg szegmens árszabályozását nem tekintette indokoltnak.
Ezzel kapcsolatban a Tanács a VI. Kötelezettségek kirovása fejezet VI.5.2. A kötelezettségek értékelése alfejezetének költségalapúsággal és a díjak ellenőrzésével foglalkozó részében az alábbi kiegészítést tette:*

„A Tanács, külön megvizsgálva a bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szolgáltatások analóg szolgáltatásainak tendenciáit, azt találta, hogy elenyésző, és folyamatosan csökkenő tendenciát mutat az analóg bérelt vonali bevételek aránya a piacon. Míg 2004-ben az analóg bérelt vonali végződtetési szolgáltatásokból realizált bevétel az összes árbevétel **üzleti titok** %-át tették ki, addig 2006-ra ez az arány **üzleti titok** %-ra csökkent (volumenben kifejezve: **üzleti titok** forintról **üzleti titok** forintra estek vissza az analóg bevételek). Tekintettel a minimális mértékű, és egyre csökkenő bevételekre, a Tanács megállapítja, hogy az analóg bérelt vonali végződtetési szolgáltatások árszabályozása továbbra sem indokolt.”

Valamint ugyanazon rész utolsó mondatát a következőképpen módosította: „Ezért a Tanács a versenytársak és a fogyasztók érdekeinek védelmében indokoltnak, a probléma súlyával arányosnak tartja a „kötségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettség fenntartását a digitális, 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sávszélességű bérelt vonali nagykereskedelmi végződtetési szolgáltatásokra vonatkozóan.”

5.3. III.2. Földrajzi piac meghatározása

A GVH álláspontja szerint a tervezet azon megállapítása, miszerint a végződtetési szolgáltatás vonatkozásában hálózatonkénti elkülönült piac helyett országosan egységes földrajzi piacot határoz meg, akkor lenne valóban megalapozott, ha a Magyarország egészére számított piaci részesedésekre való utaláson kívül a területenkénti piaci pozíciókat, az inkumbensek, illetve a Magyar Telekom által elért részesedéseket is bemutatná. A GVH kifejti, hogy az országos piac meghatározása akkor helytálló, ha a kisebb inkumbensek számára a bérelt vonali szolgáltatások nyújtása terén saját területükön sem jelent előnyt az, hogy ott ők rendelkeznek az előfizetőkhez vezető hálózattal, azaz ha a volt koncessziós területek mindegyikén a versenyfeltételek valóban homogének.

I. A Tanács a fenti GVH észrevételt megvizsgálva rögzíteni kívánja, hogy:

a) A bérelt vonali piacokon a korábbi piacelemzési ciklus óta eltelt időszakban nem következett be olyan körülmény, amely az országos földrajzi piac meghatározást érdemben befolyásolná. (Módosítás: III.2. alpont 6. bekezdés)

b) A bérelt vonali piacokon a Magyar Telekom Nyrt. hálózata nem korlátozódik a koncessziós területekre, hanem az ország egész területén jelen van (pl. az SDH hálózat minden nagyobb hazai várost érint, ahonnan a végződtetési szakaszt több technológia / platform alkalmazásával megvalósíthatja). A Magyar Telekom jogelődje, a Matáv, mint a távolsági telefonhívásokra kizárólagos koncesszióval rendelkező szolgáltató számára koncessziós kötelezettség volt, hogy az ország minden számozási körzetében rendelkezzen jelenléti ponttal, melyeket a jogutód Magyar Telekom megtartott. (Módosítás: III.2. alpont 12. bekezdés)

Fontos figyelembe venni azt, hogy a végződtetési szegmens a bérelt vonali előfizető hozzáférési pontja és a szolgáltató legközelebbi jelenléti pontja közötti szakaszt jelenti, amit az esetek nagy részében ténylegesen ki kell építeni.

c) Az előző piacelemzés lefolytatása óta a Magyar Telekom Nyrt., valamint versenytársai hálózata tovább bővült és modernizálódott.

d) A bérelt vonali földrajzi piac meghatározása során nem lehet a helyhez kötött telefonok földrajzi területeiből kiindulni, hiszen a bérelt vonali piac eltérő jellemzőket mutat. A bérelt vonalak létesítésére a telefon hálózatokra jellemző technológia mellett számos egyéb technológiát is használnak (pl. mikrohullámú linkek, VSAT összeköttetések, rádiós pont-multipont rendszerek stb.). (Módosítás: III.2. alpont 13. bekezdés)

e) A kiskereskedelmi bérelt vonali piacokra különösen jellemző, hogy azok átnyúlnak a körzethatárokon, miközben nagy sáv szélességű vonalszakaszokat is igénybe vehetnek. Ezért a b) pontban kifejtett okokból a kiskereskedelmi bérelt vonal szolgáltatás nyújtása a kötelezett szolgáltató számára akár távol eső országterületek között is problémamentesen és a versenytársaknál jóval egyszerűbben és gazdaságosabban megvalósítható.

f) A szolgáltatás kínálati és keresletoldali jellemzői nem térnek el lényegesen az ország különböző pontjain. Egy konkrét bérelt vonali összeköttetést több szolgáltatótól is megrendelhető, amelyek alapvetően lényegesen nem eltérő paraméterekkel biztosítják (ár, sáv szélesség). Ezen felül meg kell jegyezni, hogy az eltérő struktúrájú árak is mutatják, hogy a bérelt vonali termék nem standard, hanem több komponensből álló, komplex termék. (Módosítás: III.2. alpont 15., új bekezdés)

A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy a Tanács országosan egységes földrajzi piacmeghatározása indokolt.

II. A Tanács a fenti GVH észrevételével kapcsolatban az alábbi táblázatokban foglalja össze, hogy a végződtetési szegmens piacán egyre több azon szolgáltatóknak a részaránya, amelyek az inkumbens szolgáltató területén szolgáltatnak és itt korábban nem rendelkeztek végződtetésre alkalmas infrastruktúrával.

Végpontszámok (db) alakulása a volt koncessziós területeken a bérelt vonalak végződtetési szegmense piacon (13. piac)

2004

Végpontszám és arány

Terület	Összes végpont	Idegen* jelenlét	Idegen* jelenlét, %
Magyar Telekom + Emitel			
Hungarotel			
Invitel			
Monor Telefon			

2006

Terület	Végpontoszám és arány		
	Összes végpont	Idegen* jelenlét	Idegen* jelenlét, %
Magyar Telekom + Emitel			
Hungarotel			
Invitel			
Monor Telefon			

*, „Idegen” szolgáltató a más, volt koncessziós területen működő szolgáltató, továbbá az alternatívok.

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz.

A GVH kifejtette, hogy a III.2 pont tizenharmadik bekezdésében a jelenléti pontok országos eloszlása, a hálózatok kiterjedtsége tekintetében a Magyar Telekom, a GTS-Datanet, az Antenna Távközlési Zrt. és az Invitel mellett meg lehetne említeni a Pantelt is, amely a GVH tudomása szerint hasonló jellegű hálózattal rendelkezik, mint a felsorolt vállalkozások.

*A Tanács a GVH észrevételével egyetértett, és a III.2 pont tizenharmadik bekezdés harmadik mondatát a következőképpen módosítja:
„Ebben a tekintetben pedig a Magyar Telekom Nyrt.-nek, a GTS-Datanet Kft.-nek, a Pantel Kft.-nek és az Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.-nek eltérő mértékű, de lényegét tekintve országos lefedettsége van, és az Invitel Zrt. hálózata sem korlátozódik csupán a szolgáltató volt koncessziós területére.”*

5.4. IV.2. Hatékony versenyhez való közeledés

A GVH álláspontja szerint a „IV.2. Hatékony versenyhez való közeledés” című alfejezetnek a hatékonyság-javulás lehetőségeivel foglalkozó része zavaró, mert az a vállalati szintű hatékonyságra koncentrálna, amelynek csak áttételesen van köze a hatékony (vagy hatásos / érdemi) versenyhez – azáltal, hogy a hatásos verseny rákényszeríti az egyes piaci szereplőket a hatékony működésre. A GVH kifejtette, hogy nem igaz, hogy a hatékony működés egyben a verseny hatékonyságának is a jele. Javasoljuk tehát az alfejezetből a másodiktól az ötödik bekezdésig tartó rész törlését.

A Tanács a GVH észrevételével egyetértett és törölte a Határozat IV.2. pontjának másodiktól ötödik bekezdését.

5.5. IV.3. Versenyjogi eszközök elégtelensége

A versenyjogi eszközök elégtelensége (IV.3) alfejezet első mondatában a GVH javasolta az utolsó tagmondat módosítását, a véleménye szerint ugyanis a versenyjog az elektronikus hírközlési piacokon semmiképpen sem lehet alkalmas a hatékony verseny visszaállítására, tekintettel arra, hogy ezen piacokon korábban sem volt hatékony verseny, sőt, jellemzően állami monopóliumok működtek. A GVH kifejtette, hogy a mondat helyesebb lenne úgy, ha az utolsó tagmondatában a hatékony verseny kialakulásának elősegítésére vonatkozó utalás szerepelne.

A Tanács a GVH észrevételével egyetértett és a Határozat hivatkozott pontját ennek megfelelően módosította, az alábbiak szerint:

„Ezen feltétel azt vizsgálja, hogy elégséges-e a versenyjog a belépési akadályok csökkentésére vagy eltávolítására, vagy a hatékony verseny kialakulásának elősegítésére.”

5.6. V.1.1. Piaci részesedések

A GVH előadta, hogy V.1.1. Piaci részesedések alpont utolsó bekezdésében a Hungarotel / Pantel / Invitel / Euroweb vállalkozás-csoport viszonyát versenyjogilag nem lehet közös erőfölényként értékelni, így – tekintettel arra, hogy az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályozás során a versenyjogi elveket és módszereket a legmesszemenőbb mértékig figyelembe kell venni – a szektor-specifikus szabályozás sem térhet el ettől a megközelítéstől. Az európai versenyjog-alkalmazás során kezdetben ugyan voltak olyan nézetek, miszerint közös erőfölényben lévőnek csak akkor találtathatnak a vállalkozások, ha azok között tulajdonosi kapcsolatok állnak fenn, a versenyjogi jogfejlődés, illetve az ezzel párhuzamosan folyó szakmai, elméleti viták azonban eltávolodtak ettől a kezdeti állásponttól, és mára a közös erőfölény szélesebb értelmezése nyert teret és létjogosultságot a versenyjogban. Ma a közös erőfölény definíciója az egymástól független vállalkozásokra vonatkozik, melyek között már ún. strukturális kapcsolatoknak (így különösen meghatározott szerződéses viszonyoknak, pl. együttműködési megállapodásnak vagy összekapcsolási szerződésnek) sem feltétlenül kell fennállnia, elegendő, ha a piac struktúrája teremt gazdasági jellegű kapcsolatokat a vállalkozások között. A GVH véleménye szerint az ilyen jellegű kapcsolatokat gyakran oligopolisztikus interdependenciának nevezik. Mindezekre tekintettel a GVH javasolja, hogy az egyértelműség és következetesség érdekében a Tanács is csak ilyen viszonylatokban alkalmazza a közös erőfölény fogalmát, s amennyiben az azonos irányítás alá eső, azonos tulajdonosi körbe tartozó vállalkozások együttes elemzése szükséges, elsősorban az országos földrajzi piaccal jellemezhető szolgáltatások vonatkozásában, akkor a Tanács ennek vizsgálatát semmiképpen se a közös erőfölény elemzése keretében végezze el.

A Tanács a GVH irányítás-közös erőfölény fogalmakkal kapcsolatos észrevételével egyetértett és a Határozat hivatkozott pontját ennek megfelelően módosította, az alábbiak szerint:

„Tekintettel arra, hogy a PanTel Távközlési Kft., a Hungarotel Távközlési Zrt., az Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt. és az Euoweb Internet Szolgáltató Rt. a HTCC Matel Holdings N.V. irányítása alá tartoznak, a Tanács a fentiekben részletezett adatok alapján megvizsgálta a közös irányításból származó erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét a 13. piacon. A négy cég bevételi részesedése üzleti titok % körül alakul, tehát a piaci struktúra nagymértékű átalakítására nem képes, a Magyar Telekom Nyrt. stabilan üzleti titok % feletti bevételi részesedésével szemben. A Tanács a további JPE- kritériumokat megvizsgálva megállapította, hogy a Pantel-Invitel-Hungarotel-Euoweb közös irányításból származó erőfölényes helyzete kialakulásának lehetősége a 13. számú piacon nem merül fel.”

C. fejezet

Egyeztetés az érdekeltekkel

Szolgáltatók és társadalmi szervezetek észrevételei a határozat tervezetéhez

Az alábbiakban a hozzászólók levelében kifejtett észrevételeket összefoglalva idézzük, a Tanács válaszával együtt.

1. A Magyar Telekom Nyrt. észrevételei

1.1 V.1.1 Piaci részesedések

A Magyar Telekom álláspontja szerint a Tanács a piacelemzés során nem kellő súllyal vette figyelembe a vállalatcsoport integráltságából adódó tényeket, adatokat, illetve a csoport létrejöttének versenyt befolyásoló hatását és javasolta, hogy a Tanács a határozat indokolását és annak megállapításait a lehető legfrissebb adatok alapján fontolja meg.

A Magyar Telekom észrevételeiben nem fejtette ki, hogy pontosan mire utal a HTTC csoport piaci erejének további elemzésének szükségességével kapcsolatban, így ezen észrevételt a Tanács nem tudta figyelembe venni. Mindazonáltal a Tanács felhívja a Szolgáltató figyelmét arra, hogy a fúzió lehetséges hatásait megvizsgálta és a Határozat V.1.1 pontjával összhangban megállapította, hogy a Magyar Telekom jelentős piaci erejét a vizsgált időtávon belül a fúzió és az abból fakadó potenciális közös piaci részesedés a Magyar Telekom jelentős piaci erejét nem befolyásolja

A Tanács a piacelemzési eljárás során mindvégig nagy figyelmet fordított a releváns tények és a piacelemzéshez szükséges információk, adatok összegyűjtésére és megismerésére. A Tanács a bérelt vonali piacokon elrendelt adatszolgáltatás lezárását követő esetleges piaci változásokra tekintettel konkrétan megvizsgálta annak lehetőségét is, hogy vannak-e olyan korábban nem ismert piaci folyamatok, amelyek miatt indokolt lenne újabb adatszolgáltatás elrendelni, azonban a Tanács úgy értékelte, hogy a piacon nem történt olyan alapvető változás, amely új adatbekérés szükségességét vonná maga után, vagy a Határozat-tervezetben leírt megállapításokra kihatással lenne.

A Tanács, miképpen azt a Határozat indokolásában részletesen kifejtette, a piacelemzési eljárás lefolytatása érdekében 2005. novemberében határozatával adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő a Hatóság által nyilvántartott valamennyi a „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” elnevezésű nagykereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltató számára. A Szolgáltatókat terhelő adatszolgáltatási kötelezettség meghatározására a piacelemzési eljárást megelőző, annak eredményes lefolytatása érdekében megindított, az adatszolgáltatás mellett a megismert adatok feldolgozását és értékelését is magában foglaló

piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében került sor, melynek során a hatóság a felügyelt piac szerkezete, a piacon jelenlévő piaci szereplők közötti viszonyrendszer, az általuk nyújtott szolgáltatások vonatkozásában szerzett olyan információkat, adatokat és tapasztalatokat, melyek alapján a felügyelt piac érdemi vizsgálata körében megalapozottabb döntést hozhatott. Azon túl, hogy a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás eredményeképpen a Hatóság megvizsgálta a piac szerkezetét, illetve megállapította, hogy annak körében melyek a szolgáltatások minősülnek majd az Eht. 27. § szerint az adott piacon ügyfélnek, a tárgyi ellenőrzési tevékenység azt az adminisztratív célt is szolgálta, hogy a Hatóság a megismert, valamint a rendelkezésére álló adatok összességét – az eredményes piacelemzési eljárás érdekében – összegezni, összefoglalni, valamint rendszerezni tudja. A piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében a Tanács megállapította, hogy a vonatkozó piacon az összes, gazdasági ereje alapján számításba vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét. Az adatszolgáltatás körében megismert adatokon túlmenően a Tanács megvizsgálta a 13. számú piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl.: általános szerződési feltételekben, nyilvános ajánlatokban, statisztikákban) hozzáférhető adatokat, valamint a társhatóságok által nyilvánosságra hozott információkat. Ennek megfelelően a Tanács az adatszolgáltatás beérkezésének időpontját követő esetleges piaci változásokra tekintettel konkrétan megvizsgálta annak lehetőségét is, hogy vannak-e olyan korábban nem ismert piaci folyamatok, amelyek miatt indokolt lenne újabb adatszolgáltatást elrendelni az érintett szolgáltatókkal kapcsolatban, valamint értesítette a Szolgáltatókat a piacelemzési eljárás megindításáról.

A Tanács úgy értékelte, hogy további adatszolgáltatásra van szükség a 2005. valamint 2006. évekre vonatkozóan a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok aktualizálása érdekében, valamint azon szolgáltatók vonatkozásában, akik a 2004.-es adatokat hiányosan szolgáltatták, illetve azon szolgáltatók vonatkozásában, akik az adatszolgáltatás elrendelésekor még nem szolgáltattak a piacon. Ennek megfelelően a Tanács 2007. januárjában, márciusában és májusában a tényállás megfelelő tisztázása érdekében a további adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő.

Rögzíthető tehát, hogy a JPE eljárásban 2007. évben meghozatalra kerülő érdemi döntés – az Eht. szabályozási rendszere alapján – 2005-2007 közötti adatszolgáltatási kötelezettségeken, felméréseken, valamint a Tanács által elemzett nyilvánosan hozzáférhető adatokon, statisztikákon alapul, illetve a Tanács az érdemi döntés meghozataláig vezető eljárási szakaszokban folyamatosan figyeli, elemzi, értékeli, követi a részletesen említett – adatszolgáltatást kiegészítő – tényállási elemek alapján a piaci folyamatokat.

A Magyar Telekom kérte, hogy a Tanács az Eht. 57. § (2) bekezdésének megfelelően, amennyiben valamely érintett piacon fennálló verseny megítélése szempontjából jelentős körülmény jut a hatóság tudomására a Tanács haladéktalanul folytasson le új piacelemzést az érintett piacon illetve piacokon.

A Tanács rögzíteni kívánja, hogy amennyiben valamely érintett piacon fennálló verseny megítélése szempontjából jelentős körülmény jut tudomására, a piacelemzést természetesen haladéktalanul lefolytatja az adott érintett piacon, illetve piacokon.

2. A Hungarotel Távközlési Szolgáltató Zrt. és az Invitel távközlési Szolgáltató Zrt. észrevételei

2.1 Rendelkező rész

A Hungarotel-Invitel álláspontja szerint a bérelt vonali piaci verseny egyik fontos jellemzője a bérelt vonal minőségi paramétereinek rendszere. A Hungarotel-Invitel kifejtette, hogy a határozat-tervezet átláthatóság kötelezettsége ugyan tartalmaz erre vonatkozó kitélet, de az nem kellően részletes, és a betartás ellenőrizhetősége sem megoldott. A Hungarotel-Invitel javasolja, hogy az átláthatóság és egyenlő elbánás kötelezettségek kerüljenek kiegészítésre a 12. piaci határozatban (DH-23398-24/2007) foglaltakkal.

A Tanács rögzíteni kívánja, hogy határozatában, az átláthatóság kötelezettség körében előírta a Kötelezett szolgáltatás minőségével kapcsolatos vállalások nyilvánosságra hozatali kötelezettségét, ami magában foglalja azt, hogy a Kötelezett a tárgybani piacon nyújtott szolgáltatására vonatkozó összes minőségi mutatót (beleértve az üzemeltetés, karbantartás feltételeit is) és a rendelkezésre álló kapacitásokat nyilvánosságra köteles hozni a honlapján. Ezen kötelezettség Magyar Telekom általi betartásának ellenőrzése az Eht. 67. § szerinti piacfelügyeleti eljárás keretében történik. A Tanács a fentiek alapján nem tartja indokoltnak az átláthatóság kötelezettségének további bővítését.

2.2 I.2.2.1 Bérelt vonal

A Hungarotel-Invitel véleménye szerint a piacmeghatározás lényegi része lenne a nagykereskedelmi bérelt vonal sáv szélesség-tartománya, amely jelenleg nincs egyértelműen definiálva a Határozatban. Az észrevételezők javasolják a szabályozással érintett bérelt vonali piacok sáv szélesség-tartományának a Határozatba történő beépítését.

A Tanács rögzíteni kívánja, hogy a Határozatban a Tanács az Eht. 188. § 8. pontjában megadott bérelt vonal definíciót alkalmazta. Ez a definíció technológia – és így sáv szélesség – független, így a sáv szélesség-tartomány nem került rögzítésre a Határozatban.

D. fejezet

Notifikációs eljárás eredménye

A Tanács az érdekeltekkel történő egyeztetést követően az Eht. 65. § (1) bekezdése valamint a 2002/21/EK. Irányelv 7. cikk (3) bekezdése alapján 2007. december 10-én bejelentette a tervezetet – annak részletes indokolásával együtt – az Európai Bizottságnak és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak (a továbbiakban: Bejelentés).

A Bejelentés az alábbi dokumentumokat tartalmazta:

- a) kísérő levél és a 2003/561/EC Ajánlásban előírt formájú notifikációs összefoglaló (Summary Notification Form) angol nyelven,
- b) az egyeztetés az érdekeltekkel keretében érkezett észrevételek alapján átdogozott határozattervezet magyar nyelven,
- c) a GVH határozat-tervezetre vonatkozó szakmai álláspontja magyar nyelven, és
- d) a szolgáltatók által adott észrevételek magyar nyelven.

A Tanács a b) pontban foglalt dokumentum kapcsán azzal a kérelemmel fordult az Európai Bizottsághoz, hogy a dokumentum egyes részeit - szolgáltatói kérésre tekintettel – az Európai Bizottság bizalmas információként kezelje. Ennek megfelelően a dokumentumot a Tanács két – üzleti titkot tartalmazó, illetve nem tartalmazó – változatban küldte meg a Bizottság részére.

A Bejelentést az Európai Bizottság HU/2007/0738 számon 2007. december 10-én vette nyilvántartásba.

A Bejelentéssel indult eljárás lezárásaként az Európai Bizottság 2008. január 9-én kelt magyar nyelvű levelet küldött, amelyben nem tett észrevételt.

Az Európai Bizottság SG-Greffe (2008) G/200023 sz. (Bérelt vonalak minimális készlete tárgyában írt) levelében rögzítette, hogy a 2003/311/EK ajánlás módosítása 2007. december 17.-én került elfogadásra és a tagállamok erről 2007. december 18.-án kaptak értesítést és ennek megfelelően az utóbbi dátum előtt beérkezett bejelentéseket a Bizottság a 2003-as Ajánlás alapján értékelte.

Budapest, 2008. január 31.

Bánhidi Ferenc sk.
tanácsstag

Debreczeni Sándor sk.
tanácsstag

dr. Nyevrikel Emilia sk.
tanácsstag

Pataki Dániel sk.
tanácsstag
elnök

dr. Rozgonyi Krisztina sk.
tanácsstag
alelnök

A kiadmány hitelül:

A határozatot kapták:

1. **AMICE Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
1145 BUDAPEST Mexikói út 28/a.
2. **AMTEL Hang és Internet Kommunikáció Magyarország Kft.**
2010 PILISSZENTLÁSZLÓ Kápolna köz 2.
3. **ACRONYM Számítógéphálózatokat Telepítő Kft.**
1134 BUDAPEST Huba u. 10
4. **Best Save Computer Szolgáltató és Kereskedelmi Bt.**
4220 HAJDÚBÖSZÖRMÉNY Bajcsy Zs. út. 35.
5. **DOLBY Kábeltelevíziós Szolgáltató Kft.**
1132 BUDAPEST Visegrádi út. 80.b.
6. **EUROWEB Internet Szolgáltató Zrt.**
2040 BUDAÖRS Puskás T. u. 8-10.
7. **Extralink Informatika Kft.**
1163 BUDAPEST Kőszál u. 14.
8. **GTS Datonet Távközlési Kft.**
2040 BUDAÖRS Ipartelep u. 13-15.
9. **Hajdúnánási Ruhaipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
4080 HAJDÚNÁNÁS Kossuth u. 4.
10. **Hódmezővásárhelyi Vagyonkezelő és Szolgáltató Zrt.**
6800 HÓDMEZŐVÁSÁRHELY Bajcsy-Zsilinszky u. 70.
11. **Hódtáv Kábeltelevíziós, Távközlési, Építő és Szolgáltató Kft.**
6800 HÓDMEZŐVÁSÁRHELY Bajcsy-Zs. u. 70.
12. **Integranet Kereskedelmi Szolgáltató Kft.**
7400 KAPOSVÁR Rákóczi tér 9-11.
13. **Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.**
2040 BUDAÖRS Puskás Tivadar u. 8-10.
14. **KFKI-LNX Hálózatintegrációs Zrt.**
1135 BUDAPEST Hun u. 2.

15. **Kirow Informatikai és Telekommunikációs Bt.**
9400 SOPRON Rákóczi F. u. 37.
16. **Magyar Telekom Távközlési Nyrt.**
1013 BUDAPEST Krisztina krt. 55.
17. **Magyar Villamos Művek Zártkörűen Működő Zrt.**
1011 Vám u. 5-7.
18. **MOL Földgázz szállító ZRt.**
8600 SIÓFOK Tanácsház út 5.
19. **Monor Telefon Társaság Zrt.**
1092 BUDAPEST Kinizsi u. 30-36.
20. **New Connection Tanácsadó Kft.**
1038 BUDAPEST Újliget sétány 1/C.
21. **PanTel Holding Zrt.**
1113 BUDAPEST Bocskai út 134-146.
22. **Pantel Távközlési Kft.**
1113 BUDAPEST Bocskai út 134-146.
23. **ProcySoft Számítástechnikai Bt.**
1134 BUDAPEST Dévai u. 22/a.
24. **Printer-fair Számítástechnikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
2510 DOROG Mátyás király u. 11/A.
25. **SzBB 2002 Oktatásszervező és Kereskedelmi Kkt.**
9400 SOPRON Bóbita u. 6.
26. **Tanet Szolgáltató Kft.**
6600 SZENTES Móricz Zsigmond u. 1/4.
27. **ToMicTel Kommunikációs, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
1124 BUDAPEST I. utca 11.
28. **Trigeminus Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.**
7264 PÉCS Budai N.A. u. 20.
29. **UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.**
1092 BUDAPEST Kinizsi u. 30-36.

30. Venien Informatikai Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
1037 BUDAPEST Orbán B. út 1.

31. Irattár